
**REACTUALIZARE PUG ȘI RLU
COMUNA CHIHERU DE JOS, JUDEȚUL MUREȘ**

MEMORIU GENERAL

FIȘA PROIECTULUI

Denumirea proiectului:

REACTUALIZARE PLAN URBANISTIC GENERAL ȘI REGULAMENT LOCAL DE URBANISM, COMUNA CHIHERU DE JOS, JUD. MUREȘ

Beneficiar:

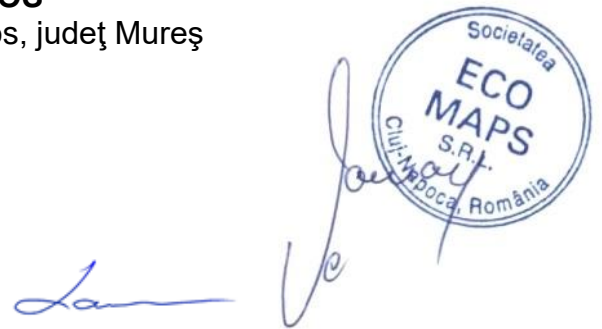
PRIMĂRIA COMUNEI CHIHERU DE JOS
Str. Principală nr. 81, sat Chiheru de Jos, județ Mureș

Proiectant general:

SC ECO MAPS SRL – CLUJ

Director General ing. CĂLIN ROMAN

Șef de proiect arh. LAURA BAURDA

Proiectanți:

arh.	MIHAI MARTIN
dr. geograf	ANA-MARIA CORPADE
geograf	DANIELA ROMAN
ing.	ADRIAN PODARU
dr. geograf	CRISTINA VÎRTAN
dr. economist	MARIUS CRISTEA

Handwritten signatures of Mihai Martin, Ana-Maria Corpade, Adrian Podaru, Cristina Vîrtan, and Marius Cristea.

Contract nr.: 1159 / 2017

Proiect nr.: 25 / 2017

Volum I: **MEMORIU GENERAL**

Cluj-Napoca, aprilie 2020

CUPRINS

1. INTRODUCERE	6
1.1. Date de recunoaștere a documentației	6
1.2. Obiectul lucrării	6
• Solicitări ale temei-program:	6
• Prevederi ale programului de dezvoltare a localităților, inițiat și aprobat de Consiliul Local:.....	6
• Ediții anterioare ale PUG:	7
1.3. Surse documentare	7
• Lista studiilor și proiectelor elaborate anterior PUG:.....	7
• Lista studiilor de fundamentare întocmite concomitent cu PUG:.....	7
• Date statistice furnizate de:.....	7
• Suportul topografic al PUG:	7
2. SINTEZA STUDIILOR ANALITICE ȘI PROSPECTIVE. DIAGNOSTICUL GENERAL ȘI PROSPECTIV	8
2.1. Date generale; evoluția localităților	8
Zone naturale protejate în UAT Chiheru de Jos:	8
• Așezarea geografică	8
• Istoric	11
• Evoluția localităților	20
• Dinamica populației din perspectivă istorică	21
2.2. Elemente ale cadrului natural	26
• Geologia	27
• Relieful.....	29
• Solurile.....	30
• Hidrografia	32
• Clima.....	33
• Vegetația.....	34
• Fauna.....	37
2.3. Relații în teritoriu și optimizarea acestora	43
• Implicații directe în modul de amenajare a teritoriului și de dezvoltare	43
• Relații cu exteriorul	45
• Relații în teritoriul administrativ	45
• Optimizarea relațiilor în teritoriu	46
2.4. Activități economice și perspective de dezvoltare	47
• Agricultura.....	47
• Silvicultura	54
• Turismul	55

• Structura ocupațională a populației.....	57
• Disfuncționalități.....	58
• Propuneri de dezvoltare.....	58
2.5. Populația. Elemente demografice și sociale.....	61
• Evoluția populației	61
• Structuri demografice.....	62
• Structura populației pe grupe de vârstă	62
• Structura etnico-confesională a populației	63
• Evoluția populației și prognoze demografice.....	64
• Structura populației pe gospodării	64
• Disfuncționalități.....	69
• Priorități.....	69
2.6. Circulația și propuneri de organizare	70
• Disfuncționalități.....	71
• Propuneri de organizare a circulației	71
2.7. Bilanțuri teritoriale, intravilan existent și propus.....	73
• Bilanțul pe trupuri și localități	73
• Extinderi / excluderi propuse.....	75
• Bilanțul pe localități și zone funcționale.....	77
2.8. Zone cu riscuri naturale și măsuri propuse.....	81
• Metodologia de realizare a hărților de risc	81
• Procese generatoare de risc geografic și măsuri propuse	87
2.9. Echipare edilitară existentă și propuneri de dezvoltare	90
• Situația echipării edilitare	90
• Propuneri de dezvoltare a echipării edilitare	93
• Energia regenerabilă.....	94
2.10. Probleme de mediu. Protecția mediului	95
• Calitatea apei	95
• Calitatea aerului.....	95
• Zgomot și vibrații.....	96
• Calitatea solului	96
• Calitatea componentei biotice.....	97
• Procese generatoare de poluare și măsuri de protecție	97
• Zone naturale protejate:.....	97
• Patrimoniul cultural	98
2.11. Disfuncționalități la nivelul teritoriului comunei.....	115
2.12. Necesități și opțiuni ale populației.....	121
• PUG - Instrument de implementare a politicilor de dezvoltare locală.....	121
• Domeniile strategice ale dezvoltării locale	121
• Actorii implicați în procesul de implementare a PUG	121
• Etape relevante ale PUG care solicită consultarea cetățenilor	122

•	Modalități de implicare a cetățenilor.....	122
2.13.	Reglementări urbanistice, zonificare.....	124
•	Zone de protecție a monumentelor istorice:.....	124
•	Zone naturale protejate:.....	125
•	Zone de protecție sanitare cu regim sever:.....	125
•	Zone de protecție sanitare între locuințe și alte funcțiuni:	125
•	Zone de protecție față de construcții și culoare tehnice:	126
•	Zone cu interdicție definitivă de construire:.....	126
•	Zone cu interdicție temporară de construire:.....	126
•	Zone și subzone funcționale	127
•	Identificarea tipului de proprietate asupra terenurilor	129
•	Determinarea circulației juridice a terenurilor între deținători, în vederea realizării noilor obiective de utilitate publică:	131
3.	CONCLUZII ȘI MĂSURI ÎN CONTINUARE.....	132
•	Propuneri de dezvoltare comuna Chiheru de Jos	133
3.1.	Anexe	135

1. INTRODUCERE

1.1. DATE DE RECUNOAȘTERE A DOCUMENTAȚIEI

Denumirea proiectului:

REACTUALIZARE PLAN URBANISTIC GENERAL ȘI REGULAMENT LOCAL DE URBANISM, COMUNA CHIHERU DE JOS, JUD. MUREȘ

Satele: Chiheru de Jos, Chiheru de Sus, Urisiu de Jos, Urisiu de Sus

Termen de valabilitate: 10 ani de la data aprobării cu HCL

1.2. OBIECTUL LUCRĂRII

- **Solicitări ale temei-program:**
 - a) culegerea de date și informații privind situația existentă și potențialul socio-economic al localităților componente ale comunei:
 - reactualizarea datelor și a planurilor;
 - încadrarea în prevederile PATJ;
 - studiul relațiilor intra și intercomunale;
 - premise de dezvoltare (puncte tari și puncte slabe);
 - prezentarea situației existente.
 - b) actualizarea intravilanelor satelor componente, pe baza hărților de risc:
 - evoluția / dinamica;
 - tendințele actuale;
 - zonificarea teritoriului în funcție de riscurile geografice.
 - c) întocmirea Planului Urbanistic General pentru toate localitățile comunei
 - disfuncționalități și priorități;
 - propuneri și reglementări – zonificare funcțională;
 - obiective de utilitate publică și circulația terenurilor;
 - echiparea tehnico-edilitară.
 - d) structurarea Regulamentului Local de Urbanism:
 - sinteza informației și a datelor pentru elaborarea regulamentului;
 - ierarhizarea priorităților de acțiune.

- **Prevederi ale programului de dezvoltare a localităților, inițiat și aprobat de Consiliul Local:**
 - solicitări privind alocarea de terenuri suplimentare pentru locuințe și funcțiuni complementare, instituții/servicii publice, unități turistice/de agrement, spații verzi, unități agro-industriale, gospodărie comunală;
 - extindere rețele tehnico-edilitare;

- **Ediții anterioare ale PUG:**
 - Schițe de sistematizare, elaborate de I.P.J. Mureș, 1972, 1980 și 1983;
 - PUG Chiheru de Jos, elaborat de SC Prodmar SRL, 2002

1.3. SURSE DOCUMENTARE

- **Lista studiilor și proiectelor elaborate anterior PUG:**
 - Dezvoltarea rurală în România – Program Phare, 1998;
 - PATJ Mureș, elaborat de SC InterProiect SRL Cluj, SC Urbana SA București, SC Experiment Proiect SRL Cluj, 1998 –1999;
 - PUZ “Stabilire zonă funcțională unități industriale / depozite“ pentru amenajare hidroenergetică de mica putere de pe r. Nirajul Mare, com. Chiheru de Jos, jud. Mures. - 2011
 - “Elaborare PUZ pentru introducerea în intravilan și stabilire zonă funcțională producție energie electrică și conexă funcționării, amenajare higoenergetică Nirajul Mic“, com. Chiheru de Jos, jud. Mures. - 2014
 - Programul de dezvoltare rurală 2007-2013.
- **Lista studiilor de fundamentare întocmite concomitent cu PUG:**
 - Reambulare topografică;
 - Condiții geotehnice și hidrogeologice;
 - Protecția mediului natural și construit;
 - Procesele generatoare de riscuri geografice;
 - Infrastructura tehnico-edilitară;
 - Tipuri de proprietate;
 - Activități economice;
 - Socio-demografia;
 - Ancheta socială;
- **Date statistice furnizate de:**
 - Direcția Județeană de Statistică Mureș;
 - Consiliul Județean Mureș;
 - OCPI Mureș;
 - Primăria Chiheru de Jos;
 - Ministerul Mediului (pt. siturile din rețeaua Natura 2000);
 - Direcția Apele Române Mureș;
 - CIMEC;
 - Repertoriul arheologic al județului Mureș.
- **Suportul topografic al PUG:**
 - Hărți, scara 1 : 5.000 și 1 : 25.000, sursa Consiliul Local Chiheru de Jos;
 - Ortofotoplanuri, în sistem de proiecție Stereo 70;

Elementele preluate de pe hărțile topografice au fost reactualizate, conform situației existente, în anul 2015.

2. SINTEZA STUDIILOR ANALITICE ȘI PROSPECTIVE. DIAGNOSTICUL GENERAL ȘI PROSPECTIV

2.1. DATE GENERALE; EVOLUȚIA LOCALITĂȚILOR

Amplasarea: **România, Regiunea de dezvoltare Centru, jud. Mureș**

Coordonate: **46°42'19"N, 25°03'06"E**

Suprafața teritoriului administrativ: **115,26 kmp**

Număr de localități: **4**

Reședința de comună: **sat Chiheru de Jos**

Populația totală stabilă (rezultate provizorii RPL 2011): **1644 locuitori**

Număr total clădiri (rezultate provizorii RPL 2011): **776**

Număr total locuințe (rezultate provizorii RPL 2011): **785**

Număr total gospodării (rezultate provizorii RPL 2011): **594**

Anii primei mențiuni documentare a localităților comunei:

- Chiheru de Jos: **1453**
- Chiheru de Sus: **1453**
- Urisiu de Jos: **1453**
- Urisiu de Sus: **1453**

Caracterul funcțional: **mixt: - agricultură
- creșterea animalelor**

Zone naturale protejate în UAT Chiheru de Jos:

- ROSCI0019 „Călimani-Gurghiu”; din care 7,804.69 ha suprapuse pe UAT Chiheru de Jos;
 - ROSPA0028 „Dealurile Târnavelor și Valea Nirajului”;
 - ROSPA0033 „Depresiunea și Munții Giurgeului”;
- Suprafața totală ROSPA suprapusă pe UAT Chiheru de Jos este de 2,609.24 ha.

Monumente istorice clasate conform LMI 2015:

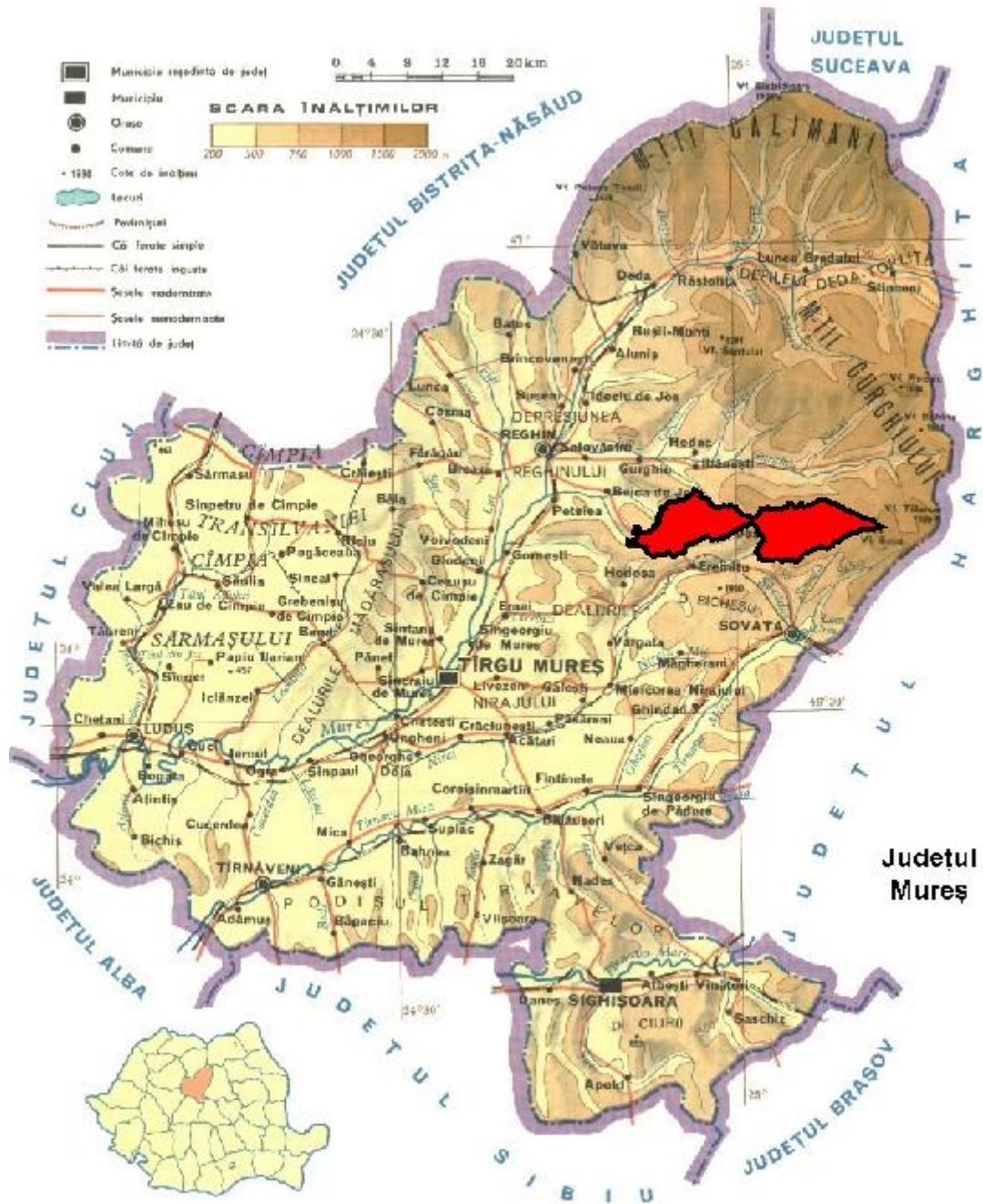
- Ansambluri de arhitectură categoria A: **1 obiectiv**
- Monumente de arhitectură categoria A: **3 obiectiv**
- Monumente de arhitectură categoria B: **1 obiectiv**

- **Așezarea geografică**

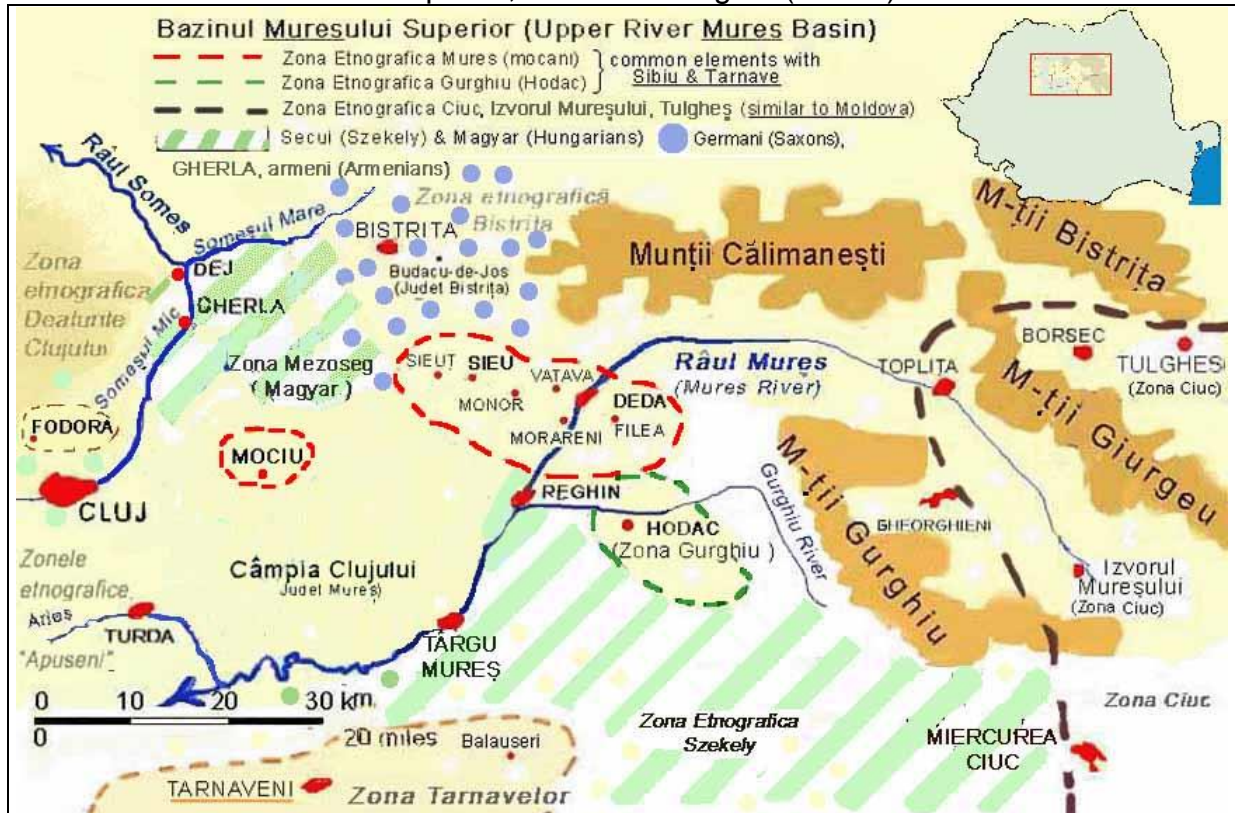
Comuna Chiheru de Jos este situată la jumătatea distanței dintre Municipiul Reghin și Orașul Sovata, pe DJ 153.

Din punct de vedere administrativ, comuna Chiheru de Jos se învecinează la N cu comunele Gurghiu [MS] și Ibănești [MS], la E cu orașul Sovata [MS], la S cu comuna Eremitu [MS] și Hodoșa [MS], și la V cu comuna Beica de Jos [MS].

Încadrarea Comunei Chiheru de Jos în Județul Mureș

Amplasarea comunei Chiheru de Jos în zona etnografică Bazinul Mureşului Superior, Subzona Gurghiu (Hodac)

- **Istoric**

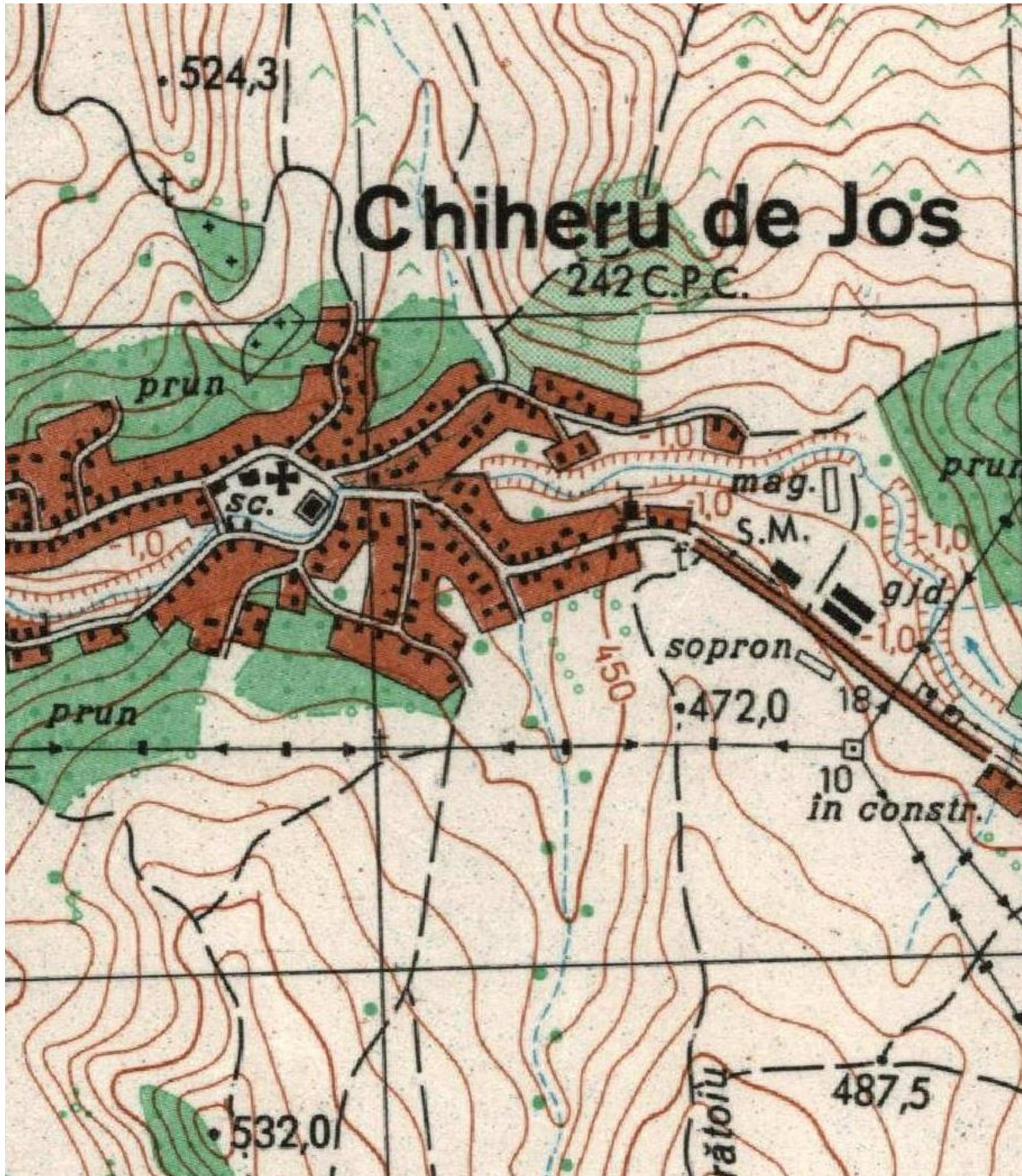
Localitatea **Chiheru de Jos** este atestată documentar din anul 1453.

Harta Iosefină a Transilvaniei 1769 – 1773, pg. 129, sat Chiheru de Jos

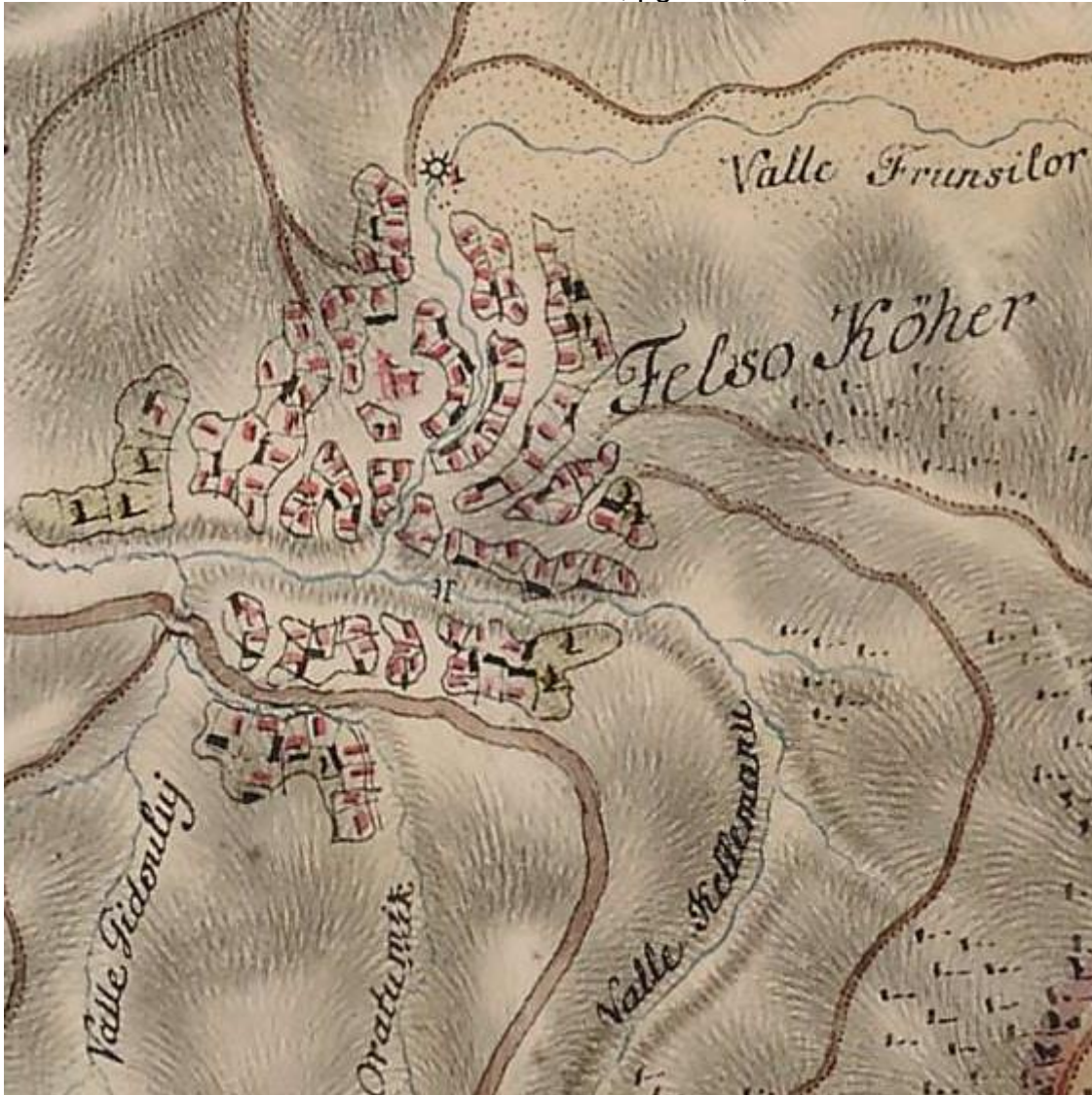
Numele din hartă	Numele românesc	Numele unguresc	Numele german
Also Köher	Chiheru de Jos	Alsóköhér	Unterkiher

Harta militară 1978, sat Chiheru de Jos

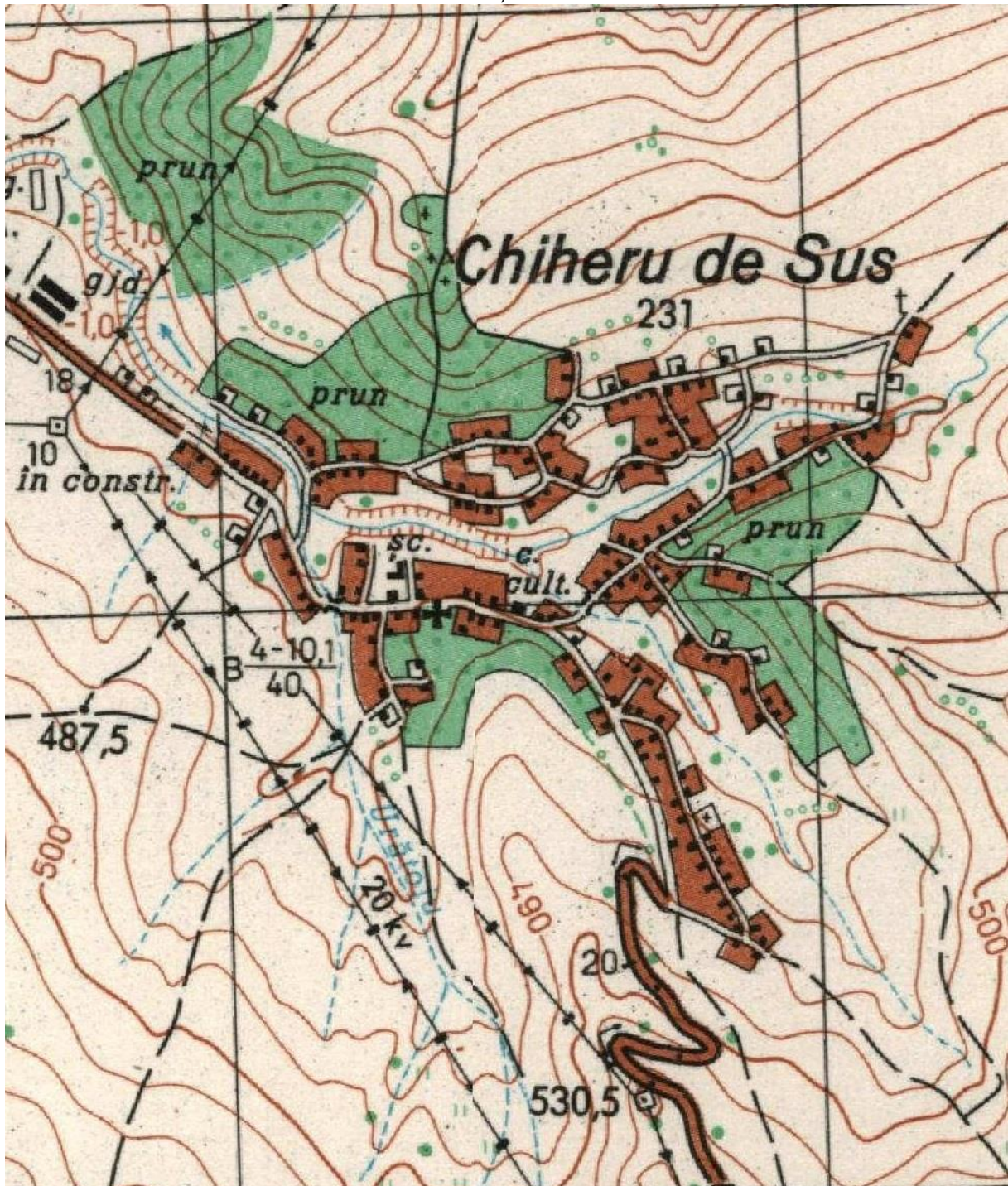
Localitatea **Chiheru de Sus** este atestată documentar din anul 1453.

Harta Iosefină a Transilvaniei 1769 – 1773, pg. 129, sat Chiheru de Sus

Numele din hartă	Numele românesc	Numele unguresc	Numele german
Felso Köher	Chiheru de Sus	Felsőköhér	-

Harta militară 1978, sat Chiheru de Sus

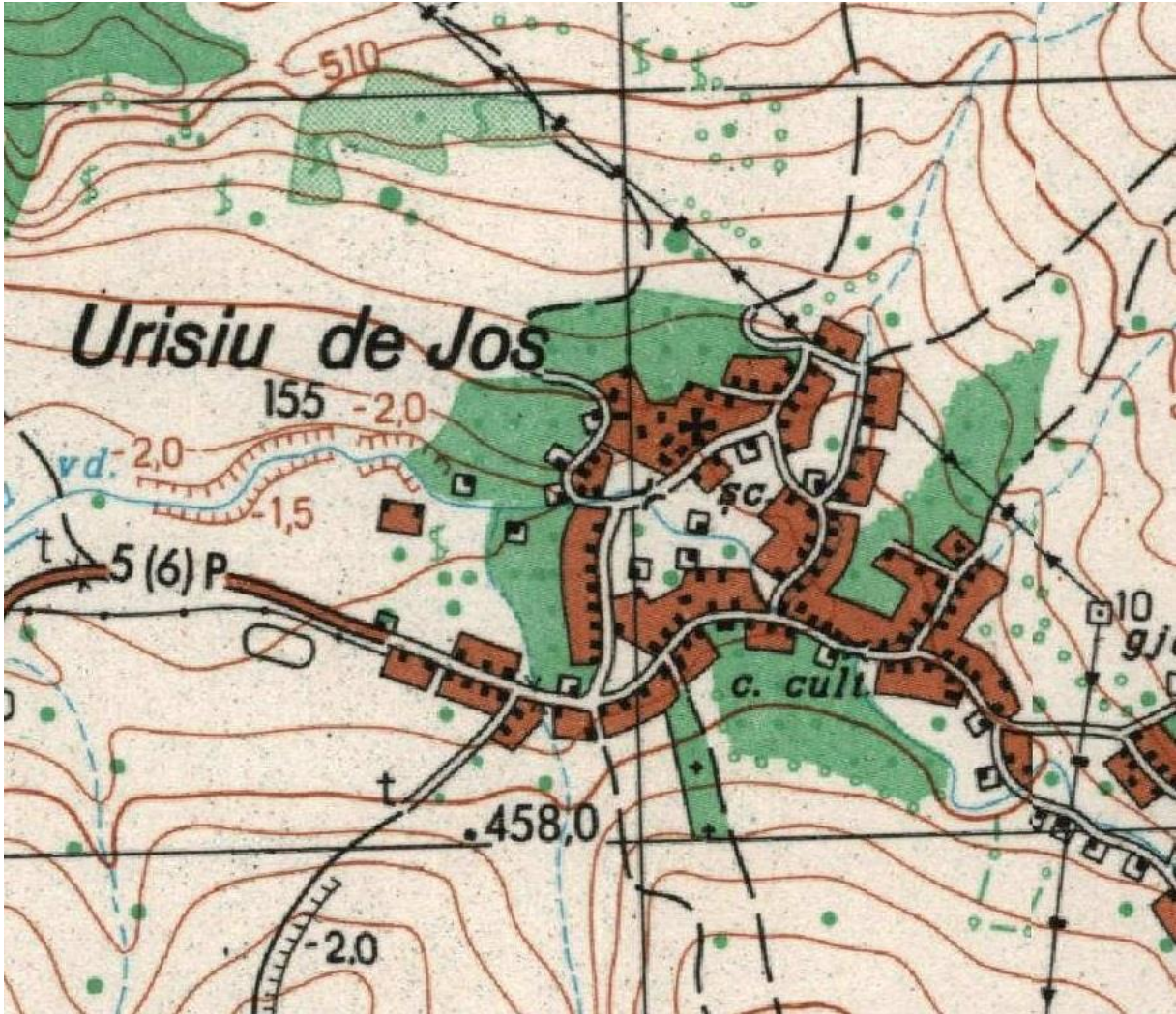
Localitatea **Urisiu de Jos** este atestată documentar din anul 1453.

Harta Iosefină a Transilvaniei 1769 – 1773, pg. 114, sat Urisiu de Jos

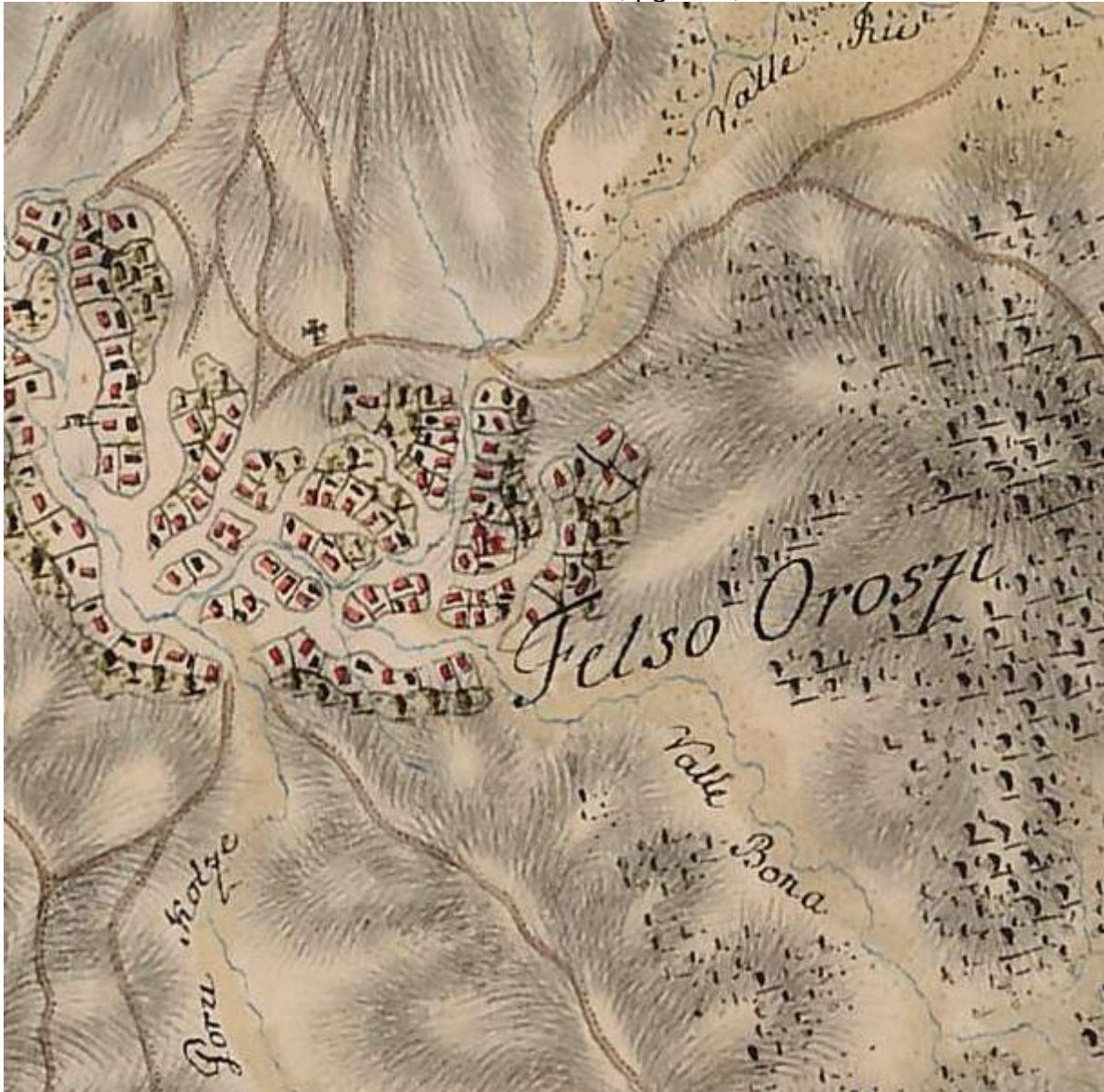
Numele din hartă	Numele românesc	Numele unguresc	Numele german
Also Oroszi	Urisiu de Jos	Alsóoroszi	-

Harta militară 1978, sat Urisiu de Jos

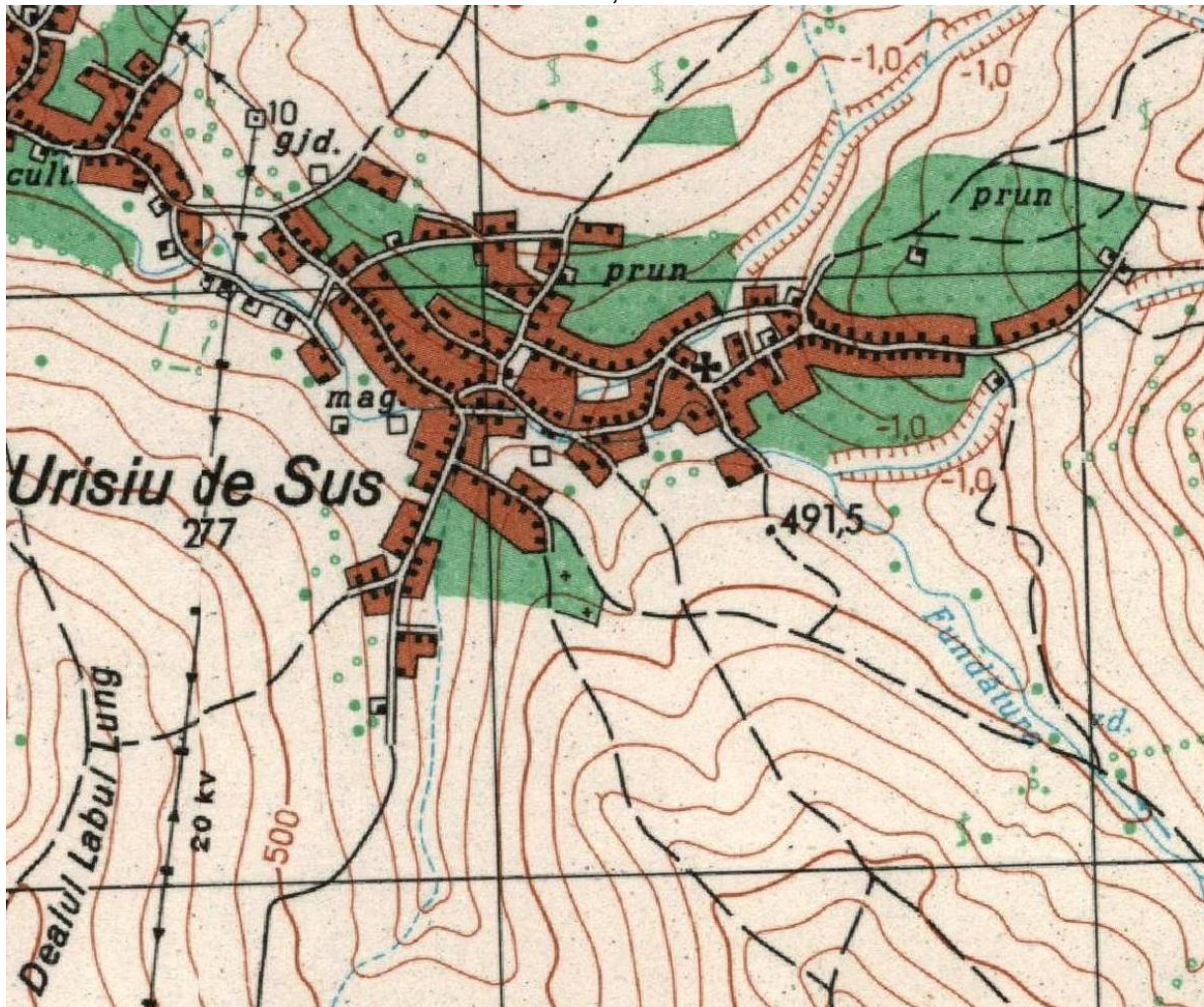
Localitatea **Urisiu de Sus** este atestată documentar din anul 1453.

Harta Iosefină a Transilvaniei 1769 – 1773, pg. 114, sat Urisiu de Sus

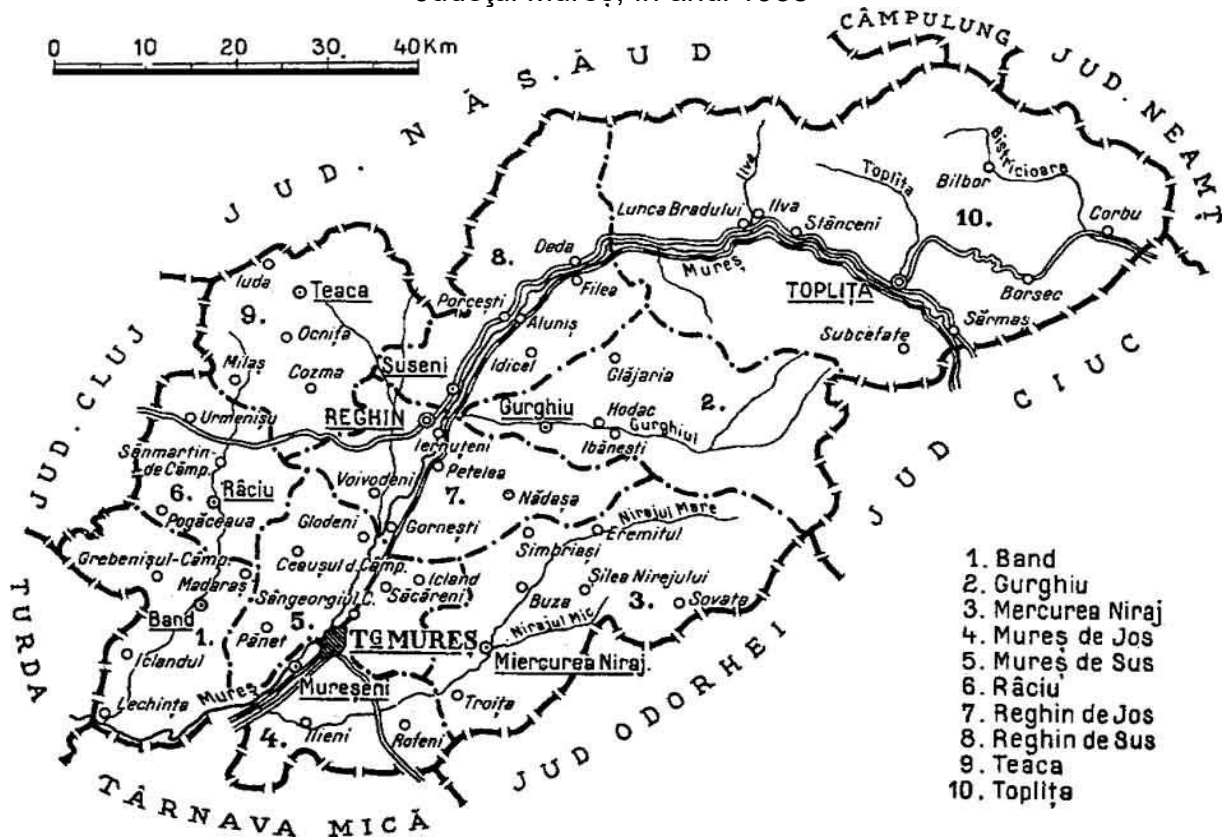

Numele din hartă	Numele românesc	Numele unguresc	Numele german
Felső Oroszi	Urisiu de Sus	Felsőoroszi	-

Harta militară 1978, sat Urisiu de Sus

Județul Mureș, în anul 1938

Comuna Chiheru de Jos a făcut parte din plasa Reghin de Jos, județul Mureș.

• **Evoluția localităților**

Tabel 1. Evoluția localităților

Denumire sat	Intravilan (ha)				
	Total Existent	Extinderi / Excluderi proapse	Total propus		
Chiheru de Jos	T1 - T3	90,00	13,26	T1 - T5	103,26
Chiheru de Sus	T1 - T2	72,06	13,19	T1 - T2	85,25
Urisiu de Jos	T1	41,44	14,25	T1	55,69
Urisiu de Sus	T1	64,00	6,00	T1 - T3	70,00
TOTAL		267,50	46,70		314,20

- **Dinamica populației din perspectivă istorică**

Tabel 2. Populația pe sate la recensăminte – după Varga E. Árpád

Anul	Chiheru de Jos	Chiheru de Sus	Urisiu de Jos	Urisiu de Sus	Total
1850	427	503	371	514	1815
1880	475	624	499	645	2243
1890	559	691	551	807	2608
1900	639	776	601	802	2818
1910	802	860	622	927	3211
1920	772	825	620	961	3178
1930	815	849	597	977	3238
1941	949	1053	-	-	3843
1956	929	903	682	1300	3814
1966	784	756	610	1266	3416
1977	677	756	551	1055	2849
1992	564	399	413	599	1975
2002	477	392	359	516	1744
2011*	471	388	331	454	1644

*rezultate provizorii

Tabel 3. Structura populației pe comunități etnice la recensăminte, după Varga E. Árpád

Anul	Total	Români	Maghiari	Germani	Țigani	Alte etnii
1850	1815	1706	23	-	86	-
1880	2243	2095	66	-	-	82
1890	2608	2498	80	5	-	25
1900	2818	2655	126	35	-	2
1910	3211	3001	192	-	-	18
1920	3178	3061	93	-	-	24
1930	3238	3094	112	-	16	16
1941	3843	3568	187	-	82	6
1956	3814	3767	19	-	28	-
1966	3416	3351	4	-	61	-
1977	2849	2747	4	-	98	-
1992	1975	1915	7	-	53	-
2002	1744	1638	9	-	96	1
2011*	1644	1464	27	-	122	31

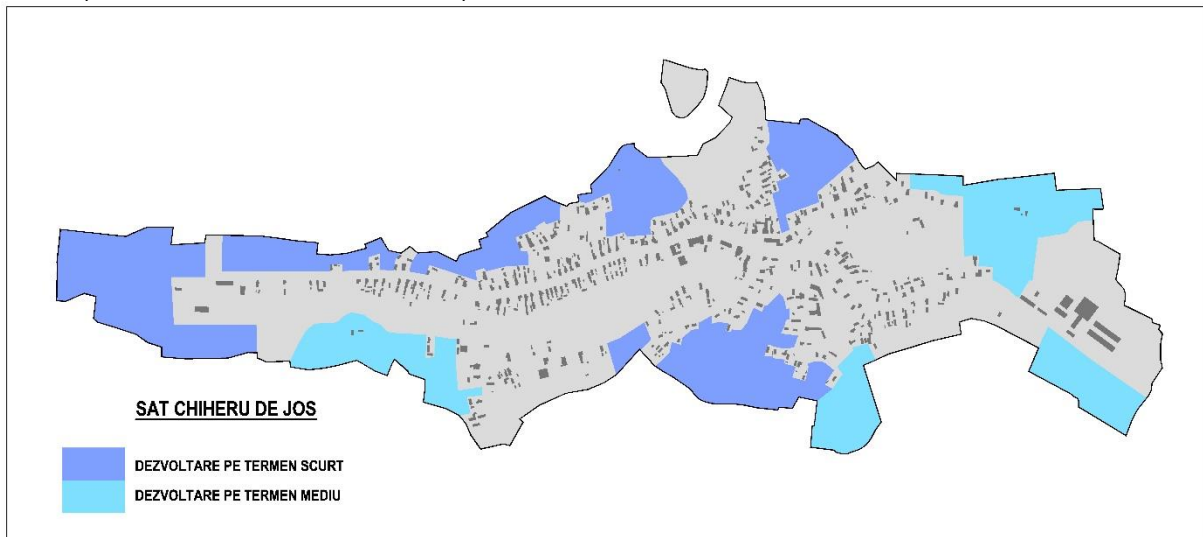
*rezultate provizorii

Tabel 4. Populația pe confesiuni la recensăminte, după Varga E. Árpád

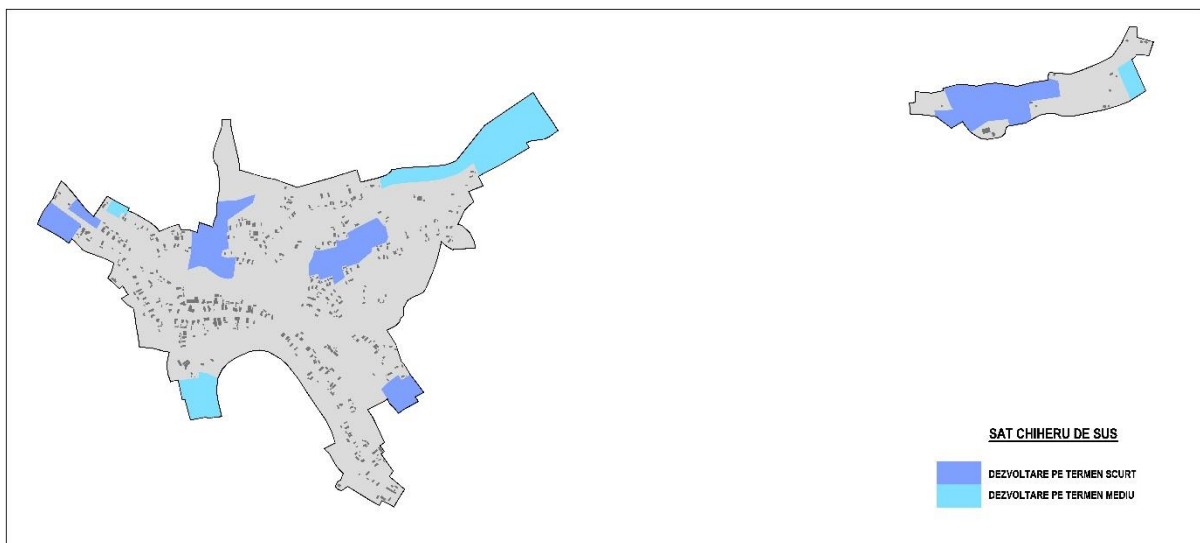
Anul	TOTAL	Ortodoxă	Greco-catolică	Romano-catolică	Reformată	Evangelică	Unitariană	Mozaică	Alții
1850	1815	500	1294	6	15	-	-	-	-
1880	2243	639	1536	32	21	-	1	13	-
1890	2608	772	1741	32	46	-	-	17	-
1900	2818	784	1886	56	37	-	15	40	-
1910	3211	810	2191	99	58	-	17	36	-
1930	3238	1004	2101	35	65	-	17	15	1
1992	1975	1844	69	15	4	-	-	-	43
2002	1744	1576	118	1	3	-	1	-	45
2011*	1644	1484	81	9	7	-	-	-	104

*rezultate provizorii

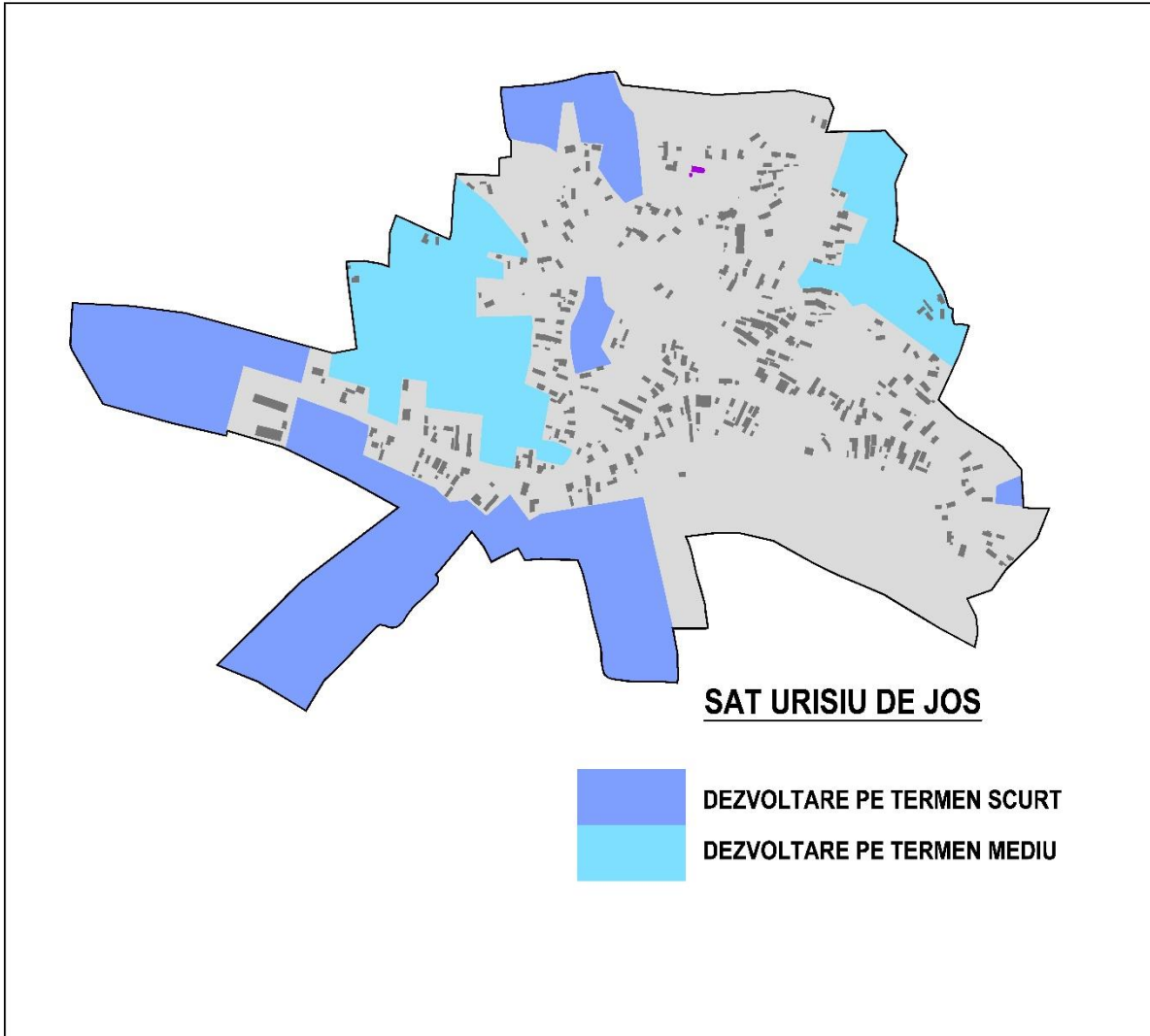
Evoluția în perspectivă a localității Chiheru de Jos

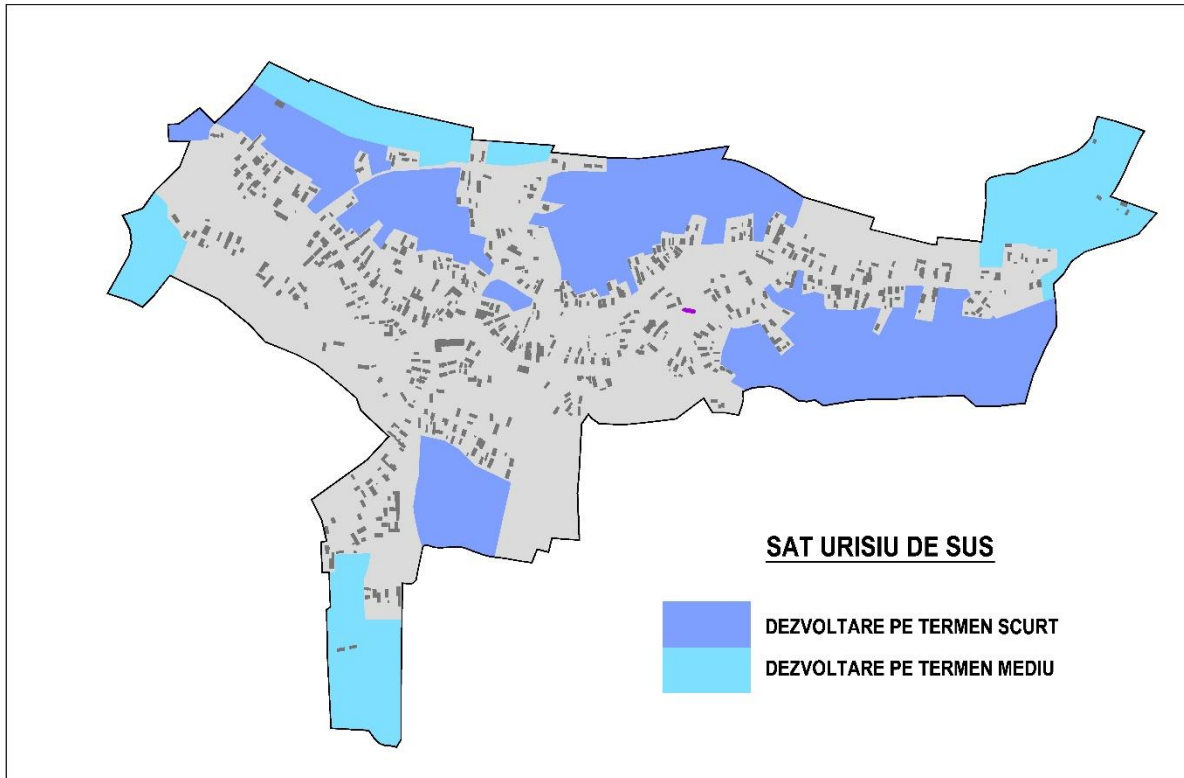
Evoluția în perspectivă a localității Chiheru de Sus

Evoluția în perspectivă a localității Urisiu de Jos

Evoluția în perspectivă a localității Urisiu de Sus

2.2. ELEMENTE ALE CADRULUI NATURAL

Comuna Chiheru de Jos figurează în documentele istorice, încă de la primele atestări și până în 7 decembrie anul 1960. În ceea ce privește explicarea numelui comunei “*Chiheru*”, există mai multe variante. Astfel, una dintre variante spune că denumirea de “*Chiher*” ar fi din limba turcă, însemnând “*bucătărie de campanie*”, explicație pe undeva motivată, având în vedere numărul mare de popoare migratoare care au trecut prin aceste locuri. Din punct de vedere geografic se încadrează între coordonatele geografice 46°41’14” latitudine nordică și 24°52’53” longitudine estică. Comuna are în prezent în componență patru localități: Chiheru de Jos (unde își are sediul administrativ), Chiheru de Sus, Urisiu de Jos și Urisiu de Sus. Prima atestare documentară a comunei datează din anul 1453.

Satele Chiheru de Jos și Chiheru de Sus sunt situate la jumătatea distanței dintre Municipiului Reghin și orașul Sovata, pe drum județean DJ 153, iar satele Urisiu de Jos și Urisiu de Sus sunt situate pe drumul comunal DC 11 Beica de Jos-Ursiu de Sus. Localitățile Chiheru de Jos și Chiheru de Sus sunt situate la o distanță de 20 km de municipiul Reghin, la 24 km de orașul Sovata și la 52 km de municipiul, reședință de județ Târgu- Mureș. Satele Chiheru de Jos și Chiheru de Sus se află pe cursul văii Chiheru, iar celelalte două localități aparținătoare comunei, respectiv satele Urisiu de Jos și Urisiu de Sus, pe cursul superior al văii Beica (Fig. 1). Comuna Chiheru de Jos aparține județului Mureș, are o suprafață administrativă de 11.522 ha, este situată în nord – estul județului și se învecinează cu următoarele comune:

- Gurghiu, Ibănești – la nord;
- Hodosa, Eremitu și orașul Sovata – la sud și sud – est;
- Beica de Jos – la vest și nord – vest.

Unitatea administrativ teritorială Chiheru de Jos este localizată în Depresiunea Transilvaniei, în Podișul Târnavelor. Populația stabilă a comunei după ultimul recensământ din anul 2011 este de 1.621 locuitori. Unitățile minore de relief peste care se suprapune unitatea administrativ teritorială Chiheru de Jos sunt Dealurile Mureșului, unde de fapt se află localitatea și cele patru așezări urbane analizate, Muntele Saca și în partea de sud, pe o porțiune relativ foarte mică se află Depresiunea Sovata Praid (Fig. 1). Drumurile cuprinse în intravilanul comunei însumează 44.780 ml total, cu o lățime medie de 6,50 m, din care:

- 3.890 ml DJ. 153- Reghin –Sovata;
- 3.800 ml DC.12 Chiheru de Jos – Urisiu de Jos;
- 3.920 ml. DC.11 Serbeni – Urisiu de Sus.
- 2.000 ml. drum de exploatare “Corhago”;
- 1.600 ml. drum de exploatare “ IntreVăi – Fănate”;
- 4.237 ml. drum de exploatare “ Urisiu de Sus – Fănate”.

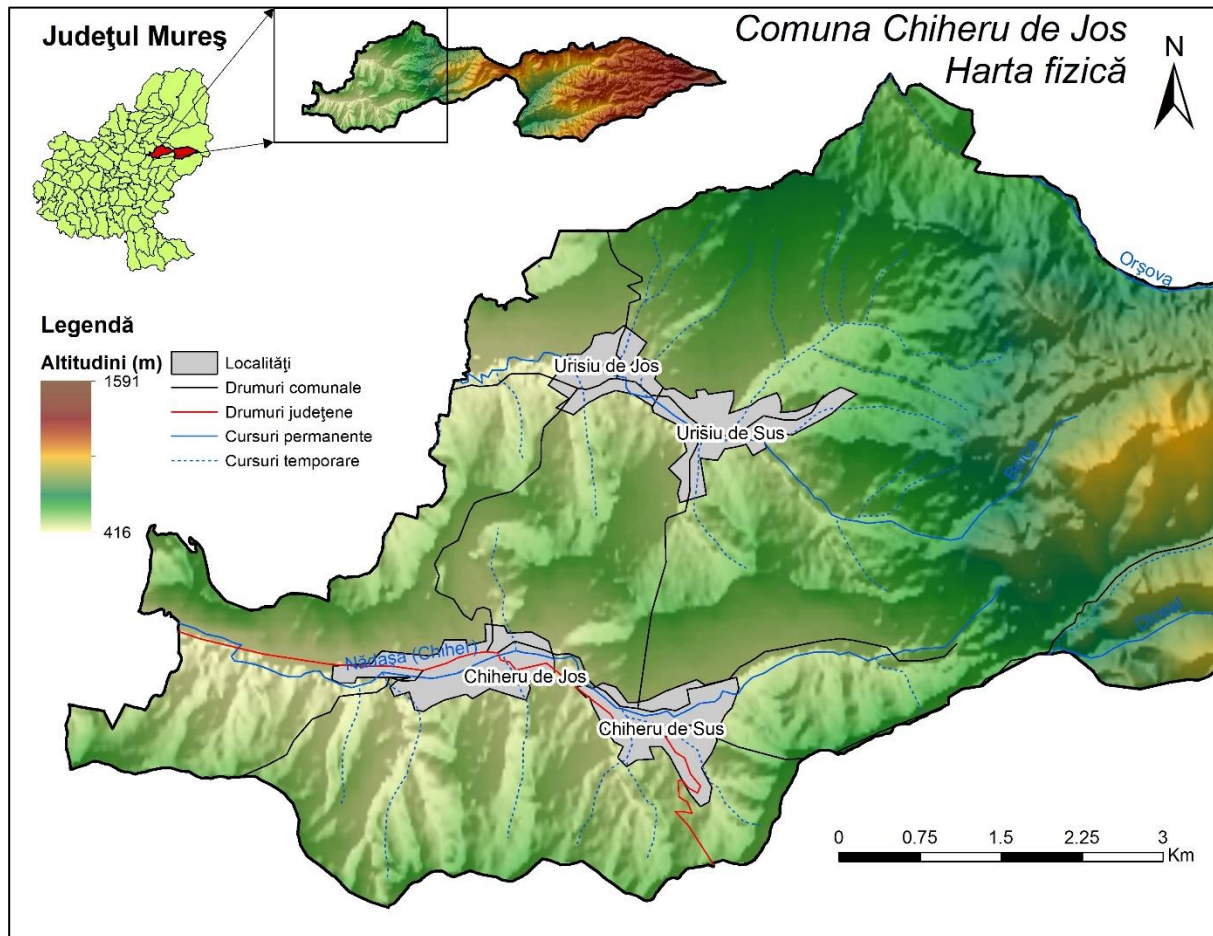

Fig. 1 Harta fizică

- **Geologia**

Toate formele de relief și dinamica actuală sunt puse în evidență de structura straturilor geologice. Acestea au o orientare generală nord-est – sud-vest și o înclinare preponderentă est-vest. Zona depresionară transilvană s-a format și a evoluat pe un fundament rigid începând din Paleogen (cca. 65 mil ani în urmă). În structura de ansamblu se distinge fundamentul cristalin cu învelișul sedimentar preterțiar și formațiunile terțiare ale depresiunii. Fundamentul este compus din roci dure, șisturi cristaline la care se adaugă intruziuni vulcanice. Cuvertura sedimentară este compusă din depozite care s-au sedimentat pe toată perioada Terțiarului (Neozoicului).

Evoluția paleogeografică, petrografia, structura și tectonica subasementului comunei, nu pot înțelege decât în contextual transformărilor care au afectat Depresiunea Transilvaniei în ansamblul ei. Din punct de vedere morfologic depresiunea prezintă un relief de deal înalt și de munte, iar în cazul acestei comunei relieful predominant este format din Dealurile Mureșului, Muntele Saca și Depresiunea Sovata – Praid (Fig. 2).

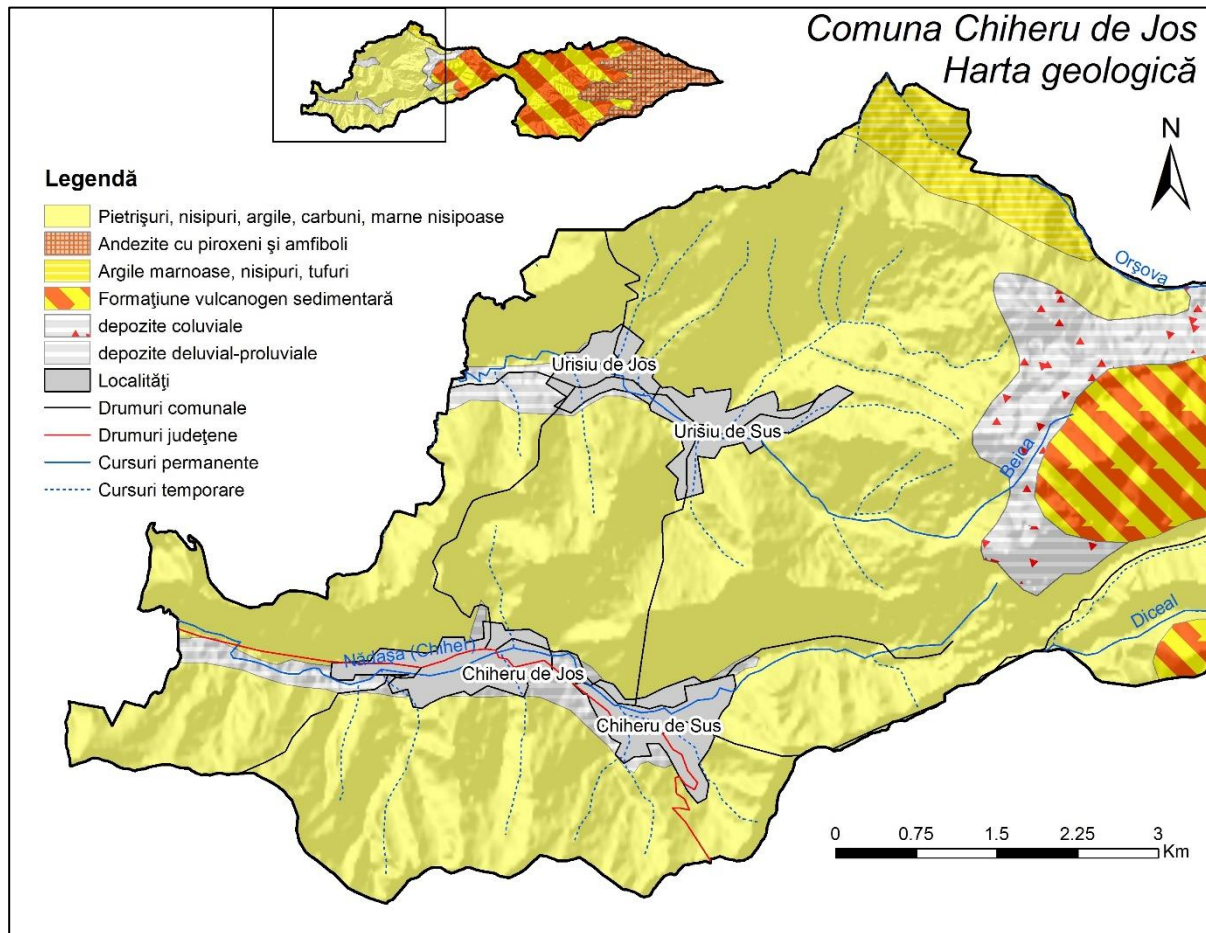

Fig. 2 Harta structurii geologice

Un moment important în definirea geologică și geomorfologică a arealului studiat îl constituie perioadele Miocenului (Badenian, și Meotian) și Pliocenului (Pontian), ambele aparținând Neozoicului, când au fost depuse formațiunile ce se găsesc astăzi la zi și formează subsolul teritoriului comunei. La acestea se adaugă și formațiunile Cuaternarului. În timpul Neogenului activitatea vulcanică s-a desfășurat sincron cu procesele de sedimentare, între depozitele vulcanice și cele sedimentare existând, frecvent, relații directe. Sedimentarea a început în Miocenul mediu (Badenianul inferior) și a continuat, cu întreruperi locale sau regionale, până la sfârșitul Pannonianului. Cuvertura sedimentară neogenă este reprezentată de depozite badeniene, sarmațiene și pannoniene. Din punct de vedere litologic sunt constituite din argile, marnе, gresii cu intercalații microconglomeratice și calcare.

Teritoriul așezărilor sunt așezate pe un substrat geologic format din depozite deluvial-proluviale, cu excepția satului Urișiu de Sus, care este așezat pe o pătură formată din pietrișuri, nisipuri, argile, cărbuni și marnе (Fig. 2). Depozitul deluvial constituie o acumulare de materiale rezultate din dezagregarea și alterarea rocilor, transportate sub acțiunea apei de șiroire și a gravitației și depuse pe versanții culmilor sau la baza pantelor. Acest tip de depozit este reprezentat prin argile, nisipuri, grohotișuri etc. și se caracterizează printr-o slabă rotunjire și sortare a

fragmentelor.

Faptul că în structura geologică alternează marnele și argilele impermeabile cu nisipurile și pietrișurile prin care apele pătrund cu ușurință face ca stabilitatea acestor terenuri să fie puternic afectată. La rândul lor acestea sunt compuse din: pietrișuri, nisipuri, argile marnoase, marne nisipoase cu intercalcații de gresii, marne nisipoase și tufuri, au condiționat modelarea reliefului. Din acest motiv eroziunea areală (creep-ul și alunecările de teren, rostogolirile și prăbușirile) la care se adaugă procesele de eroziune lineară (șiroirea și ravenația) au determinat modificări importante ale fizionomiei versanților, mergându-se uneori până la degradarea totală a acestora.

- **Relieful**

Procesele de modelare a versanților se diferențiază și în funcție de expoziție, care reprezintă un element cheie în dirijarea modului și intensității proceselor denudaționale. Apare un decalaj evident între declanșarea și amplitudinea proceselor denudaționale pe cele două tipuri de versant în perioadele timpurii de primăvară. Fenomenele de îngheț-dezghet se produc diferențiat pe versanții însoriți și umbriți, și au un efect deosebit asupra proceselor de versant. Fenomenul se produce chiar în timpul iernii pe versanții însoriți, iar eroziunea liniară este mai evidentă în timpul primăverii comparativ cu versanții umbriți. La nivelul solului, procesele de solifluxiune sunt un fapt obișnuit și se întâlnesc fără excepție pe versanții umbriți, alături de procesele de spălare areală. Relieful are pante cuprinse între 0 și 39° (Fig. 3), partea de est a unității administrativ teritoriale având pante mai mari, datorită unității de relief Muntele Saca.

Pe versanții umbriți topirea se produce treptat și concentrarea apei în șuvoaie este un fenomen întâmplător. Versanții însoriți corespund de regulă frunților de cueștă, cu o pantă apreciabilă și, deci, fenomenele topo-climatice se suprapun morfostructurii de ansamblu. La toate acestea, se adaugă tipul formațiunilor pliocene și sarmațiene friabile, pretabile la eroziune areală și liniară. Alunecările de teren, alături de pseudolunci, efect al caracterului incompetent al râurilor din regiune și acumulărilor coluvio-proluviale neevacuate de la bază versanților, precum și relieful de tip cueștă reprezintă componentele morfologice esențiale ale peisajului Câmpiei Transilvaniei. Caracteristicile substratului geologic intervin decisiv și în echiparea cu infrastructuri a terenurilor, stabilitatea și rezistența acestuia fiind parametri luați în considerare obligatoriu la orice inițiativă. Se constată suprafața mare a pădurilor care însumează un procent de 53,65% din teritoriul comunei, al pășunilor de 17,11% și fînețele cu 11,27 %; terenurile neproductive, degradate sunt de 0,19%, având un aspect negativ din punct de vedere economic, dar din punct de vedere peisagistic, al valorilor naturale, comuna Chiheru de Jos, are un bogat potențial din punct de vedere al florei și faunei, turistic și peisagistic.

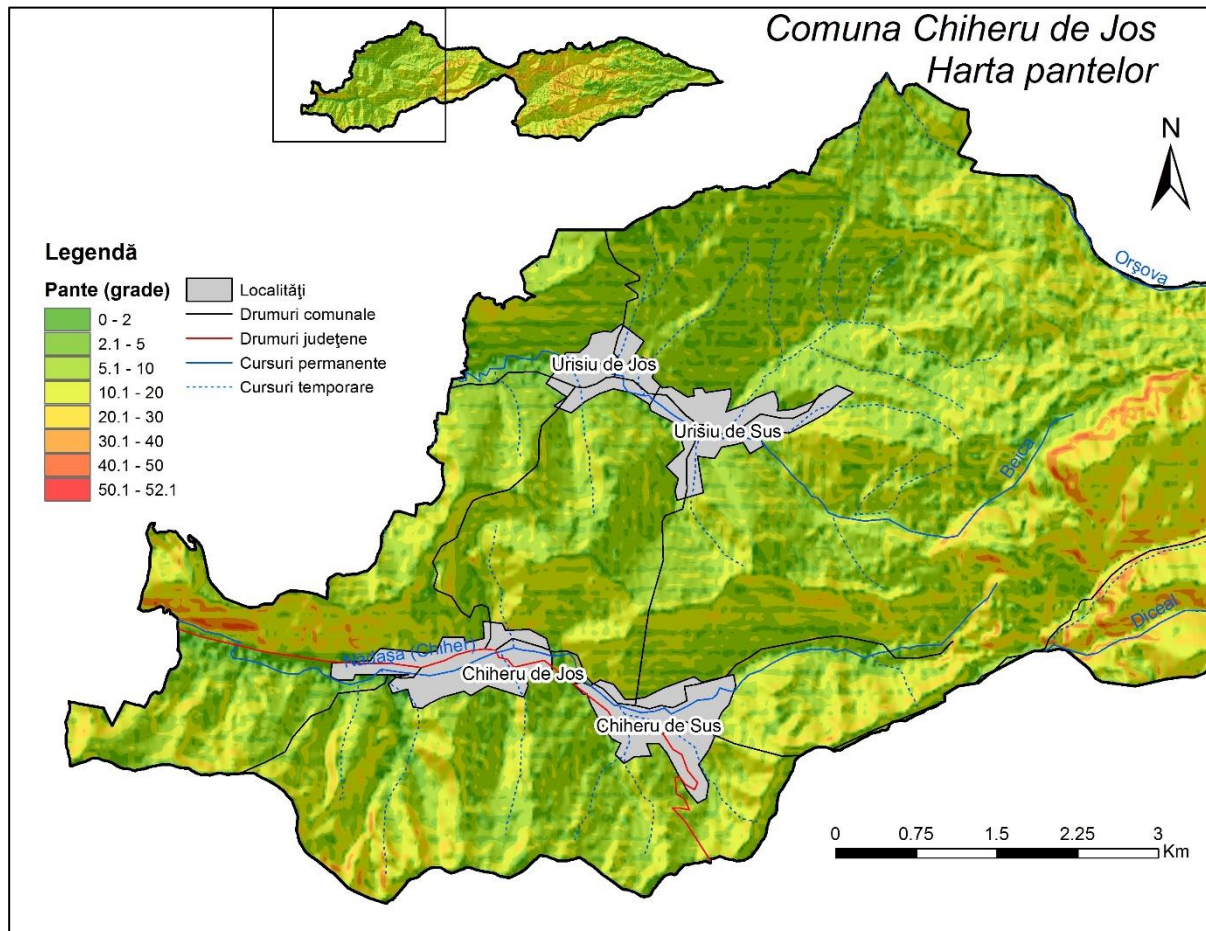

Fig. 3. Harta pantelor

- **Solurile**

Solurile reprezintă elementele din mediu care sintetizează cel mai bine intercondiționarea factorilor din mediul natural.

În cuprinsul comunei, distribuția reliefului suprapusă unor trepte morfologice distincte (luncă, versanți), varietatea petrografică, topoclimatele diversificate (de munte, deal și de luncă) cu influențe climatice specifice, o anumită expoziție a versanților și tipuri distincte de vegetație au generat crearea unor tipuri de soluri ce aparțin mai multor clase.

În materialul de față prezentarea acestora va fi făcută atât după Sistemul de Clasificare FAO/UNESCO (sistem la care se aliniază inclusiv lucrările de specialitate din România) cât și după S.R.C.S (Sistemul Român de Clasificare a Solurilor). Baza de date utilizată este procurată din hărțile de sol, 1:200000, cât și din baza de date geospațial. În sistemul de clasificare FAO/UNESCO unitățile de sol sunt prezentate într-o ordine evolutivă și geografică începând cu solurile cele mai puțin evoluat și mai puțin legate de condițiile climatice particulare și continuând cu solurile cele mai evoluat și care sunt strâns legate de tipurile de climă (topoclimate), geologie, relief și vegetație.

În cuprinsul teritoriului analizat au fost identificate următoarele categorii de soluri:

- Andosoluri și soluri brune andice, cât și în combinație cu litosolurile.
- Erodisoluri și/sau regosoluri (Fig. 4).
- Solurile brune argiloiluviale molice se întâlnesc în mare parte în zona analizată cât și în proximitatea de est a acesteia, dar și pe areale restrânse din cadrul zonei adiacente, fiind dezvoltate pe roci bogate în minerale calcice și ferimagneziene (marne, luturi, depozite de terasă, nisipuri), precum și pe argile sărace în carbonați, în alternanță cu nisipuri, local pietrișuri, pe locuri drenate. Vegetația specifică este cea a pădurilor de gorun (*Quercus petraea*) și fag (*Fagus sylvatica*). Sunt soluri ce pot da rezultate excelente pentru cultura pomilor fructiferi, dar necesită reglarea regimului de umiditate. Astfel încât în zonă sunt regăsite numeroase plantații de pomi fructiferi.

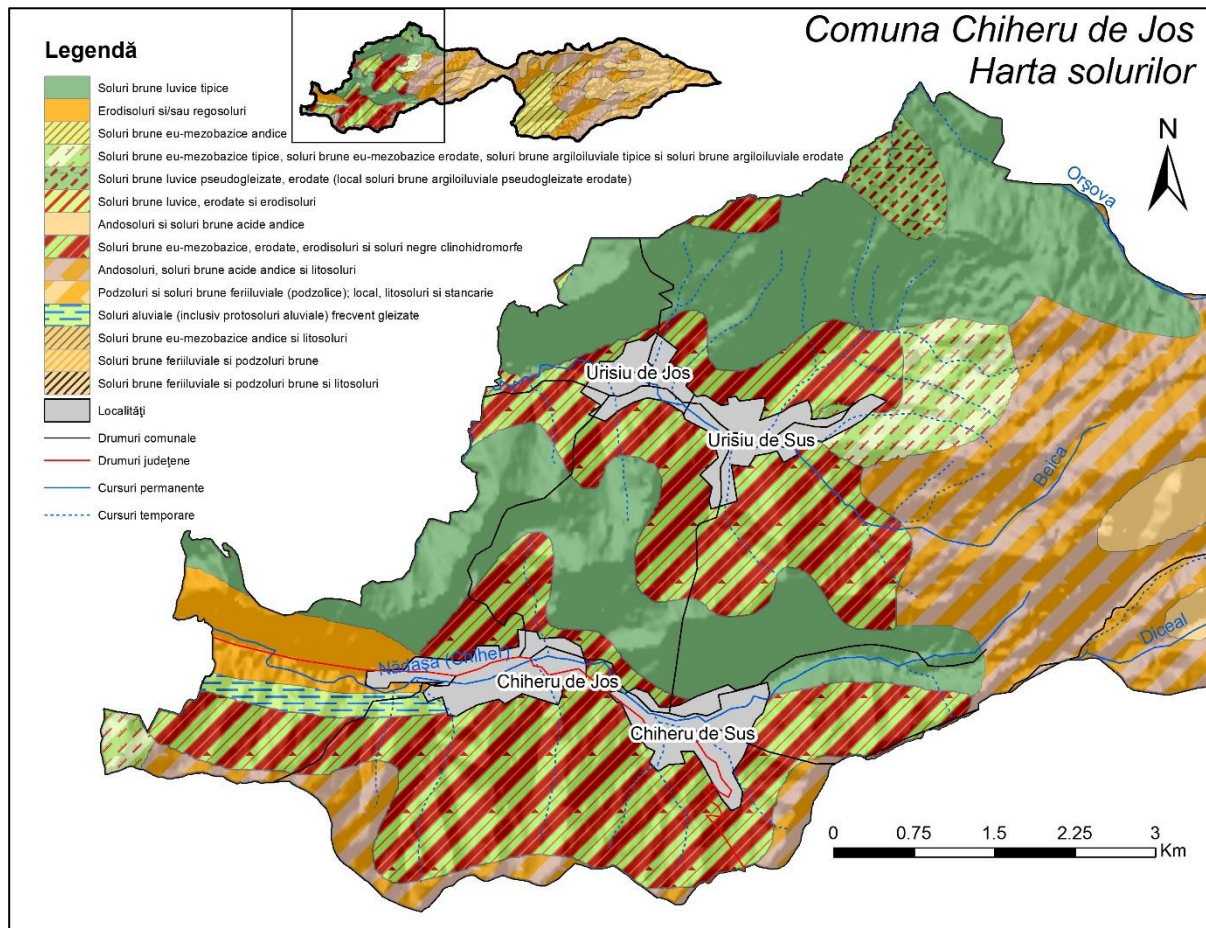

Fig. 4. Harta solurilor

Transformarea activă a materiei organice încorporată în sol, favorizează formarea unor cantități mai mici de acizi humici, neutralizați de bazele existente. În situația în care mediul este slab acid compușii de Fe devin oxidați și immobili iar solul capătă o culoare brună în partea superioară și brun-gălbuie în cea inferioară.

Cea mai mare pondere o au solurile din categoria solurilor brune, de tipul celor eu-mezobazice.

• **Hidrografia**

Cursuri de apă din comună: – Chiheru de Jos și Chiheru de Sus – pâraul Beica; – Urisiu de Jos și Urisiu de Sus – pâraul Urisiu care se varsă în pâraul Beica (Fig. 5). Frecvența talvegurilor elementare redă influența litologiei, a rezistenței la eroziune și a protecției vegetale oferită de vegetația lemnoasă, în special. Astfel, bazinele hidrografice situate în zona deluroasă, pe un substrat marno-argilos și cu un coeficient redus de împădurire înregistrează valori mai ridicate ale frecvenței talvegurilor elementare. Bazinul Nirajului per total însumează 363 de segmente de ordinul 1, 213 de ordinul 2, 23 de ordinul 3, 9 de ordinul 4, respectiv 1 de ordinul 5. Se remarcă numărul ridicat de talveguri elementare, cu lungime mică, care favorizează scurgerea apelor pe versanți, prezența lor fiind legată de rezistența diferită la eroziune. Astfel, bazinele hidrografice situate în zona deluroasă, pe un substrat marno-argilos și cu un coeficient redus de împădurire înregistrează valori mai ridicate ale frecvenței talvegurilor elementare. La nivelul râului Niraj clasa blocurilor este dominantă în bazinul superior al râului, urmată fiind de clasa bolovanilor și a pietrișurilor, a căror pondere crește în sectorul median și inferior al râului. Acest proces de sortare a materialului din albie, realizat într-o perioadă lungă de timp, s-a realizat în concordanță cu rezistența patului albiei la efectele scurgerii lichide și solide imprimate energetic de puterea râului.

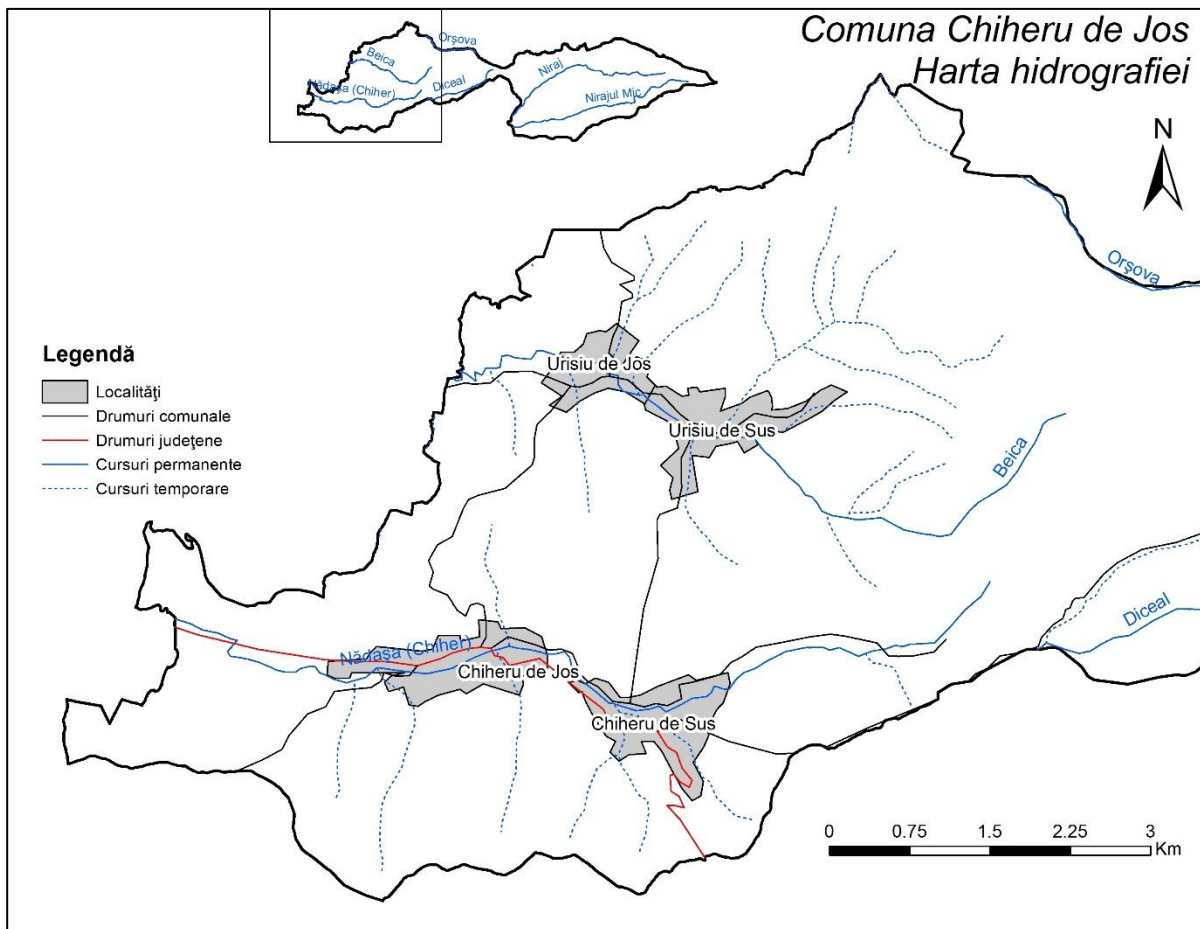

Fig. 5. Harta rețelei hidrografice

Tabel 5. Cursurile de apă și codurile cadastrale aferente

Curs de apă	Bazin hidrografic	Cod cadastral
Orșova	IV	IV_1.54.11...
Beica	IV	IV_1.56...
Nădașa (Chiher)	IV	IV_1.56.1....
Niraj	IV	IV_1.67....
Nirajul Mic	IV	IV_1.67.1...
Diceal	IV	IV_1.67.3...

Lacurile

În privința lacurilor în unitatea administrativ teritorială Chiheru de Jos nu există lacuri naturale. Cu scop de agrement în Chiheru de Sus există un lac artificial, aparținând cabanei existente în partea de nord-est a satului.

- **Clima**

Factorii climato-genetici

La baza formării condițiilor climaterice a comunei stau o serie de factori geografici, dintre care cei mai importanți sunt așezarea geografică regională, circulația generală a atmosferei și dispunerea reliefului general și local.

Relieful local se impune, în principal în diferențierea topo- și micro-climatelor, determinate de expoziția versanților față de radiația solară, de situarea pe profilul versanților și care determină la rândul lor o distribuție neuniformă a cantităților de energie solară, astfel că cele mai mari contraste apar între versanții cu expoziție sudică și nordică, primii beneficiând de o durată mai lungă de strălucire a soarelui și de o mai mare cantitate de energie solară recepționată la nivelul suprafeței active, reflectându-se în particularitățile termice locale, în durata înghețului la sol și a stratului de zăpadă și cantități relativ diferențiate ale precipitațiilor. Panta și expoziția versanților reprezintă un factor important al acțiunii climatogenetice a reliefului, care se manifestă prin modificări esențiale ale distribuției elementelor climatice.

Prin rolul său de obstacol în calea maselor de aer, pădurea contribuie la creșterea turbulenței aerului, la mărirea gradului de umezeală a aerului, la reducerea contrastelor termice, la depunerea neuniformă a stratului de zăpadă, determinând astfel, influențe moderatoare și asupra climatului ariilor adiacente și limitrofe.

Trăsăturile climatice ale comunei Chiheru de Jos

Temperatura aerului

Temperatura medie anuală a aerului (°C) este cuprinsă între 8,5⁰ și 9,0⁰C, cea a lunilor caracteristice este situată între -3,5 și -4⁰C (luna ianuarie), 18,9 și 19,5⁰C în luna iulie.

Nebulozitatea medie a atmosferei

Nebulozitatea medie a atmosferei pentru lunile caracteristice ale anului au valori cuprinse între 7,5 – 8,0 zecimi pentru luna decembrie și valori de 5,0 – 5,5 zecimi pentru luna iulie. Numărul mediu lunar de zile cu cer senin pentru lunile caracteristice ale anului (nebulozitate 0/10) este de 4 - 5 zile în luna decembrie și de 14 - 16 zile în luna iulie. Numărul mediu anual de zile cu cer senin (nebulozitate 0/10) este de 110 - 120 zile.

Numărul mediu lunar de zile cu cer acoperit pentru lunile caracteristice ale anului (nebulozitate 10/10) este de 18 - 20 zile în luna decembrie și de 6 - 8 zile în luna iulie. Numărul mediu anual de zile cu cer acoperit (nebulozitate 10/10) este de 120 - 140 zile.

Precipitațiile atmosferice

Valorile medii ale cantităților lunare de precipitații căzute pentru lunile caracteristice sunt de 40-45 mm pentru luna ianuarie și 90-100 mm pentru luna iulie. Valorile mai ridicate ale cantităților de precipitații căzute în perioada caldă a anului (intervalul aprilie-iulie) reflectă un caracter convectiv al precipitațiilor.

Suma medie multianuală a precipitațiilor atmosferice se situează între 600 – 650 mm. Cantitatea maximă de precipitații căzută în 24 de ore poate atinge valori de 200 mm strat de apă, ce exprimă existența favorabilității producerii de inundații torențiale, mai ales pe afluenții mai importanți de pe teritoriul comunei, care pot avea impact negativ asupra infrastructurii și activităților economice, și pot provoca pagube serioase culturilor agricole, cât și fondului edafic.

Numărul mediu anual de zile cu precipitații (peste 0,1 mm) este de peste 100 zile, majoritatea în perioada caldă a anului, pe fondul unor mișcări convective ale aerului.

Numărul mediu anual de zile cu ninsoare este de 30 de zile, iar cu strat de zăpadă de 55–60 zile. În anumiți ani, stratul de zăpadă poate lipsi și pe fondul unor temperaturi scăzute, acest fapt poate să perecliteze culturile de toamnă.

Vântul

Vântul este o componentă climatică permanentă pe tot cuprinsul anului. Viteza medie lunară a vântului înregistrează un maxim de intensitate în lunile februarie – aprilie, cu vârful în luna martie (peste 2,1 m/s viteză medie lunară) și un minim în intervalul noiembrie-ianuarie, cu o minimă principală în luna ianuarie și o viteză medie a vântului pe interval cuprins sub 0,5 m/s.

• **Vegetația**

Tipologia vegetației și extensiunea spațială sunt expresii ale caracteristicilor climatice, de aceea corelația cu clima (și microclimatul) este obligatorie. Alături de soluri, topoclimatul este factor determinant în existența și răspândirea fitocenozelor. Mai mult ca oriunde, în arealul comunei, relieful monoclinal și cel de culoar de vale este răspunzător de diferențieri majore în structura covorului vegetal, pe lângă celelalte variabile. Versanții cu expoziție S și SV corespund nu numai unui plus de insolație, ci și unei pante cu înclinare puternică, ceea ce duce la un plus de căldură și un minus de umiditate și la accentuarea caracterului xerofil al plantelor. Se creează un microclimat specific independent de cel al zonei naturale, ceea ce duce la individualizarea unor fitocenoze distincte. În schimb, reversurile de cuestă și interfluviile rămân în mare parte fidele.

Vegetația frontului de cuesta (versanții cu expoziție S-SV, însoriți și V parțial însoriți):

Vegetația ierboasă de aici este reprezentată de: *Xerofite*, care domină peisajul natural al acestor tipuri de versanți, **asociațiile de colilie** (*Stipetum lessingianae* și *St. pulcherrimae*) domină treimea superioară a versanților însoriți și sunt cele mai reprezentative asociații xerofile. Speciile prezente în asociație sunt coliliile (*Stipa lessingiana* și *Stipa pulcherrima*, aceasta din urmă având o răspândire mai mare), inul (*Linum hirsutum*), cosașul (*Astragalus asper*), jaleșul (*Salvia nutans* și *S. nemorosa*), sânziene (*Galium verum*), pelin nemirositor (*Artemisia campestris*), frâsinel (*Dictamnus albus*). Datorită faptului că sunt sensibile la pășunat sunt *indicatori de antropizare*.

Prezența sau absența speciilor constituente ale acestor asociații relevă gradul de intervenție umană, cel puțin prin activitatea pastorală. În plus, trebuie remarcat faptul că valoarea furajeră a acestor pășuni este redusă, densitatea de plante este și ea redusă, în timp apărând necesitatea trecerii de la pășunatul vitelor (mai pretențios) la pășunatul oilor.

Fitocenoze dominate de Stipa capillata au în compoziție aproximativ aceleași specii ca și în cazul asociațiilor de mai sus.

Asociația de fâșcă și rogoz pitic (*Festuca sulcata* – *Carex humilis*). Asociație relictă boreală, a reușit să își păstreze o suprafață apreciabilă de răspândire datorită rezistenței la pășunat și filiației pentru terenuri erodate sau în eroziune incipientă. Ocupă partea mediană a versanților (a frunților de cuestă) și treimea superioară, reprezentând o asociație de trecere spre pajiștile degradate.

Asociația *Thymus sp.* – *Salvia sp.* apare pe versanții erodați excesiv, în această asociație încadrându-se într-o proporție semnificativă dicotiledonatele: ruscuța (*Adonis vernalis*), cincii degete (*Potentilla arenaria*), alături de cimbrisor (*Thymus glabrescens*) și jaleș (*Salvia nutans*). Vegetația specifică de *Thymus* și *Salvia* este considerată ca o rezultată a degradării în timp a asociațiilor de colilie, mai mult, ajungând să concureze eficient și asociațiile de graminee.

Xero-mezofitele. Apar predilect în proximitatea sectoarelor cu depresiuni de alunecare, de asemenea, în *areale terasate* – agroterase) sau pe versanți afectați de *suprapășunat* – cărări de animale. Asociațiile întâlnite sunt fâșcă cu păiușul de câmpie (*Festuca sulcata* – *F. valesiaca*), precum și obsigă de deal cu sulitică (*Brachypodium pinnatum* – *Dorycnium herbaceum*).

Vegetația reversurilor de cuestă (versanții cu expoziție N-NE, umbriți și E parțial umbriți):

Vegetația ierboasă

Xero-mezofitele. Domină versanții umbriți și compensează reducerea suprafeței ocupate cu păduri. **Asociația de fâșcă și mazăriche** (*Festuca sulcata* – *Vicia cracca*) este foarte răspândită și este formată din xerofile (fâșcă – *Festuca sulcata*, cimbrisor – *Thymus glabrescens*, rogoz pitic – *Carex humilis*) și graminee și leguminoase mezofile (păiușul de livezi – *Festuca pratensis*, iarba câmpului – *Agrostis tenuis*, firuța – *Poa pratensis*, mazăriche – *Vicia cracca*, trifoi – *Trifolium pratense*).

Asociația de fâșcă și iarba oii (*Festuca sulcata* – *F. pseudovina*) reprezintă o fază de trecere spre pajiștile degradate în urma pășunatului. Caracterul xerofil este dat de prezența: bărboasei – *Andropogon ischaemum*, cincii degete – *Potentilla*

arenaria, lucerna galbenă – *Medicago falcata*, frăguța – *Fragaria viridis*, iar caracterul mezofil prin apariția speciilor: păiușul de livadă – *Festuca pratensis*, iarba câmpului – *Agrostis tenuis*, trifoi – *Trifolium pratense*, *T. repens*, coada șoricelului – *Achillea millefolium*.

Vegetația arboricolă. Apariția sub formă de insule a vegetației arboricole ne permite, totuși, să stabilim evantaiul speciilor dominante, actuale și din punct de vedere istoric. Versanții umbriți au o compoziție de specii care, totuși, a fost influențată de distrugerile din trecut, mai ales în ceea ce privește schimbările microclimatice induse și fenomenul de “xericizare” la nivel local. Stejarii mezofili (stejarul - *Quercus robur*, stejarul pedunculat – *Q. pedunculatus*, gorunul – *Q. petraea*) apar pe arii extinse, alături de alte specii mezofile: arțarul – *Acer campestre*, carpenul – *Carpinus betulus*, gorunul – *Q. petraea*, în asociația *Aceri tatarico – Quercetum petraeae roboris*; mezo-higrofile - frasinul (*Fraxinus excelsior*).

Spre interfluvii și la poalele versanților aceste asociații sunt înlocuite de specii xero-mezofile, cum ar fi cerul (*Quercus cerris*), sau unele xerofite – stejarul pufos (*Q. pubescens*), teiul (*Tillia cordata*).

Stratul arbustiv. Apare la liziera pădurilor sau la poalele versanților și este reprezentat de alun (*Corylus avellana*), păducel (*Crataegus monogyna*), porumbar (*Prunus spinosa*), lemn câinesc (*Ligustrum vulgare*), sânger (*Cornus sanguinea*), corn (*Cornus mas*), măceș (*Rosa canina*), soc (*Sambucus nigra*).

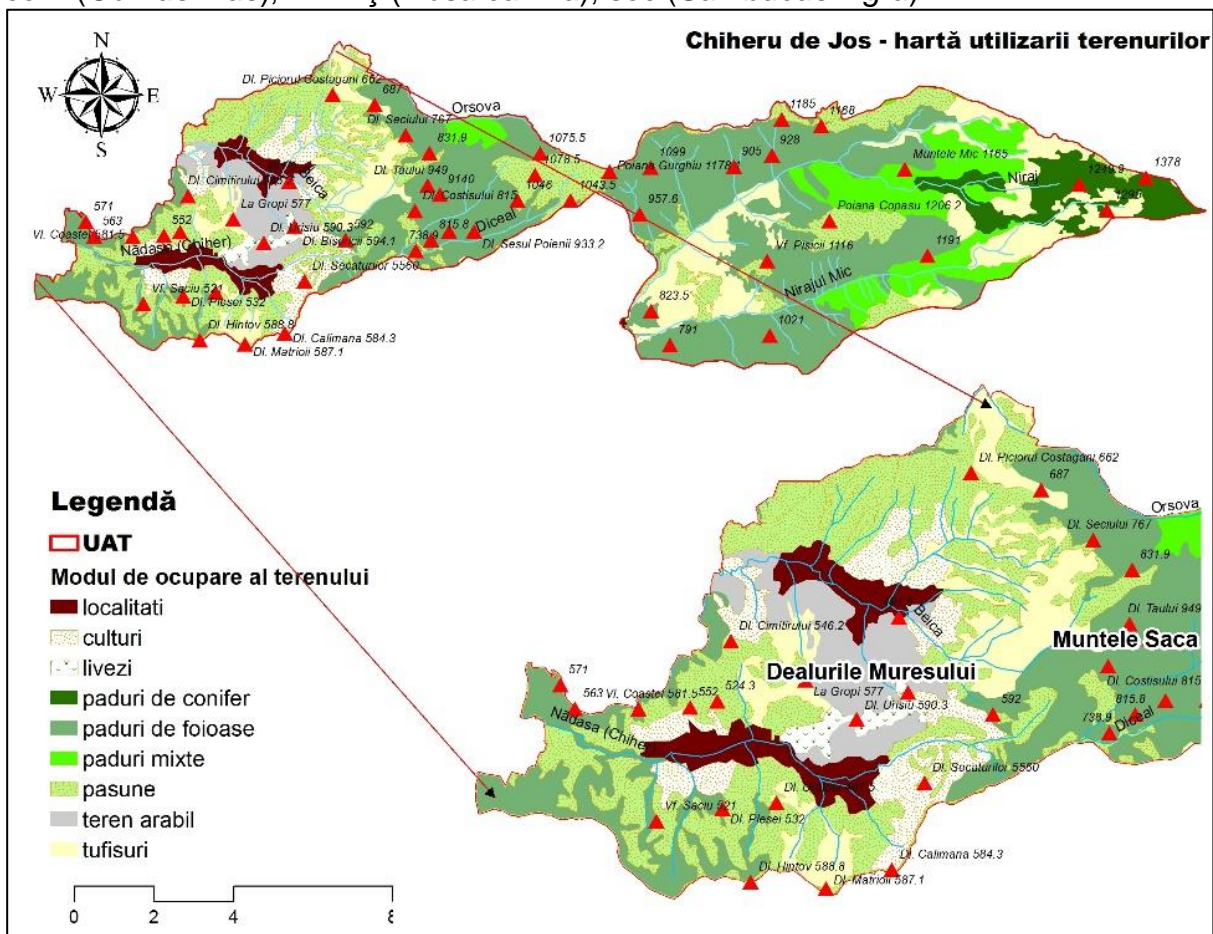

Fig. 6 Harta utilizării terenurilor

Vegetația interfluviilor (coamelor de deal):

Răspândirea asociațiilor (areală și ca adaptare la condiții xeroterme/de umiditate) este influențată de forma interfluviilor. Cele plane sau ușor convexe vor avea în alcătuire xero-mezofite de pajiști degradate (facilitatea pășunatului fiind evidentă), interfluviile fără sectoare de trecere (în unghi) nu au asociații distincte, pe când cele puternic convexe sunt reprezentate de formațiuni vegetale mixte xerofile și mezofile.

Vegetația ierboasă

Xero-mezofitele.

Se dezvoltă – în mare parte - pe aria de răspândire a fostelor stejărete, fapt ce le conferă și caracterul xero-mezofil. O **asociație** bine reprezentată este cea de **colilie și Danthonia** (*Stipa stenophylla-Danthonia calycina*). *Stipa stenophylla* este xero-mezofilă în comparație cu celelalte specii de colilii, mult mai sensibilă la caracterul puternic xerofil al versanților însoriți, de aceea o putem defini ca tipică pentru vegetația coamelor de deal. Asociația cuprinde xerofite: fâșca (*Festuca sulcata*), păiușul de câmpie (*F. vallesiaca*), rogozul pitic (*Carex humilis*), *Serratula radiata* și xero-mezofite: sânziene (*Galium verum*), jaleșul (*Salvia nutans*), etc.

Asociația de *Stipa joannis* – *Thymus glabrescens* – *Potentilla arenaria*. Are în compoziție aproximativ aceleași specii ca și prima asociație de interfluviu.

Asociația *Brachypodium pinnati* – *Dorycnietum herbaceum*.

Vegetația arboricolă.

Speciile mezofile (stejarul - *Quercus robur*, stejarul pedunculat – *Q. pedunculatus*, gorunul – *Q. petraea*, carpenul – *Carpinus betulus*) ale asociației *Melampyro bihariense* - *Carpinetum*, alături de cele ale asociației *Aceri tatarico* – *Quercetum petraeae roboris* (arțar – *Acer campestre*, gorunul – *Q. petraea*) sunt înlocuite spre interfluvii de specii xero-mezofile, cum ar fi cerul (*Quercus cerris*), sau unele xerofite – stejarul pufos (*Q. pubescens*), teiul (*Tillia cordata*).

• Fauna

Nevertebratele

În momentul de față habitatele naturale suferă o restrângere importantă. Factorii principali responsabili în diminuarea numărului speciilor sunt:

- restrângerea habitatului prin extensiunea spațiului arabil;
- extensiunea spațială a satelor după al doilea război mondial, în special al centrelor de comună;
- rotația culturilor și deștelenirea fânașelor naturale;
- folosirea pe scară largă insecticidelor și, ulterior, a pesticidelor;
- suprapășunatul bovin;
- împăduririle și lucrările antierozionale.

Amfibienii

În arealele de pajiști și pădure, speciile care predomină sunt broasca de iarbă sau broasca roșie (*Rana temporaria*), broasca gheboasă (*Pelobates fuscus*), respective broasca de pădure sau broasca săritoare (*Rana dalmatina*), broasca comună sau brotăcelul (*Hyla arborea*). Ecosistemele de pajiști mai adăpostesc și alte specii, cum ar fi broasca râioasă verde (*Bufo viridis*) și broasca râioasă cafenie (*Bufo bufo*).

Amfibienii cu coadă sunt reprezentați de tritonul cu creastă (*Triturus cristatus*) și tritonul comun sau șopârla de apă (*Triturus vulgaris*) – pentru ecosistemele acvatice. Din punct de vedere evolutiv, populațiile de amfibieni nu au suferit mari modificări în ceea ce privește speciile și numărul de indivizi pe specie. În schimb, regrupările teritoriale date de schimbarea la nivel local a modului de valorificare a terenului au avut ca rezultat restrângerea sau, din contră, lărgirea habitatelor amfibienilor.

Reptilele

Speciile de reptile, asemenea amfibienilor, nu sunt foarte sensibile la modificările de factură antropică. Șopârlele sunt bine reprezentate, comună fiind șopârla cenușie (*Lacerta agilis*), alături de specii de năpârcă.

În ecosistemele de pădure apar năpârca de pădure (*Elaphe longissima*) și șarpele de alun (*Coronella austriaca*). În arealele de pajiști întâlnim șarpele de casă (*Natrix natrix*).

Păsările

Extensiunea spațială a biotopurilor păsărilor s-a restrâns în ultimele două secole, factorii principali răspunzători fiind cei antropici:

- transformarea ariilor de luncă în terenuri arabile;
- apariția habitatelor umane noi, urmare a politicilor de împrumări;
- extinderea spațială a centrelor de comună;
- modernizarea infrastructurii de circulație;
- defrișările și schimbarea modului de valorificare agricolă;
- incidența exploatărilor de gaz metan;

Speciile de păsări care au dispărut în ultimele două secole au fost cele de talie mare, care aveau nevoie de un spațiu vital apreciabil: dropia (*Otis tarda*), pelicanul (*Pelecanus onocrotalus*), cocorul (*Grus grus*), vulturul sur (*Gyps fulvus*), vulturul pescar (*Pandion haliaëtus*). Unele specii sunt semnalate pasager și nu anual, ceea ce creează impresia, în rândul unor cercetători, a dispariției acestora. Oricum, acest fapt este o premisă clară a amenințării continuității habitatului lor. Ex. șoimul migrator (*Falcon peregrinus*), o specie de pițigoi catalogată dispărută încă din primele decenii ale secolului XX – *Parus biarmicus* (I. Csürös, 1973), gaia roșie (*Milvus milvus*) sau stârcul de noapte (*Nycticorax nycticorax*).

- **Zone naturale protejate**

Următoarele categorii de suprafețe naturale sunt vizate pentru protecție în cadrul PUG:

- Pădurile;
- Cursurile de apă:
 - cadastrate (peste 5 km lungime), câte 15 m pe ambele maluri;
 - necadastrate (sub 5 km lungime), câte 5 m pe ambele maluri.

Pe teritoriul comunei există trei arii protejate Natura 2000 și o rezervație naturală:

- ROSPA0028 Dealurile Târnavelort și Valea Nirajului
- ROSCI0019 Călimani-Gurghiu
- ROSPA0033 Depresiunea și Munții Giurgeului

ROSPA0028 Dealurile Târnavelor - Valea Nirajului

Situl, cu o suprafață de 86 073 ha și care se extinde în județele Mureș (Acățari, Albești, Beica de Jos, Bereni, Bălăușeri, Chibed, Chiheru de Jos, Coroisânmartin, Crăciunești, Daneș, Eremitu, Ernei, Fântânele, Gheorghe Doja, Ghindari, Gornești, Gălești, Hodoșa, Miercurea Nirajului, Măgherani, Nadeș, Neaua, Păsăreni, Sighișoara, Sovata, Suplac, Sângeorgiu de Pădure, Sărățeni, Vețca, Vărgata) și Harghita (Atid, Corund, Lupeni, Praid, Săcel) a fost în principal desemnat pentru conservarea a 40 de specii de păsări (Acvilă de munte (*Aquila chrysaetos*), Acvilă țipătoare mare (*Aquila clanga*), Acvilă țipătoare mică (*Aquila pomarina*) Ciuf de câmp (*Asio flammeus*), Ieruncă (*Bonasa bonasia*) Buha mare (*Bubo bubo*) Șorecar mare (*Buteo rufinus*), Caprimulg (*Caprimulgus europaeus*), Barză albă (*Ciconia ciconia*), Șoim călător (*Falco peregrinus*), Șoim de iarnă (*Falco columbarius*), Muscar gulerat (*Ficedula albicollis*), Muscar mic (*Ficedula parva*), Acvilă mică (*Hieraaetus pennatus*), Stârc mic (*Ixobrychus minutus*), Sfrâncioc cu frunte neagră (*Lanius minor*), Sfrâncioc roșiatic (*Lanius collurio*), Ciocârlie de pădure (*Lullula arborea*), Stârc de noapte (*Nycticorax nycticorax*), Viespar (*Pernis apivorus*), Ghionoaie sură (*Picus canus*), Bătăuș (*Philomachus pugnax*), Huhurez mare (*Strix uralensis*), Silvie porumbacă (*Sylvia nisoria*), Fluierar de mlaștină (*Tringa glareola*), Pescăraș albastru (*Alcedo atthis*), Fâsă de câmp (*Anthus campestris*), Barză neagră (*Ciconia nigra*), Șerpar european (*Circaetus gallicus*), Erete de stof (*Circus aeruginosus*), Erete sur (*Circus pygargus*), Erete vânăt (*Circus cyaneus*), Creșteț de câmp (*Crex crex*), Chirighiță cu obraji albi (*Chlidonias hybridus*), Ciocănitoare de grădini (*Dendrocopos syriacus*), Ciocănitoare cu spatele alb (*Dendrocopos leucotos*), Ciocănitoare neagră (*Dryocopus martius*), Presură de grădină (*Emberiza hortulana*), Egretă albă (*Egretta alba*), Ciocănitoare de stejar (*Dendrocopos medius*)).

Deși, la prima vedere situl este situat într-o regiune relativ bine locuită dispune de habitate valoroase și o biodiversitate bogată. Mozaicul de habitate format din păduri de foioase, pășuni, fânețe și terenuri agricole susține populații importante din specii amenințate la nivelul Uniunii Europene precum acvila țipătoare mică, viesparul, barza neagră, huhurezul mare, cristelul de câmp, caprimulgul, ciocănitoarea de stejar, sfrânciocul roșiatic și ciocârlia de pădure. Situl este un areal predominant forestier situat pe culoare de văi foarte largi, în cadrul cărora apar terase și lunci extinse. Vegetația dominantă este cea de păduri nemorale de gorun și carpen, mai rar și numai sub formă insulară fiind întâlnite pădurile de stejar sau făgetele. De-a lungul râurilor se găsesc și pâlcuri de păduri aluviale formate din arin negru și frasin. Toate aceste păduri ocupă 45% din suprafața sitului și determină ca peste 80% din speciile de păsări de interes comunitar prezente aici să fie păsări care cuibăresc sau se hrănesc în habitate cu vegetație lemnoasă.

Această zonă este una dintre cele mai mari arii semi-naturale și probabil una dintre cele mai bine conservate din regiunea biogeografică continentală din Transilvania. Situl este o zonă cheie pentru conservarea acvilei țipătoare mici, specie care este prezentă cu 51-65 de perechi, ceea ce reprezintă 3% din populația națională. O altă specie răpitoare cu efective semnificative în sit este viesparul, cele 90-120 de perechi cuibăritoare din sit reprezentând 5,5% din populația acestei specii la nivelul întregii țării. Cristelul de câmp, care este o pasăre periclitată la nivel global, are un efectiv cuibăritor foarte important în sit, acesta fiind de 300-350 de perechi. În

pâlcurile de păduri mature aflate în apropierea unor cursuri de apă cuibăresc până la șase perechi de barză neagră, iar în comunitățile care împresoară situl se găsesc până la 60 de cuiburi ocupate de barza albă, această specie folosind habitatele sitului ca teritoriu de hrănire.

Pe lângă speciile cuibăritoare, situl este important și pentru unele specii de pasaj așa cum sunt acvila țipătoare mare și silvia porumbacă, sau pentru unii oaspeți de iarnă precum eretele vânăt, eretele sur, șoimul călător și șoimul de iarnă.

Vulnerabilitatea și amenințări actuale/potențiale

Activitățile care au loc în sit și manifestă un impact negativ asupra speciilor pentru care acesta a fost desemnat sunt reprezentate de agricultură, schimbarea habitatului semi-natural, braconaj și vânătoare, desecarea zonelor umede de-a lungul râurilor, incendierea vegetației și unele lucrări silvice.

În acest context principalele amenințări prezente în sit sunt:

- intensificarea agriculturii – schimbarea metodelor de cultivare a terenurilor din cele tradiționale în agricultură intensivă, cu monoculturi mari, folosirea excesivă a chimicalelor, efectuarea lucrărilor numai cu utilaje și mașini;
- schimbarea habitatului semi-natural (fânețe, pășuni) datorită încetării activităților agricole ca cositul sau pășunatul;
- desecarea zonelor umede prin canalizare de-a lungul râurilor, pe zone de șes;
- cositul în perioada de cuibărire a speciilor de păsări;
- distrugerea cuiburilor, a pontei sau a puilor;
- deranjarea psărilor în timpul cuibritului (colonii de stârci și ciori);
- cositul prea timpuriu (ex. poate distruge poantele de cristel de câmp);
 - o -arderea vegetației (a miriștii și a pârloagelor);
- luarea puilor pentru comerțul ilegal;
- folosirea pesticidelor;
- reglarea cursurilor râurilor;
- electrocutare și coliziune în linii electrice;
- prinderea păsărilor cu capcane;
- practicarea sporturilor extreme: enduro, motor de cross, mașini de teren;
- înmulțirea necontrolată a speciilor invazive;
- defrișările, tăierile ras și lucrările silvice care au ca rezultat tăierea arborilor pe suprafețe mari;
- tăierile selective a arborilor în vârstă sau a unor specii;
- adunarea lemnului pentru foc, culegerea de ciuperci;
- amenajări forestiere și tăieri în timpul cuibritului speciilor periclitate;
- vântoarea în timpul cuibăritului prin deranjul și zgomotul cauzat de către gonaci;
- vântoarea în zona locurilor de cuibărire a speciilor periclitate;
- împăduririle zonelor naturale sau seminaturale (puni, fânațe etc.);
- industrializare și creșterea zonelor urbane;
- schimbarea majoră a habitatului acvatic (ex. construirea barajelor);
- lucrări îndelungate în vecinătatea cuibului în perioada de reproducere.

ROSCI0019 Călimani-Gurghiu

Existența pădurilor naturale compacte pe mari întinderi (peste 100000 ha) a contribuit la conservarea unei diversități biologice remarcabile și reprezentative pentru munții vulcanici din Carpați. Arealul nu a fost alterat semnificativ de activitatea antropică și și-a păstrat diversitatea naturală a habitatelor și a speciilor. Regiunea reprezintă centrul genetic pentru una dintre cele mai importante populații de carnivore mari (urs, lup și râs), având o concentrare semnificativă de specii de flora și faună protejate la nivel național, european și internațional. Procentul habitatelor de interes european depășește 95% din suprafața sitului. Sunt prezente 13 habitate, dintre care patru prioritare, nouă specii de mamifere, două de reptile, cinci de pești (inclusiv Iostrița), șase specii de nevertebrate și opt specii de plante de interes comunitar. Morfologia reliefului alături de caracteristicile bio-pedo-climatice specifice favorizează menținerea unei biodiversități deosebit de valoroase. De asemenea, situl se suprapune cu câteva rezervații naturale desemnate la nivel regional sau național printre care se pot aminti Parcul Național Călimani, Rezervațiile naturale Lacul Iezer, Molidul derezonanță Lăpușna, Defileul Deda-Toplița, Jnepenișul cu Pinus Cembra-Călimani și Monumentul Naturii Doisprezece Apostoli.

Habitatele de interes comunitar din sit: **6410** - Pajiști cu *Molinia* pe soluri calcaroase, turboase sau argiloase (*Molinion caeruleae*); **7240*** - Formațiuni pioniere alpine din *Caricion bicoloris-atrofuscae*; **9180*** - Păduri din *Tilio-Acerion* pe versanți abrupti, grohotișuri și ravene; **4060** - Tufărișuri alpine și boreale; **4070*** - Tufărișuri cu *Pinus mugo* și *Rhododendron myrtifolium*; **6150** - Pajiști boreale și alpine pe substrat silicios; **6230*** - Pajiști montane de *Nardus bogate* în specii pe substraturi silicioase; **6430** - Comunități delizieră cu ierburi înalte higrofile de la nivelul câmpiilor, până la cel montan și alpin; **6440** - Pajiști aluviale din *Cnidion dubii*; **6520** - Fânețe montane; **8220** - Versanți stâncoși cu vegetație chasmofitică pe roci silicioase; **8310** - Peșteri în care accesul publicului este interzis; **9110** - Păduri de fag de tip *Luzulo Fagetum*; **9130** - Păduri de fag de tip *Asperulo-Fagetum*; **91E0*** - Păduri aluviale cu *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*); **91V0** - Păduridacice de fag (*Symphyto-Fagion*); **9410** - Păduri acidofile de *Picea abies* din regiunea montana (*Vaccinio-Piceetea*); **9420** - Păduri de *Larix decidua* și/sau *Pinus cembra* din regiunea montană; **3220** - Vegetație herbacee de pe malurile râurilor montane; **3260** - Cursuri de apă din zonele de câmpie, până la cele montane, cu vegetație din *Ranunculion fluitantis* și *Callitriche-Batrachion*; **7110*** - Turbării active.

Speciile de interes comunitar din sit:

Amfibieni și reptile: Triton carpatic (*Triturus montandoni*) • Triton cu creastă (*Triturus cristatus*) • Buhai de baltă cu burtagalbenă (*Bombina variegata*).

Mamifere: Liliac cu aripi lungi (*Miniopterus schreibersi*) • *Lup (*Canis lupus*) • *Urs brun (*Ursus arctos*) • Râs (*Lynx lynx*) • Liliacul mare cu potcoavă (*Rhinolophus ferrumequinum*) • Liliac comun (*Myotis myotis*) • Liliac comun mic (*Myotis blythii*) • Liliac cârn (*Barbastella barbastellus*) • Vidră, Lutră (*Lutra lutra*).

Nevertebrate: *Nymphalis vaualbum* • *Euphydryas maturna* • *Lycaena dispar* • *Croitor defag (*Rosalia alpina*) • Carab (*Carabus hampei*) • **Callimorpha quadripunctaria* • Rădașcă, Răgacea (*Lucanus cervus*) •

Cucujuscinnaberinus • Cosașul transilvan (*Pholidoptera transsylvanica*) • *Cărăbuș (*Osmoderma eremita*) • Croitor mare (*Cerambyx cerdo*).

Pești: Dunariță (*Sabanejewia aurata*) • Zglăvoc (*Cottus gobio*) • Chișcar (*Eudontomyzon danfordi*) • Lostriță (*Hucho hucho*) • Petroc (*Gobio uranoscopus*) • Moioagă (*Barbus meridionalis*).

Plante: *Drepanocladus vernicosus* • Trifoiș de baltă (*Marsilea quadrifolia*) • Angelică de baltă (*Angelica palustris*) • Curechide munte, Gălbenele (*Ligularia sibirica*) • Papucul Doamnei, Blabornic (*Cypripedium calceolus*) • *Clopoțel (*Campanula serratata*) • Iris (*Iris aphylla ssp. hungarica*) • Iarba gâtului (*Tozziacarpathica*) • *Dicranum viride* • *Meesia longiseta*.

ROSPA0033 Depresiunea și Munții Giurgeului

Importanța sitului constă în protecția și conservarea întinselor păduri, pajiști și a numeroaselor mlaștini cu acumulări însemnate de turbă, care împreună cu terenurile cultivate în sistem tradițional constituie habitate importante de cuibărit și hranire pentru 24 de specii de păsări de interes comunitar. Pe pajiștile și în culturile agricole din depresiune cuibărește o populație semnificativă a cristelului de câmp, care este o specie de interes conservativ global ce ajunge aici la una din cele mai mari densități din țară. Aceste habitate ierboase sunt folosite ca loc de hranire de multe exemplare de barză albă și de mai multe specii de păsări răpitoare care cuibăresc în efective semnificative din punct de vedere numeric, precum viesparul, acvila țipătoare mică și șerparul. Zona este importantă și pentru cuibăritul caprimulghului, ciocârliei de pădure, muscarului gulerat, sfrânciocului roșiatic și al muscarului sur. Pădurile de molid, de amestec și făgetele ocupă peste jumătate din suprafața sitului și conțin populații importante din speciile amenințate la nivelul Uniunii Europene, precum ierunca, cocoșul de munte, minunița, ciuvica și ciocănitorea de munte. Totodată, zona este cartier de iernare pentru un număr mare de exemplare de erete vânăt și loc important de hranire în timpul pasajelor pentru eretele de stuf.

Speciile de interes comunitar din sit

Păsări: Barză albă (*Ciconia ciconia*) • Viespar (*Pernis apivorus*) • Creșteț de câmp (*Crex crex*) • Acvilă țipătoare mică (*Aquila pomarina*) • Acvilă de munte (*Aquila chrysaetos*) • Minuniță (*Aegolius funereus*) • Ciocănitorea de munte (*Picoides tridactylus*) • Sfrâncioc roșiatic (*Lanius collurio*) • Ciocârlie de pădure (*Lullula arborea*) • Șerpar european (*Circaetus gallicus*) • Erete de stuf (*Circus aeruginosus*) • Erete vânăt (*Circus cyaneus*) • Ierunca (*Bonasa bonasia*) • Buhă mare (*Bubo bubo*) • Ciuf de câmp (*Asio flammeus*) • Ciocănitorea cu spatele alb (*Dendrocopos leucotos*) • Ciocănitorea neagră (*Dryocopus martius*) • Muscar gulerat (*Ficedula albicollis*) • Muscar mic (*Ficedula parva*) • Șoim călător (*Falco peregrinus*) • Cocoș de munte (*Tetrao urogallus*) • Caprimulgh (*Caprimulgus europaeus*) • Ciuvică (*Glaucidium passerinum*) • Huhurez mare (*Strix uralensis*).

2.3. RELAȚII ÎN TERITORIU ȘI OPTIMIZAREA ACESTORA

- **Implicații directe în modul de amenajare a teritoriului și de dezvoltare**

Tabel 6. Corelația cu alte planuri și programe

Denumirea documentației	Implicații directe în modul de amenajare a teritoriului și de dezvoltare
PATN Secțiunea I – Rețele de transport, Legea nr. 363/2006	Aeroport existent în apropiere la care se vor executa lucrări de modernizare: Târgu Mureș. Terminal de transport combinat existent în apropiere: Târgu Mureș Sud.
PATN Secțiunea a II-a – Apa, Legea nr.171/1997 și 20/2006	Potențialul bazinului hidrografic IV - Mureș: între 50-100% din resursa medie pe țară (1875 mc/ locuitor și an).
PATN Secțiunea a III-a – Zone protejate, Legea nr. 5/2000	UAT dominant agricol
PATN Secțiunea a IV-a - Rețeaua de localități, Legea nr. 351/2001, 308/2006 și 100/2007	Localitate de rang IV – sat reședință de comună Localități de rang V – sate (vezi “Elemente și nivel de dotare ale localităților”)
PATN Secțiunea a V-a - Zone de risc natural, Legea nr. 575/2001	Intensitatea seismică pe scara MSK în zona 7 ₁ , cu perioada medie de revenire la cca. 50 ani. Cantitatea maximă de precipitații căzută în 24 de ore, în perioada 1901-1997: sub 100 mm.
PATN Secțiunea a VIII-a – Zone cu resurse turistice, Ordonanța de urgență nr. 142/2008 și Legea nr. 190/2009	UAT menționat în PATN, secțiunea VI, cu resurse turistice antropice și naturale reduse, cu infrastructura turistică slab dezvoltată și prin urmare cu un potențial scăzut de dezvoltare turistică.
Planul de Dezvoltare a Județului Mureș 2014-2020	Comuna este inclusă în microregiunea Valea Gurghiului: Reghin, Beica de Jos, Chiheru de Jos , Gurghiu, Ibănești, Solovăstru, Hodac. De asemenea, comuna face parte din zona nord: Reghin, Aluniș, Batoș, Beica de Jos, Brîncovenești, Breaza, Chiheru de Jos , Cozma, Deda, Fărăgău, Gornești, Gurghiu, Hodac, Hodoșa, Ibănești, Ideciu de Jos, Lunca, Lunca Bradului, Răstolița, Rușii Munți, Solovăstru, Stînceni, Suseni, Vătava, Voivodeni.

- Elemente și nivel de dotare ale localităților rurale de rangul IV (conform legii nr. 351 / 2001) – reședință de comună

Nivel de dotare-echipare:

- sediu de primărie
 - grădiniță, școală primară și gimnazială
 - dispensar medical, farmacie sau punct farmaceutic
 - poștă, servicii telefonice
 - sediu de poliție și jandarmerie
 - cămin cultural și bibliotecă
 - magazin general și spații pentru servicii
 - teren de sport amenajat
 - parohie
 - cimitir
 - stație / haltă CF sau stație de transport auto
 - dispensar veterinar
 - sediu al serviciului de pompieri
 - puncte locale pentru depozitarea controlată a deșeurilor alimentare cu apă prin cișmele stradale
- Elemente și nivel de dotare a localităților rurale de rangul V (conform legii nr. 351 / 2001)
 - Pentru sate cu peste 200 locuitori sau sate sub 200 locuitori la distanță mai mare de 3 – 5 km față de un sat cu astfel de dotări

Nivel de dotare-echipare:

- școală primară și gimnazială
- punct sanitar
- magazin pentru comerț alimentar și nealimentar

- **Relații cu exteriorul**

Tabel 7. Distanța între reședința de comună Chiheru de Jos și municipii (km)

	Târgu Mureș	Reghin	Sighișoara	Târnăveni
Chiheru de Jos	41	20	82	78

Tabel 8. Distanța între reședința de comună Chiheru de Jos și orașe (km)

	Miercurea Nirajului	Sovata	Toplita
Chiheru de Jos	25	23	172

Tabel 9. Distanța între reședința de comună Chiheru de Jos și alte reședințe de comune (km)

	Ibănești	Gurghiu	Eremitu	Hodosa	Gornești	Beica de Jos
Chiheru de Jos	21	17	7	12	28	9

- **Relații în teritoriul administrativ**

Tabel 10. Distanța între localitățile comunei pe drumuri (km)

	Chiheru de Jos	Chiheru de Sus	Urișiu de Jos	Urișiu de Sus
Chiheru de Jos		2	4	6
Chiheru de Sus	2		6	8
Urișiu de Jos	4	6		1
Urișiu de Sus	6	8	1	

- **Optimizarea relațiilor în teritoriu**

Pentru a putea optimiza relațiile în teritoriu, comuna are nevoie de proiecte capabile de a atrage și a utiliza cu folos, în investiții de largă perspectivă, fondurile europene. Acest portofoliu de proiecte nuanțat și interrelaționat în scopurile și destinațiile lor ar trebui să fie cuprins în **strategia de dezvoltare** localității, microregiunii, zonei sau regiunii respective. Aceasta deoarece, dacă este științific fundamentată, strategia va conține toate necesitățile spațiului analizat, toate măsurile necesare eliminării disfuncțiilor și armonizării dezideratelor. Comuna Chiheru de Jos nu are la acest moment o strategie de dezvoltare, nici la nivel local, nici la nivel microregional (Microregiunea Valea Gurghiului, Asociația de dezvoltare intercomunitară "Aqua Invest Mureș"). Singurele referiri cu caracter strategic privind optimizarea relațiilor în teritoriu la nivelul comunei se regăsesc în Planul de Dezvoltare a județului Mureș în perioada 2014-2020 și anume:

- Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii de bază din mediul urban și rural, ca suport pentru dezvoltarea economică a județului;
- Dezvoltarea structurilor de sprijinire a afacerilor, încurajarea transferului tehnologic și a cercetării aplicate în sectoare cu potențial de creștere pentru îmbunătățirea competitivității economiei și creare de noi locuri de muncă;
- Întărirea caracterului de centru medical și de cercetare a județului Mureș;
- Susținerea polilor de dezvoltare urbani și rurali (așa cum au fost ele definite în PATJ a județului Mureș) în scopul asigurării unei dezvoltări policentrice a județului;
- Dezvoltarea zonelor rurale pentru reducerea decalajelor economice și sociale majore față de mediul urban.

2.4. ACTIVITĂȚI ECONOMICE ȘI PERSPECTIVE DE DEZVOLTARE

Din punct de vedere socio-economic, comuna Chiheru de Jos se prezintă ca o regiune preponderent rurală.

Funcțiunea dominantă a terenurilor este cea agrară, aceasta fiind de altfel și principala ocupație de bază a locuitorilor.

- **Agricultura**

Tabel 11. Structura terenurilor

Structura terenurilor, conf. Fișei localității în anul 2014	Total
Suprafață arabilă total - ha	1434
Suprafață cu livezi și pep. pomicole - total - ha	-
Suprafață cu vii și pep. viticole - total - ha	-
Suprafața pășunilor – total - ha	2087
Suprafața fânețelor – total - ha	1087
Total agricol	4608
Suprafață cu păduri și alte terenuri forestiere – total – ha	6298
Suprafață cu ape și bălți – total – ha	25
Suprafață ocupată cu construcții – total – ha	97
Suprafață – căi de comunicații – total – ha	124
Suprafață cu terenuri neproductive – total – ha	374
Total neagricol	6918
TOTAL	11526

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 12. Structura terenului

Agricol			Neagricol		
Destinația	Suprafața (ha)	%	Destinația	Suprafața (ha)	%
Arabil	1434	12,44	Păduri	6298	54,64
Pășuni	2087	18,11	Ape	25	0,22
Fânețe	1087	9,43	Drumuri	124	1,08
Vii	0	0,00	Curți / clădiri	97	0,84
Livezi	0	0,00	Neproductiv	374	3,24
Total	4608	39,98	Total	6918	60,02
Total general: 11526 ha					
100 %					

Sursa: Institutul Național de Statistică

Suprafața forestieră deține ponderi peste media pe țară (29 %) și peste media la nivel județean (32%); ponderea suprafeței agricole se prezintă sub media la nivel național (62 %). „Alte terenuri” dețin de asemenea ponderi mult mai mici decât situația la nivel de țară (10 %).

Tabel 13. Producția vegetală

Anul	Grâu / Secară	Porumb	Floarea soarelui	Sfeclă de zahăr	Cartofi	Legume	Fructe	Struguri
	t / ha	t / ha	t / ha	t / ha	t / ha	t / ha	t / ha	t / ha
1992	2,21	3,00	0,75	29,00	12,00	6,20	-	-
1997	2,50	3,05	-	13,14	18,00	15,00	-	-
2002	3,17	2,85	-	35,00	12,00	12,72	-	-
2007	nu există date disponibile							
2011								
2014								

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 14. Producția medie (t / ha) la principalele culturi

Culturi	Com.Chiheru de Jos	România
grâu / secară	3,17 t / ha	3,5 t / ha
porumb	2,85 t / ha	2,9 t / ha
sfeclă de zahăr	35,00 t / ha	22,9 t / ha
cartofi	12,00 t / ha	14,3 t / ha
legume	12,72 t / ha	75,7 t / ha

Producția vegetală / ha depășește media pe țară doar la sfecla de zahăr.

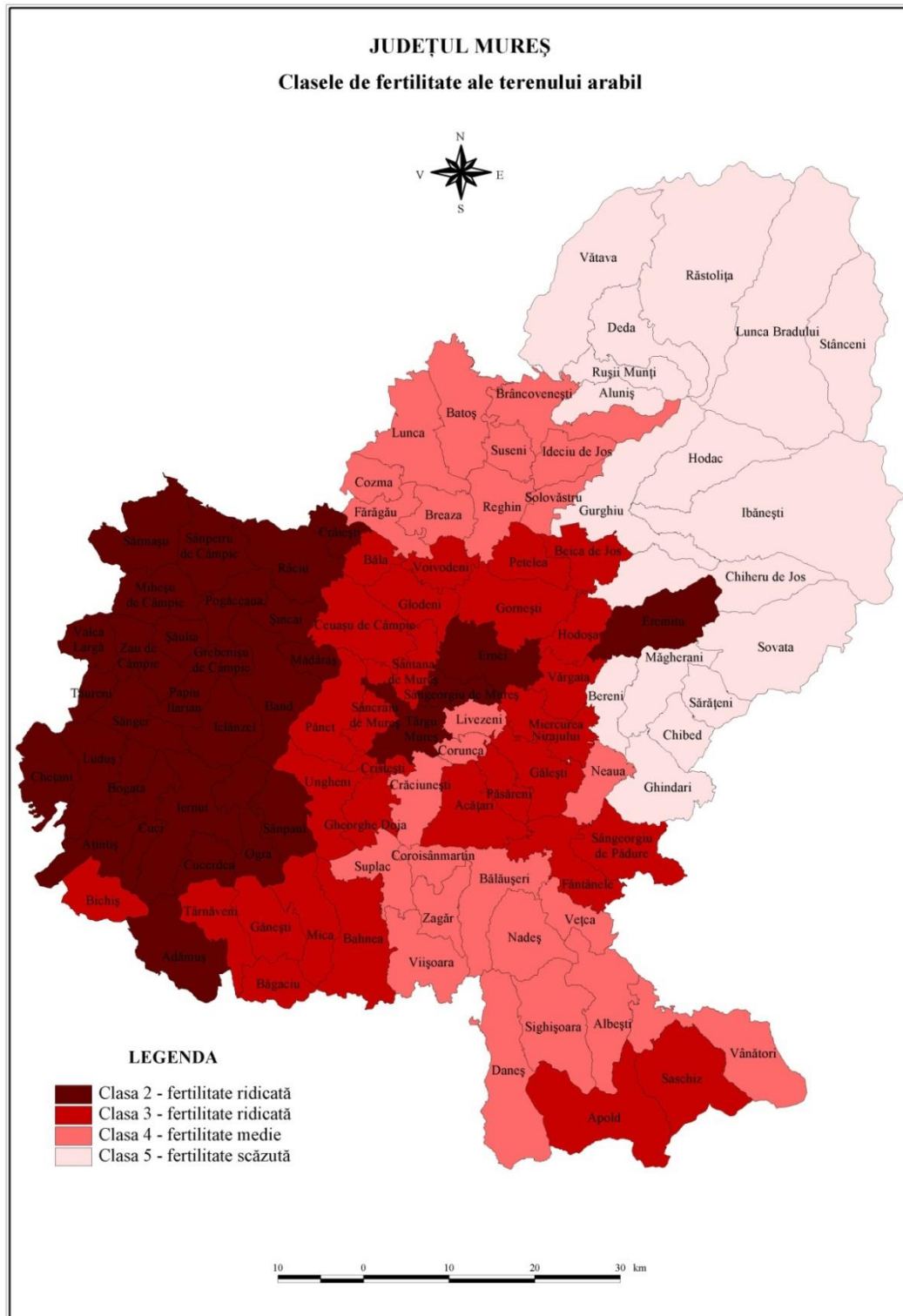
Tabel 15. Producția principalelor produse vegetale / locuitor

Culturi	com. Chiheru de Jos	România
grâu / seară	118,11 kg / loc	203,7 kg / loc
porumb	555,62 kg / loc	385,4 kg / loc
floarea soarelui	- kg / loc	46,0 kg / loc
sfeclă de zahăr	20,06 kg / loc	43,8 kg / loc
cartofi	550,45 kg / loc	187,1 kg / loc
legume	364,68 kg / loc	131,4 kg / loc
fructe	11,47 kg / loc	43,7 kg / loc

Producția vegetală / locuitor este de cca. 2 ori mai mică la grâu / seară, cca. 1,4 ori mai mare la porumb, cca. 2 ori mai mică la sfeclă de zahăr, cca. 3 ori mai mare la cartofi, cca. 2,7 ori mai mare la legume, și cca. 4 ori mai mică la fructe.

Clasa de fertilitate a terenului arabil în localitățile comunei Chiheru de Jos, conf. Reactualizare PATJ Mureș 2012, vol. V este: **clasa 5 – fertilitate scăzută**.

Terenurile încadrate în clasa de fertilitate 5 reprezintă clasa cea mai puțin productivă. Este domeniul solurilor brune luvice, a luvisolurilor albice care se dezvoltă în condițiile unui climat umed. Este domeniul agropastoral, al creșterii animalelor. Pentru sporirea randamentelor de furaje naturale se impun ameliorarea compoziției floristice, fertilizarea solurilor și lucrări agrotehnice.

Tabel 16. Efectivele de animale

	Bovine (nr. capete)	Porcine (nr. capete)	Ovine (nr. capete)	Păsări (nr. capete)
1992	1073	2763	4461	14400
1997	773	850	2790	2052
2002	682	457	2080	5100
2007	nu există date disponibile			
2011				
2019				

Sursa: Institutul Național de Statistică

Din tabelul de mai sus se observă scăderea tuturor efectivelor de animale.

Tabel 17. Densitatea efectivelor de animale (capete / 100 ha teren*)

	com. Chiheru e Jos	România
Bovine	14,80	20,1
Porcine	31,86	53,9
Ovine	45,13	55,4

*arabil+pășuni+fânațe - pentru bovine, ovine

*arabil - pentru porcine

Densitatea efectivelor de animale nu depășește media pe țară la niciun efectiv de animale.

Tabel 18. Producție animală

	Carne (tone)	Lapte (hl.)	Lână (kg.)	Ouă (mii bucăți)
1992	423	16883	4877	1235
1997	155	9418	1969	242
2002	127	9800	4600	810
2007	nu există date disponibile			
2011				
2019				

Sursa: Institutul Național de Statistică

Din tabelul de mai sus se observă scăderea moderată a producției la toate produsele.

Tabel 19. Producția principalelor produse animaliere / locuitor

	com. Chiheru de Jos	România
carne	72,82 kg / loc	75,2 kg / loc
lapte	561,92 litri / loc	253,0 litri / loc
lână	2,63 kg / loc	0,8 kg / loc
ouă	464,44 buc / loc	295,0 buc / loc

Producția de produse animaliere depășește cu mult media pe țară la toate categoriile, mai puțin la carne, unde este mai mică.

Tabel 20. Consumul mediu anual în România (produse alimentare / locuitor)

Produse alimentare	Unitatea de măsură	Anul 2002
Produse de origine vegetală		
Cereale și produse din cereale în echivalent boabe	kg / loc.	225,0
în echivalent făină		169,8
Cartofi	kg / loc.	90,1
Legume și produse din legume (în echivalent legume proaspete), leguminoase boabe și pepeni	kg / loc.	147,7
Fruite și produse din fructe (în echivalent fructe proaspete)	kg / loc.	45,4
Zahăr și produse din zahăr (în echivalent zahăr rafinat)	kg / loc.	23,5
Grăsimi vegetale (greutate brută)	kg / loc.	13,0
Produse de origine animală		
Lapte și produse din lapte de 3,5 % grăsime	litri / loc.	215,0
Ouă	buc. / loc.	238,0
Pește și produse din pește (în echivalent pește proaspăt)	kg / loc.	3,2
Carne, produse din carne și organe comestibile (în echivalent carne proaspătă)	kg / loc.	54,3
Grăsimi animale (greutate brută)	kg / loc.	4,0
Băuturi		
Băuturi nealcoolice	litri / loc.	101,1
Bere	litri / loc.	56,0
Vin și produse din vin	litri / loc.	27,0
Băuturi alcoolice distilate (în echivalent alcool 100%)	litri / loc.	4,8

Sursa: Institutul Național de Statistică

Comuna Chiheru de Jos își acoperă din producția agricolă proprie consumul mediu doar la cartofi. Produsele de origine animală sunt în totalitate asigurate din propria producție.

- **Silvicultura**

Pădurile de pe teritoriul administrativ al comunei Chiheru de Jos fac parte din din Ocolul Silvice Ghindari.

O.S Ghindari:

Forma de relief: deal și munte.

Suprafața: Total 3439,67 ha.

Tabel 21. Compoziția pe specii O.S Ghindari:

10%	78%	9%	2 %	1%
Rășinoase	Fag	Stejari	Div. tari	Div. moi.

- **Turismul**

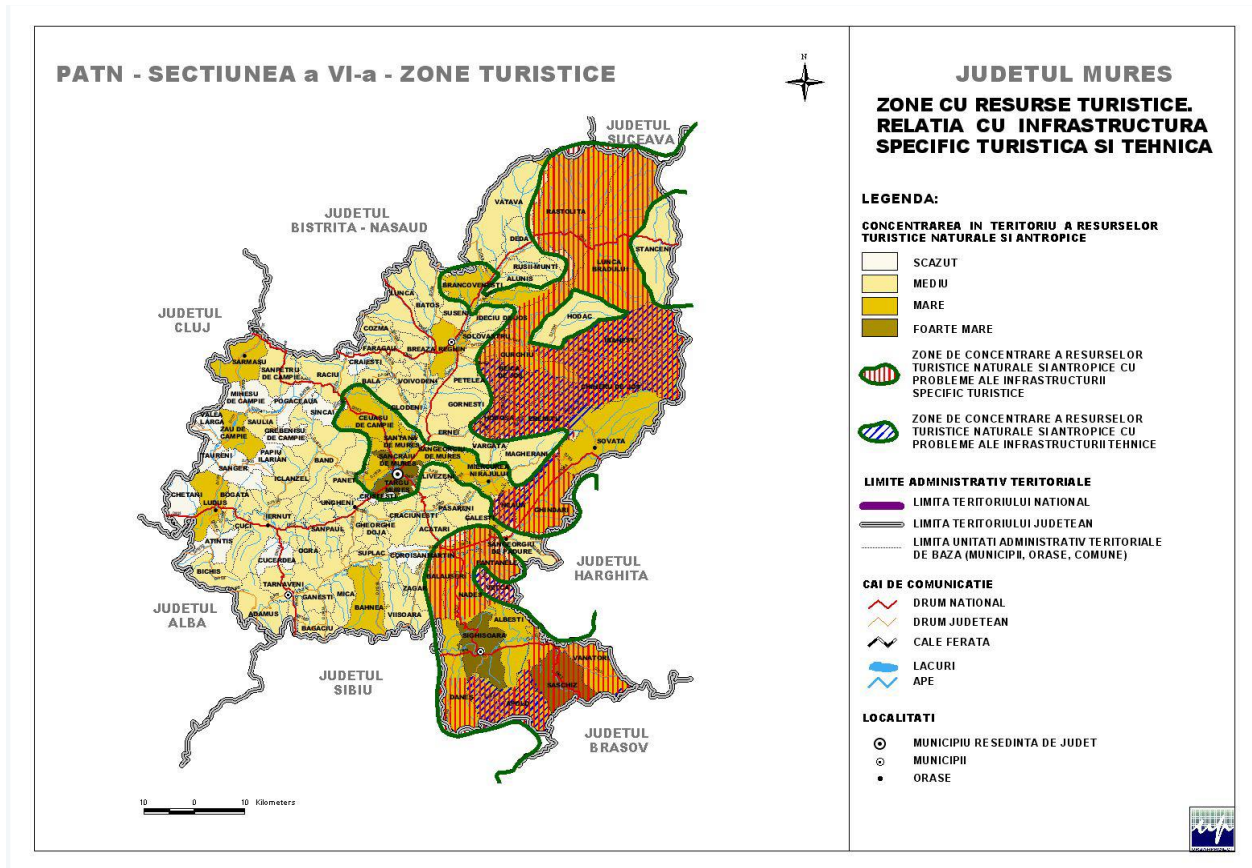
Fondul turistic constă din totalitatea resurselor naturale și social-cultural-istorice de valorificare turistică, ce alcătuiesc baza ofertei potențiale a unui teritoriu. Fondul turistic este acela care determină puterea de atracție a unei regiuni geografice, constând din unicitate, originalitate sau autenticitatea acesteia.

Pentru cuantificarea fondului turistic s-au analizat categoriile, subcategoriile și elementele componente ale acestuia, prin acordarea de puncte diferitelor resurse prezente în funcție de modelul ideal.

Tabel 22. Fondul turistic

Fondul turistic	Modelul ideal	com. Chiheru de Jos
1. Resurse turistice naturale	25 p	7 p
Cadru natural	10 p	7 p
Arii naturale protejate	5 p	0 p
Factori naturali terapeutici	10 p	0 p
2. Resurse turistice antropice	25 p	8 p
Monumente istorice de valoare națională și universală	8 p	8 p
Muzee și colecții publice	9 p	0 p
Artă și tradiție populară	8 p	0 p
Instituții de spectacole și concerte		0 p
Manifestări culturale repetabile		0 p
Total 1 + 2	50 p	15 p
3. Infrastructura specific turistică	20 p	0 p
Infrastructura de cazare și tratament	12 p	0 p
Pârții de schi și transport pe cablu	1 p	0 p
Instalații de agrement	1 p	0 p
Infrastructura de conferințe și manifestări expoziționale	6 p	0 p
4. Infrastructura tehnică	30 p	2,5p
Port	1 p	0 p
Aeroport	5 p	0 p
Acces drum european	5 p	0 p
Acces DN, CF	5 p	0 p
Apă și canalizare	5 p	0 p
Gaze naturale	4 p	0 p
Telecomunicații	5 p	2,5 p
Total 3 + 4	50 p	17,5 p

Comuna Chiheru de Jos a fost încadrată ca unitate administrativ teritorială cu concentrare mică a resurselor turistice naturale și antropice pentru că a obținut 15 puncte din totalul de 50, cu probleme la infrastructura specific turistică, pentru că a obținut 0 puncte și cu o concentrare mică a resurselor de infrastructură tehnică, criteriu la care a obținut 2,5 puncte.

Tabel 23. Norme de utilizare a spațiului pentru calcularea capacității turistice

Forme de turism practicate	Norma de utilizare a spațiului
Picnic	0,01 – 0,02 ha/pers
Pescuit	0,01 ha/pers
Plimbări în pădure amenajată	0,005 ha/pers
Plimbări în pădure neamenajată	0,01 ha/pers
Sporturi de vară	0,005 – 0,0067 ha/pers
Plimbări în parc	0,01 ha/pers
Echitație	0,333 ha/pers
Caiac și canotaj	0,5 ha/pers
Vizitare grădini botanice	0,0067 ha/pers
Vizitare grădini zoologice	0,002 ha/pers
Ștrand-vestiare	0,001 ha/pers
Agrement în spații acoperite	0,0066 ha/pers
Baze sportive simple: pentru sport de performanță pentru sport amator	0,001 ha/pers 0,005 ha/pers
Baze sportive complexe: pentru sporturi turistice pentru sporturi acvatice	0,02 ha/pers 0,006 ha/pers

Camping	0,01 ha/pers
Case de vacanță	0,0067 ha/pers
Oglinzi de apă: pentru sporturi nautice agrement acvatic	0,1 ha/pers 0,0285 ha/pers

Sursa: S.C. „Proiect București” S.A.

- Structura ocupațională a populației**

Tabel 24. Structura socio-economică a populației

Populația stabilă	Județul Mureș, rural		Comuna Chiheru de Jos	
	Total	%	Total	%
	274073	100%	1644	100%
Total pop. activa din care:	103924	37.92	618	37.59
Populația ocupată	95983	35.02	558	33.94
Șomeri	7941	2.89	60	3.65
Total pop. inactiva, din care	170149	62.08	1026	62.41
Elevi, studenți	40873	14.91	196	11.92
Pensionari	55027	20.08	407	24.76
Casnice	20233	7.38	108	6.57
Întreținuți de altă pers.	28576	10.43	148	9.00
Intretinuti de stat / de organizatii private	4896	1.79	29	1.76
Intretinuti in alte surse	4359	1.59	43	2.62
Altă situație	16185	5.90	95	5.78

Sursa: Institutul Național de Statistică

Structura ocupațională a populației din comună pune în evidență unele aspecte structurale ușor pozitive ale acesteia. Ponderea populației active este foarte aproape de 37,92% corespunzător mediului rural la nivel de județ. Ponderea populației inactiva este ușor peste 62,08%.

Tabel 25. Statutul profesional al populației ocupate

Total pop. ocupata	salariat	patron, intreprinzator privat	lucrator pe cont propriu	membru al unei societati agricole / cooperatiste	lucrator familial in gospodari a proprie	alta situatie
558	276	-	182	-	98	2
100%	49,46	0,00	32,62	0,00	17,56	0,36

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 26. Structura ocupațională a populației

	Com. Chiheru de Jos		Județul Mureș	
Total populație ocupată	558	100%	208841	100%
Membri ai corpului legislativ, ai executivului, inalti conducatori ai administratiei publice, conducatori si functionari superior	3	0,54	4700	2,25
Specialisti in diverse domenii de activitate	24	4,30	30724	14,71
Tehnicienii si alti specialisti din domeniul tehnic	8	1,43	17075	8,18
Functionari administrativi	9	1,61	8922	4,27
Lucratori in domeniul serviciilor	51	9,14	32543	15,58
Lucratori calificati in agricultura, silvicultura si pescuit	256	45,88	45176	21,63
Muncitori calificati si asimilati	72	12,90	36498	17,48
Operatori la instalatii si masini; asamblori de masini si echipamente	14	2,52	17213	8,24
Muncitori necalificati	121	21,68	15990	7,66

Sursa: Institutul Național de Statistică

- **Disfuncționalități**

- Majoritatea exploatațiilor agricole sunt de subzistență (mai mici de 2 ha);
- Exploatațiile de subzistență duc lipsă de capital și de o pregătire profesională a fermierilor;
- Componentele de mediu (în special solul și apa) sunt degradate datorită utilizării incorecte a îngrășămintelor chimice / pesticidelor și aplicării unor lucrări mecanice sau de irigații / drenaje inadecvate;
- Parcul de mașini agricole este deficitar;
- Managementul gunoierului de grajd (în special pentru depozitarea acestuia) în fermele zootehnice este deficitar, deoarece lipsesc instalațiile și echipamentele necesare;
- Serviciile agricole și zootehnicene sunt suficient dezvoltate;
- Există puține organizații de marketing agricol (grupuri de producători sau cooperative de comercializare) care asigură o coordonare verticală între procesatorii agricoli și lanțurile de distribuție din industria alimentară;

- **Propuneri de dezvoltare**

- Promovarea și dezvoltarea activităților de agrement în cooperare cu cele de turism rural și industrie casnică artizanală:
 - promovarea agroturismului în gospodăriile tradiționale omologate¹;

¹ Turismul rural / agroturismul / turismul verde / ecologic se caracterizează prin:

- se desfășoară în spații deschise în localități sub 10.000 de locuitori;
- este afectat de sezonabilitate;
- structurile de primire (casele, fermele, gospodăriile tradiționale) găzduiesc un număr mic de

- promovarea investițiilor în domeniul structurilor de primire și agrement;
- crearea și diversificarea unităților și atracțiilor turistice;
- conservarea tradițiilor, culturii, a specialităților culinare și a băuturilor;
- protejarea și conservarea patrimoniului natural, cultural și arhitectural;
- Promovarea și dezvoltarea activităților din sectoarele secundar și terțiar:
 - panificație;
 - industria laptelui;
 - industria cărnii;
 - prelucrarea lemnului;
 - artizanat;
 - apicultură;
 - colectarea de ciuperci și fructe de pădure;
 - colectarea de plante medicinale;
 - servicii în agricultură;
- Creșterea competitivității sectorului agro-alimentar prin:
 - revitalizarea și rentabilizarea activităților agricole prin dezvoltarea proceselor de producție agro-industriale integrate (producție – colectare – prelucrare – procesare – distribuție);
 - încurajarea pluriactivității în agricultură (culturi de câmp și creștere animale), la nivel de fermă;
 - încurajarea asocierilor între producători și sprijinirea fermelor:
 - mici de 2–5 ha (care își acoperă necesarul de autoconsum al unei gospodării de 1-3 persoane);
 - medii de 5–10 ha (care își pot comercializa o parte din producție);
 - comerciale de peste 10 ha;

Condiția preliminară pentru a fi înregistrat în Registrul Fermelor și pentru a beneficia de plăți este de a lucra cel puțin 1 ha de teren, compus din parcele care nu sunt mai mici de 0,3 ha.

- creșterea gradului de mecanizare;
- încurajarea întreprinzătorilor ce realizează produse tip “bio” și “de marcă”;
- utilizarea eficientă a îngrășămintelor, pesticidelor, ierbicidelor etc.;
- utilizarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare și agro-pedo-ameliorative prin împădurirea zonelor joase (mai expuse fenomenelor asociate cu schimbările climatice) și a celor afectate de eroziune și cu pericol de alunecare;
- promovarea sistemelor de asigurări contra factorilor de risc prin

oaspeți;

- activități de vacanță specifice: plimbări, obiceiuri tradiționale și festivaluri rurale, călărie, exersarea unor meșteșuguri originale, picnic, pescuit, vizitarea unei ferme agricole;

Intrarea unei gospodării în circuitul turistic rural presupune:

- acces direct în camerele de locuit și la grupurile sanitare, fără trecere prin alte camere;
- racord la rețeaua publică de canalizare;
- existența apei curente menajere;
- racord la rețeaua electrică publică;
- pentru categoriile 3-4 margarete este obligatorie existența grupurilor sanitare pentru fiecare cameră de dormit, TV, radio, frigider, telefon, garaj, aer condiționat.

- constituirea și utilizarea fondului de protejare a producătorilor agricoli;
- Dezvoltarea și utilizarea mai mare a surselor de energie regenerabilă, inclusiv a biocombustibililor din agricultură, precum și prin creșterea nivelului de conformitate cu standardele comunitare a fermelor de creștere a animalelor (de ex. prin reducerea emisiilor de amoniac).
- Înființarea pădurilor tinere, cu viteză mai mare de creștere, care absorb cantități mai mari de CO₂ în comparație cu pădurile îmbătrânite;
- Dezvoltarea rețelei de perdele forestiere.

2.5. POPULAȚIA. ELEMENTE DEMOGRAFICE ȘI SOCIALE

- **Evoluția populației**

Populația este resursa cea mai complexă și factorul cel mai dinamic în cadrul unei localități. Schimbările care au loc în cadrul localității sunt mai ales rezultatul schimbărilor sociale ce afectează comunitatea locală, respectiv populația.

Din aceste motive orice intenție de a modifica într-un sens sau altul morfologia, structura și funcționalitatea unei localități trebuie să se întemeieze pe o analiză a structurilor din cadrul populației rezidente.

Comuna Chiheru de Jos, conform Legii nr. 351 publicată în M.Of. nr. 408 din data de 07/24/2001, se încadrează în localitățile rurale de rang IV (reședința de comună) și rang V (satele componente ale comunei).

Tiparul de folosința a terenurilor definește un profil agricol și un stil de viață rural al locuitorilor comunei.

Tabel 27. Distribuția populației pe localități

JUDET / MUNICIPIU / ORAS / COMUNA / LOCALITATE COMPONENTA	sexul	Total populație stabila
COMUNA CHIHERU DE JOS	Ambele sexe	1644
	Masculin	828
	Feminin	816
CHIHERU DE JOS	Ambele sexe	471
	Masculin	220
	Feminin	251
CHIHERU DE SUS	Ambele sexe	388
	Masculin	200
	Feminin	188
URISIU DE JOS	Ambele sexe	331
	Masculin	173
	Feminin	158
URISIU DE SUS	Ambele sexe	454
	Masculin	235
	Feminin	219

Sursa: Institutul Național de Statistică

- **Structuri demografice**

Tabel 28. Ponderea populației feminine (%)

	Total
România	51,4
Comuna Chiheru de Jos	48.73

Sursa: Institutul Național de Statistică

În anul 2014 au fost înregistrați 811 bărbați și 771 femei la o populație totală de 1582 de locuitori.

Tabel 29. Structura pe sexe a populației

		1992	1997	2002	2007	2011	2014
Populația stabilă la 1 ianuarie (nr pers.)		2196	2008	1875	1733	1646	1582
-	Masculin	1100	1001	937	851	826	811
-	Feminin	1096	1007	938	882	820	771

Sursa: Institutul Național de Statistică

- **Structura populației pe grupe de vârstă**

Tabel 30. Structura populației pe grupe de vârstă

	1992	1997	2002	2007	2011	2014
0 - 14 ani	359	306	296	264	260	248
15 - 59 ani	1172	1063	973	912	858	842
60 +	665	639	606	557	528	492

Sursa: Institutul Național de Statistică

Structura populației pe grupe de vârstă indică o puternică descreștere a populației foarte tinere, care va produce în timp consecințe negative asupra evoluției economice și a calității vieții.

Tabel 31. Populația dependentă pe categorii

Anul	Total	Categorii de vârstă (ani)			Total Persoane Dependente
	Persoane	0-14	15-59	60+	
1992	Val absol	359	1172	665	1024
	100,00 %	16.34	53.36	30.28	46.63
2014	Val absol	248	842	492	737
	100,00 %	15.67	53.22	31.09	46.77

Sursa: Institutul Național de Statistică

În corelație cu structura pe vârste se calculează un indicator deosebit de

important și anume raportul de dependență (pe vârste). În forma sa generală, acesta este raportul dintre populația tânără plus cea vârstnică și populația adultă.

$$Rd = (P_{0-14} + P_{60+}) / P_{15-59}$$

$$Rd_{2014} = 0,87 \text{ (Rural – România (RPL 2011)= 0,78)}$$

Așadar, o persoană activă trebuie să-și asigure resurse pentru propria supraviețuire și dezvoltare, dar să asigure în același timp resurse pentru 0,87 persoane care nu-și pot asigura aceste resurse (tineri și vârstnici).

Având în vedere erodarea populației în anumite segmente de vârstă și îmbătrânirea populației cu domiciliul în comună, în viitor resursele vor trebui direcționate în special spre populația în vârstă. Resursele endogene nu sunt suficiente. Prin urmare ne putem aștepta la o înrăutățire a calității vieții, în special în rândul populației în vârstă.

- **Structura etnico-confesională a populației**

Tabel 32. Structura populației pe comunități etnice

JUDET / MUNICIPIU / ORAS / COMUNA / LOCALITATE COMPONENTA	Total populatie stabila	Romani	Maghiari	Romi	Alta etnie	Informatie nedisponibila
COMUNA CHIHERU DE JOS	1644	1464	27	122	3	28
CHIHERU DE JOS	471	386	3	75	*	5
CHIHERU DE SUS	388	338	22	17	*	10
URISIU DE JOS	331	321	*	4	-	5
URISIU DE SUS	454	419	*	26	-	8

Sursa: Institutul Național de Statistică

Majoritatea absolută a populației este de etnie română, urmată de populația de etnie romă și maghiară .

Tabel 33. Structura confesională a populației

JUDET / MUNICIPIU / ORAS / COMUNA / LOCALITATE COMPONENTA	Total populatie stabila	Ortodoxa	Reformată	Romano-catolica	Grecocatica	Pentecostala	Adventista de ziua a saptea	Martorii lui Iehova	Informati e nedisponibile
COMUNA CHIHERU DE JOS	1644	1484	7	9	81	8	6	13	34
CHIHERU DE JOS	471	406	-	4	48	-	*	-	11
CHIHERU DE SUS	388	340	7	4	7	6	-	13	10
URISIU DE JOS	331	300	-	*	25	-	-	-	5
URISIU DE SUS	454	438	-	-	*	*	5	-	8

Sursa: Institutul Național de Statistică

Majoritatea populației comunei Chiheru de Jos este de confesiune ortodoxă, asociată cu etnia română, urmată de religia greco-catolică și de câteva religii neoprotestante.

- **Evoluția populației și prognoze demografice**

Tabel 34. Sporul natural

	1992	1997	2002	2007	2011	2014
Nascuti vii cu resedinta obisnuita in Romania (nr pers.)	-	-	-	-	-	12
Nascuti vii (nr pers.)	19	26	21	17	16	11
Nascuti morti (nr pers.)	-	-	-	-	-	-
Decedati (nr pers.)	53	41	42	41	32	24
Decedati cu resedinta obisnuita in Romania (nr pers.)	-	-	-	-	-	24
Decedati sub 1 an (nr pers.)	-	1	1	-	-	-
Decedati sub 1 an cu resedinta obisnuita in Romania (nr pers.)	-	-	-	-	-	-
Casatorii (nr.)	10	10	6	11	5	6
Divorturi (nr.)	1	-	2	3	1	-

Sursa: Institutul Național de Statistică

Sporul natural în anul 2014, adică diferența dintre numărul de născuți vii și numărul de decese, a fost negativ, respectiv populației îi este afectat potențialul biologic de a se reproduce.

Tabel 35. Sporul migrator

	1992	1997	2002	2007	2011	2014
Stabiliri de resedinta (nr pers.)	43	-	9	5	6	6
Plecari cu resedinta (nr pers.)	110	59	62	20	7	10
Stabiliri cu domiciliul (inclusiv migratia externa) (nr pers.)	37	18	21	21	21	23
Plecari cu domiciliul (inclusiv migratia externa) (nr pers.)	72	38	27	35	38	25
Emigranti (nr pers.)	-	-	-	-	-	1
Imigranti (nr pers.)	-	-	-	-	-	-

Sursa: Institutul Național de Statistică

- **Structura populației pe gospodării**

Tabel 36. Structura populației pe gospodării

	Nr. locuințe convenționale	Nr. gospodării	Nr. persoane
Chiheru de Jos	785	594	1644

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 37. Suprafața de locuit

	Camere de locuit		Camere utilizate în scop profesional	
	Nr.	Supr.	Nr.	Supr.
Chiheru de Jos	2053	33049	4	92

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 38. Situația fondului locativ, locuințe existente

An	1992	1997	2002	2007	2011	2014
Locuințe existente la sfârșitul anului pe forme de proprietate (nr.)	823	828	800	800	785	790
Proprietate publică	-	8	5	5	-	-
Proprietate privată	-	818	795	795	785	790
Suprafața locuibilă existentă la sfârșitul anului pe forme de proprietate (mp arie desfășurată)	32000	32246	29939	29939	33141	33480
Proprietate publică	-	276	157	157	-	-
Proprietate privată	-	31804	29782	29782	33141	33480
Locuințe terminate în cursul anului pe surse de finanțare (nr.)	5	-	-	-	2	2
Din fonduri private	-	-	-	-	2	2
Din care: din fondurile populației	5	-	-	-	2	2
Autorizații de construire eliberate pentru clădiri pe tipuri de construcții (nr.)						
Clădiri rezidențiale (exclusiv cele pentru colectivități)	-	-	-	-	1	2
Clădiri pentru comerț cu ridicata și cu amănuntul	-	-	-	-	-	-
Alte clădiri	-	-	-	-	1	-

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 39. Nivelul educațional al populației

An		1992	1997	2002	2007	2011	2014
Unitatile scolare pe niveluri de educatie (nr.)		7	8	8	1	1	1
	Prescolar	3	4	4	-	-	-
	Primar si gimnazial (inclusiv special)	4	4	4	1	1	1
	Primar si gimnazial	-	-	-	-	-	1
Populatia scolara pe niveluri de educatie (nr pers.)		222	175	188	191	190	178
	Copii inscrisi in gradinite	71	65	69	63	62	45
	Elevi inscrisi in invatamantul preuniversitar	151	110	119	128	128	133
	Elevi inscrisi in invatamantul primar si gimnazial (inclusiv invatamantul special)	151	110	119	128	128	133
	Elevi inscrisi in invatamantul primar (inclusiv invatamantul special)	-	66	58	65	69	68
	Elevi inscrisi in invatamantul gimnazial (inclusiv invatamantul special)	-	44	61	63	59	65
	Elevi inscrisi in invatamantul primar si gimnazial	-	-	-	-	-	133
	Elevi inscrisi in invatamantul primar	-	-	-	-	-	68
	Elevi inscrisi in invatamantul gimnazial	-	-	-	-	-	65

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 40. Dinamica sistemului de învățământ

An	1992	1997	2002	2007	2011	2014
Personalul didactic pe niveluri de educatie (nr pers.)	23	21	22	19	21	14
Invatamant prescolar	3	4	4	4	4	3
Invatamant primar si gimnazial (inclusiv invatamantul special)	20	17	18	15	17	11
Invatamant primar (inclusiv invatamantul special)	-	6	6	5	6	5
Invatamant gimnazial (inclusiv invatamantul special)	-	11	12	10	11	6
Invatamant primar si gimnazial	-	-	-	-	-	11
Invatamant primar	-	-	-	-	-	5
Invatamant gimnazial	-	-	-	-	-	6
Sali de clasa si cabinete scolare pe niveluri de educatie (nr.)	-	8	11	13	13	17
Invatamant prescolar	-	-	-	-	-	3
Invatamant primar si gimnazial (inclusiv invatamantul special)	-	-	-	-	-	14
Invatamant primar si gimnazial	-	-	-	-	-	14
Laboratoare scolare pe niveluri de educatie (nr.)	-	2	3	1	1	1

	Invatamant primar si gimnazial (inclusiv invatamantul special)	-	-	-	-	-	1
	Invatamant primar si gimnazial	-	-	-	-	-	1
	Sali de gimnastica pe niveluri de educatie (nr.)	-	-	-	-	-	-
	Invatamant primar si gimnazial (inclusiv invatamantul special)	-	-	-	-	-	-
	Invatamant primar si gimnazial	-	-	-	-	-	-
	Ateliere scolare pe niveluri de educatie (nr.)	-	-	-	-	-	-
	Terenuri de sport pe niveluri de educatie (nr.)	-	-	-	-	1	1
	Invatamant primar si gimnazial (inclusiv invatamantul special)	-	-	-	-	-	1
	Invatamant primar si gimnazial	-	-	-	-	-	1
	Invatamant liceal	-	-	-	-	-	-
	Bazine de inot pe niveluri de educatie (nr)	-	-	-	-	-	-
	Numarul PC-urilor pe niveluri de educatie (nr.)	-	-	-	1	17	16
	Invatamant primar si gimnazial (inclusiv invatamantul special)	-	-	-	-	-	16
	Invatamant primar si gimnazial	-	-	-	-	-	16
	Absolventi pe niveluri de educatie (nr pers.)	-	-	-	-	13	12

	Primar si gimnazial (inclusiv invatamantul special)	-	-	-	-	13	12
	Gimnazial	-	-	-	-	-	12

Sursa: Institutul Național de Statistică

- **Disfuncționalități**

- Populația comunei este afectată de îmbătrânirea demografică;
- Pe termen lung există posibilitatea de scădere în continuare a populației;
- Capitalul cultural al populației limitează posibilitățile și șansele de dezvoltare ale comunei;
- Structura socio-economică este puternic dezechilibrată;
- Ponderea populației inactive este foarte mare în raport cu ponderea populației active.
- Profesiile sunt concentrate în domeniul agriculturii;
- Datorită capitalului cultural redus ponderea forței de muncă necalificate este relativ mare;
- Calitatea locuințelor și locuirii este deficitară datorită slabei dotări edilitare.
- Per ansamblu, atractivitatea comunei este foarte redusă.

- **Priorități**

- Sporirea cantității și calității infrastructurii edilitare a comunei și racordarea gospodăriilor la utilități de tip urban;
- Rezervarea prin PUG a unor suprafețe pentru dotări economice în domeniul agriculturii, a serviciilor agricole, a logisticii aferente acestor tipuri de activități;
- Relansarea și amplificarea potențialului meșteșugăresc din comună;
- Creșterea nivelului de educație și pregătire profesională a populației;
- Politici de atragere de capital, activități economice, sociale, culturale etc.;
- Dezvoltarea în viitor a comunei trebuie pusă în contextul dezvoltării unităților administrative învecinate.

2.6. CIRCULAȚIA ȘI PROPUNERI DE ORGANIZARE

Tabel 41. Categoriile de căi de circulație în UAT Chiheru de Jos

Nr. drum	Denumirea căilor de circulație	Poziția kilometrică	Lung. (km)
DJ153	Reghin (DN 15)-Beica de Jos-Nădășu-Chiheru de Jos-Chiheru de Sus-Eremitu-Săcădata-Sovata (DN 13A)	0+000 – 42+000	42,000
DC11	Beica de Jos-Beica de Sus-Șerbeni-Urisiu de Jos-Urisiu de Sus	0+000 – 11+000	11,000
DC12	Chiheru de Jos (DJ 153)-Urisiu de Jos (DC 11)	0+000 – 3+700	3,700

DJ 153 – Spre Chiheru de Jos

DJ 153 – Spre Chiheru de Sus

DC 12 – Spre Urisiu de Jos

DC 11 – Spre Urisiu de Sus

Tabel 42. Programul județean de transport rutier public de persoane prin curse regulate pentru perioada 2014-2019

Cod traseu	A	B	C	Km pe sens	Nr. curse planificate
	Autog./loc.	Loc.intermed	Autog./loc.		
123	Reghin	Beica	Chiheru de Sus	26	1
125	Reghin	Șerbeni	Urisiu de Sus	23	5

Tabel 43. Domeniul public al drumurilor

Denumirea bunului	Elemente de identificare	Unitate de măsură
Drum comunal	DC 11 Beica de Jos – Urisiu de Sus, pietruit	2 km
Drum comunal	DC 12 Chiheru de Jos – Urisiu de Jos, pământ	3,7 km
Pod pe DC 11	Localitatea Urisiu de Jos, construit din lemn	13 m
Pod pe DC 11	Localitatea Urisiu de Sus, construit din lemn	8 m
Rețea stradală	Localitatea Chiheru de Jos, piatră	5,2 km
Rețea stradală	Localitatea Chiheru de Sus, piatră	4,8 km
Rețea stradală	Localitatea Urisiu de Jos, piatră	2,5 km
Rețea stradală	Localitatea Urisiu de Sus, piatră	5 km
Poduri pe străzi	Localitatea Chiheru de Jos, beton	2 buc
Poduri pe străzi	Localitatea Chiheru de Sus, beton	3 buc
Poduri pe străzi	Localitatea Urisiu de Sus, beton	1 buc
Podete pe străzi	Localitatea Chiheru de Jos, lemn	2 buc
Podete pe străzi	Localitatea Chiheru de Sus, lemn	2 buc
Podete pe străzi	Localitatea Urisiu de Jos, lemn	3 buc
Podete pe străzi	Localitatea Urisiu de Sus, lemn	3 buc
Trotuare	Localitatea Chiheru de Jos	1,5 km
Trotuare	Localitatea Chiheru de Sus	0,5

Sursa: Inventarul Domeniului public al comunei Chiheru de Jos

- **Disfuncționalități**

- Rețea stradală deficitară – unele drumuri sunt de pământ și pietruite cu rigole necorespunzătoare; unele drumuri asfaltate se află în stare precară;
- Trotuare neamenajate;
- Unele poduri / podețe în stare necorespunzătoare;
- Parcări auto insuficiente;

- **Propuneri de organizare a circulației**

Pentru îmbunătățirea și modernizarea circulației în teritoriu se propun:

- Lucrări de întreținere la drumul județean, drumurile comunale și poduri;
- Lucrări de modernizare a străzilor (împietruire) în toate satele, inclusiv trotuare și piste pentru bicicliști;
- Realizarea de rigole pentru scurgerea apelor meteorice cu pantă de scurgere spre văile existente;
- Amenajarea traseului dirijat, cu balize, indicatoare, treceri de pietoni – în toate localitățile;
- Amenajarea acostamentelor și a refugiilor pentru stațiile de transport în comun;

2.7. BILANȚURI TERITORIALE, INTRAVILAN EXISTENT ȘI PROPUȘ

Limitele intravilanului au fost modificate de comun acord cu Consiliul Local al comunei Chiheru de Jos. Extinderile limitelor intravilanului cuprind amplasamente pentru locuințe, unități agricole.

Cu toate că fiecare localitate este un caz aparte, în intervenții s-au respectat limitele naturale / limitele folosințelor, respectiv limite paralele cu drumul.

Includerile de teren în intravilan s-au făcut pe următoarele criterii:

- acces asigurat din drumurile existente (chiar dacă drumul respectiv necesită amenajare);
- apropierea de zonele de interes;
- condiții bune de fundare în comparație cu alte zone din localitate;
- necesitatea suprafeței respective pentru dezvoltare.

Toate propunerile s-au analizat pe teren și s-au însușit de reprezentanții administrației locale.

În prezentul proiect s-a indicat la nivelul teritoriului administrativ folosința asupra terenurilor. Pentru terenurile situate în intravilan, ocupate cu construcții și alte amenajări s-a indicat și destinația: clădiri de utilitate publică, locuințe, obiective pentru producție agricolă și industrială, terenuri de sport, obiective pentru gospodărie comunală, circulație, ape.

- **Bilanțul pe trupuri și localități**

Suprafața totală a intravilanului, în valoare de 267,50 ha, s-a mărit prin reactualizare PUG cu 46,70 ha.

Tabel 44. Bilanțul pe trupuri și localități

Denumire sat	Intravilan (ha)				
	Total Existent		Extinderi / Excluderi propuse	Total propus	
Chiheru de Jos	T1 - T3	90,00	13,26	T1 - T5	103,26
Chiheru de Sus	T1 - T2	72,06	13,19	T1 - T2	85,25
Urisiu de Jos	T1	41,44	14,25	T1	55,69
Urisiu de Sus	T1	64,00	6,00	T1 - T3	70,00
TOTAL		267,50	46,70		314,20

Tabel 45. Bilanț trupuri sat Chiheru de Jos

BILANȚ TRUPURI - SAT CHIHERU DE JOS			
EXISTENT		PROPOS	
NR. TRUP	ha	NR. TRUP	ha
TRUP 1 - Trup principal	87,10	TRUP 1 - Trup principal	100,00
TRUP 2	0,95	TRUP 2	0,91
TRUP 3	1,95	TRUP 3	1,95
-	-	TRUP 4 - vezi plansa IT	0,14
-	-	TRUP 5 - vezi plansa IT	0,26
TOTAL	90,00		103,26

Tabel 46. Bilanț trupuri sat Chiheru de Sus

BILANȚ TRUPURI - SAT CHIHERU DE SUS			
EXISTENT		PROPOS	
NR. TRUP	ha	NR. TRUP	ha
TRUP 1 - Trup principal	67,00	TRUP 1 - Trup principal	74,97
TRUP 2	5,06	TRUP 2	10,28
TOTAL	72,06		85,25

Tabel 47. Bilanț trupuri sat Urisiu de Jos

BILANȚ TRUPURI - SAT URISIU DE JOS			
EXISTENT		PROPOS	
NR. TRUP	ha	NR. TRUP	ha
TRUP 1 - Trup principal	41,44	TRUP 1 - Trup principal	55,69
TOTAL	41,44		55,69

Tabel 48. Bilanț trupuri sat Urisiu de Sus

BILANȚ TRUPURI - SAT URISIU DE SUS			
EXISTENT		PROPOS	
NR. TRUP	ha	NR. TRUP	ha
TRUP 1 - Trup principal	64,00	TRUP 1 - Trup principal	70,00
TOTAL	64,00		70,00

- Extinderi / excluderi propuse

SAT CHIHERU DE JOS - EXTINDERI PROPUSE

FUNȚIUNI		SUPRAFAȚĂ	
01	ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE + UA	8,19	ha
02	ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	0,48	ha
03	ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	1,95	ha
04	ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	1,13	ha
05	ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	0,40	ha
06	ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	0,71	ha
07	TEHNICO-EDILITARE - VEZI PLANȘA IT	0,14	ha
08	TEHNICO-EDILITARE - VEZI PLANȘA IT	0,26	ha
TOTAL		13.26	ha

SAT CHIHERU DE SUS - EXTINDERI PROPUSE

FUNȚIUNI		SUPRAFAȚĂ	
01	ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	0,52	ha
02	ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	1,48	ha
03	ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE + TE	0,45	ha
04	ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	0,67	ha
05	ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	4,51	ha
06	CIMITIR	0,34	ha
07	ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	5,22	ha
TOTAL		13.19	ha

**SAT URISIU DE JOS - EXTINDERI PROPUSE
FUNȚIUNI**

		SUPRAFAȚĂ
01	ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE + UID	4,98 ha
02	ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	3,32 ha
03	ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	2,81 ha
04	ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	3,14 ha
TOTAL		14,25 ha

**SAT URISIU DE SUS - EXTINDERI PROPUSE
FUNȚIUNI**

		SUPRAFAȚĂ
01	ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	1,64 ha
02	ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	2,78 ha
03	ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	1,58 ha
TOTAL		6,00 ha

• **Bilanțul pe localități și zone funcționale**

Tabel 49. Bilanțul pe zone funcționale, sat Chiheru de Jos

ZONE FUNCȚIONALE SAT CHIHERU DE JOS	EXISTENT		PROPUS	
	Suprafața (ha)	% din total intravilan	Suprafața (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni complementare, din care		19,69		
• Locuințe cu regim mic de înălțime	17,72		68,47	66,31
Instituții și servicii de interes public	3,66	4,07	3,66	3,54
Unități industriale și de depozitare	0,07	0,08	0,07	0,07
Unități agricole	5,58	6,20	11,96	11,58
Căi de comunicație și transport din care:		4,60		
• căi rutiere / pietonale și construcții aferente	4,14		5,30	5,13
Spații verzi, agrement, perdele de protecție	4,10	4,56	7,25	7,02
Construcții tehnico – edilitare	0,00	0,00	0,74	0,72
Gospodărie comunală, din care:		1,32		
• cimitire	1,19		1,19	1,15
Destinație specială	0,04	0,04	0,04	0,04
Ape	0,80	0,89	0,80	0,77
Terenuri agricole	52,70	58,56	3,78	3,66
Păduri	0,00	0,00	0,00	0,00
Terenuri neproductive	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAL INTRAVILAN	90,00	100,00	103,26	100,00

Tabel 50. Bilanțul pe zone funcționale, sat Chiheru de Sus

ZONE FUNCȚIONALE SAT CHIHERU DE SUS	EXISTENT		PROPUS	
	Suprafața (ha)	% din total intravilan	Suprafața (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni complementare, din care	14,22	19,73	71,05	83,34
• Locuințe cu regim mic de înălțime	14,22		71,05	
Instituții și servicii de interes public	1,04	1,44	1,04	1,22
Unități industriale și de depozitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Unități agricole	0,00	0,00	0,48	0,56
Căi de comunicație și transport din care:	4,13	5,73	5,17	6,06
• căi rutiere / pietonale și construcții aferente	4,13		5,17	
Spații verzi, agrement, perdele de protecție	3,50	4,86	5,25	6,16
Construcții tehnico – edilitare	0,00	0,00	0,07	0,08
Gospodărie comunală, din care:	0,92	1,28	1,25	1,47
• cimitire	0,92		1,25	
Ape	0,70	0,97	0,70	0,82
Terenuri agricole	47,55	65,99	0,24	0,28
Păduri	0,00	0,00	0,00	0,00
Terenuri neproductive	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAL INTRAVILAN	72,06	100,00	85,25	100,00

Tabel 51. Bilanțul pe zone funcționale, sat Urisiu de Jos

ZONE FUNCȚIONALE SAT URISIU DE JOS	EXISTENT		PROPUS	
	Suprafața (ha)	% din total intravilan	Suprafața (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni complementare, din care		28,38		84,56
• Locuințe cu regim mic de înălțime	11,76		47,09	
Instituții și servicii de interes public	0,90	2,17	0,90	1,62
Unități industriale și de depozitare	0,00	0,00	0,53	0,95
Unități agricole	0,00	0,00	0,00	0,00
Căi de comunicație și transport din care:		4,85		4,85
• căi rutiere / pietonale și construcții aferente	2,01		2,70	
Spații verzi, agrement, perdele de protecție	1,30	3,14	2,75	4,94
Construcții tehnico – edilitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Gospodărie comunală, din care:		2,70		2,01
• cimitire	1,12		1,12	
Ape	0,45	1,09	0,60	1,08
Terenuri agricole	23,90	57,67	0,00	0,00
Păduri	0,00	0,00	0,00	0,00
Terenuri neproductive	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAL INTRAVILAN	41,44	100,00	55,69	100,00

Tabel 52. Bilanțul pe zone funcționale, sat Urisiu de Sus

ZONE FUNCȚIONALE SAT URISIU DE SUS	EXISTENT		PROPUS	
	Suprafața (ha)	% din total intravilan	Suprafața (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni complementare, din care		27,47		
• Locuințe cu regim mic de înălțime	17,58		58,69	83,84
Instituții și servicii de interes public	0,70	1,09	0,70	1,00
Unități industriale și de depozitare	0,19	0,30	0,00	0,00
Unități agricole	0,41	0,64	0,41	0,59
Căi de comunicație și transport din care:		4,78		
• căi rutiere / pietonale și construcții aferente	3,06		4,04	5,77
Spații verzi, agrement, perdele de protecție	1,90	2,97	3,13	4,47
Construcții tehnico – edilitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Gospodărie comunală, din care:		2,83		
• cimitire	1,81		1,81	2,59
Ape	0,70	1,09	0,90	1,29
Terenuri agricole	37,65	58,83	0,32	0,46
Păduri	0,00	0,00	0,00	0,00
Terenuri neproductive	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAL INTRAVILAN	64,00	100,00	70,00	100,00

2.8. ZONE CU RISCURI NATURALE ȘI MĂSURI PROPUSE

- **Metodologia de realizare a hărților de risc**

Harta de risc natural la alunecări de teren reprezintă sinteza datelor privind prognoza stării de echilibru a versanților, a pagubelor materiale și a pierderilor de vieți omenești ce pot fi cauzate de producerea alunecărilor de teren, pe un anumit areal și într-un interval de timp dat.

Harta de risc natural la alunecări de teren este documentul pe baza căruia consiliul județean poate declara un areal ca zonă de risc la alunecări de teren.

Baza de date aferentă hărții de risc natural la alunecări de teren se realizează prin colectarea, stocarea și prelucrarea informațiilor și datelor necesare referitoare la:

- a) baza topografică și cartografică (hărți existente digitizate, fotograme, imagini satelitare etc.);
- b) alunecările de teren existente și lucrările de remediere executate;
- c) caracterizarea mediului natural din punct de vedere geologic, geomorfologic, hidrogeologic, hidrologic, meteorologic, pedologic, al vegetației etc.;
- d) intervențiile asupra versanților de natură să schimbe echilibrul natural al acestora (defrișări, lucrări de terasamente, amplasarea construcțiilor pe versanți sau la partea superioară a acestora etc.);
- e) utilizarea prezentă și de perspectivă a terenului (zone locuite, zone industriale, suprafețe agricole, păduri, etc.);
- f) elementele expuse hazardului la alunecări de teren (construcții, terenuri).

Harta de risc natural la alunecări de teren a județului, parte componentă a planului de amenajare a teritoriului județean și/sau zonal, se elaborează, de regulă, la scara 1:25.000. Documentațiile de urbanism -planurile de urbanism generale și regulamentele locale de urbanism aferente - detaliază harta de risc natural la alunecări de teren prin planuri de risc la scări adecvate.

Baza topografică și cartografică pentru harta de risc natural la alunecări de teren utilizează sistemul de proiecție Stereo '70, cu echidistanța curbilor de nivel de 2 m și nivel de referință Marea Neagră.

Harta de hazard la alunecări de teren a județului, componentă a hărții de risc natural la alunecări de teren, se întocmește etapizat, începând cu zonele cu densitate mare a elementelor expuse hazardului la alunecări de teren, precum și/sau în zonele în care s-au identificat fenomene de instabilitate.

Harta de hazard la alunecări de teren se întocmește pe baza planurilor și hărților topografice, prin documentare, studii și cercetări de teren, avându-se în vedere date geologice, geomorfologice, hidrogeologice, hidrologice, meteorologice, existența alunecărilor de teren și a lucrărilor de remediere a acestora, date referitoare la intervențiile asupra versanților de natură să schimbe echilibrul natural și altele.

Harta de hazard la alunecări de teren se elaborează în conformitate cu principiile din Ghidul privind identificarea și monitorizarea alunecărilor de teren și stabilirea soluțiilor-cadru de intervenție - GT006-97, aprobat prin Ordinul ministrului lucrărilor publice și amenajării teritoriului nr. 18/N/1997 și publicat în Buletinul construcțiilor nr. 10/1998, și Ghidul de redactare a hărților de risc la alunecări de teren și versanților, pentru asigurarea stabilității construcțiilor - GT019-98, aprobat prin

Ordinul ministrului lucrărilor publice și amenajării teritoriului nr. 80/N/1998 și publicat în Buletinul construcțiilor nr. 6/2000.

Harta de hazard la alunecări de teren se actualizează periodic și ori de câte ori intervin modificări ale datelor inițiale.

Pentru redactarea hărții de hazard la alunecări de teren este necesară parcurgerea următoarelor etape:

- a) estimarea valorii și a distribuției geografice a coeficienților de risc Ka-h pe baza criteriilor din anexa C la prezentele norme metodologice, în domeniul de variație specific: litologic (Ka), geomorfologic (Kb), structural (Kc), hidrologic și climatic (Kd), hidrogeologic (Ke), seismic (Kf), silvic (Kg), antropic (Kh);
- b) stabilirea gradelor de potențial (scăzut, mediu, ridicat) cărora le corespunde o anumită probabilitate de producere a alunecărilor (practic zero, redusă, medie, medie-mare, mare și foarte mare);
- c) împărțirea arealului pe care se dorește întocmirea hărții de hazard la alunecări de teren în suprafețe poligonale delimitate astfel încât să reprezinte depozite cât mai omogene litologic și structural;
- d) evaluarea, pentru fiecare suprafață poligonală, a coeficienților de risc Ka-h;
- e) calcularea coeficientului mediu de hazard Km, corespunzător fiecărei suprafețe poligonale analizate, cu relația:

$$K_m = \sqrt{\frac{K_a \times K_b}{6} (K_c + K_d + K_e + K_f + K_g + K_h)}$$

- f) întocmirea hărții cu distribuția geografică a coeficientului mediu de hazard Km. Elaborarea hărții de risc natural la alunecări de teren se face pe baza hărții de hazard la alunecări de teren și pe baza analizei datelor privind elementele expuse hazardului la alunecări de teren și a vulnerabilității acestora, utilizându-se pentru estimarea riscului la alunecări de teren relațiile de definiție prezentate în anexa A la prezentele norme metodologice.

Harta de risc natural la alunecări de teren cuprinde, în principal, delimitarea următoarelor zone:

1. arealele declarate, potrivit legii, zone de risc la alunecări de teren;
2. zonele construite expuse alunecărilor de teren și la care urmează să se stabilească măsuri pentru atenuarea și/sau înlăturarea efectelor alunecărilor de teren;
3. zonele unde frecvența și amploarea ridicată a alunecărilor de teren nu permit executarea de lucrări de remediere și impun instituirea interdicției amplasării construcțiilor definitive.

Interpretarea hărții de risc natural la alunecări de teren permite adoptarea unor categorii de măsuri pentru prevenirea producerii alunecărilor de teren și atenuarea efectelor acestora, constând, în principal, în:

- a. modificări în utilizarea terenurilor; restricționarea și, după caz, interzicerea amplasării construcțiilor și/sau a utilizării terenului, în funcție de categoria de folosință și de limitările induse de riscul la alunecări de teren;
- b. schimbarea destinației terenurilor și adoptarea măsurilor constructive suplimentare, acolo unde este cazul;
- c. elaborarea de programe privind asigurarea bunurilor și persoanelor pentru cazuri de alunecări de teren;

- d. monitorizarea alunecărilor de teren în vederea instituirii sistemelor de prognoză și avertizare;
- e. alocarea judicioasă a fondurilor pentru aplicarea măsurilor menite să diminueze riscul la alunecări de teren;
- f. realizarea planurilor de intervenție în caz de dezastru.

- **Nivelul de seismicitate**

Intensitatea seismică exprimată în grade MSK, (conf. legii nr. 575 / 2001, PATN – Secțiunea a V-a, Zone de risc natural – Cutremure de pământ): zona 6, cu perioada medie de revenire la cca. 50 ani.

Caracteristicile comunei Chiheru de Jos pentru seisme cu intervalul mediu de recurență al magnitudinii IMR = 225 ani, conform “Cod de proiectare seismică - Partea I - Prevederi de proiectare pentru clădiri”, indicativ P100-1 / 2013:

- $a_g = 0,10g$ (acelerația terenului pentru proiectarea construcțiilor la starea limită ultimă);
- $T_c = 0,7\text{sec}$ (perioada de control/colț a spectrului de răspuns pentru componentele orizontale ale mișcării seismice).

- **Adâncimea de îngheț**

Adâncimea max. de îngheț este **-0,80 / -0,90 m** conform STAS 6054 / 77;

- **Zonarea geoclimatică²**

Zonarea climatică:

- temperaturi de calcul iarna: **zona III** ($\theta_e = -18\text{ °C}$), conf. SR 10907/1 – 1997;
- temperaturi de calcul vara: **zona II** ($\theta_e = +25\text{ °C}$), conf. STAS 6472/2 – 1983;

Zonarea încărcărilor date de vânt:

- **zona A** (sub 800 m altitudine), viteza vântului 22 m/s, presiunea dinamică 0,30 kN/mp, conform STAS 10101/20 – 1990;

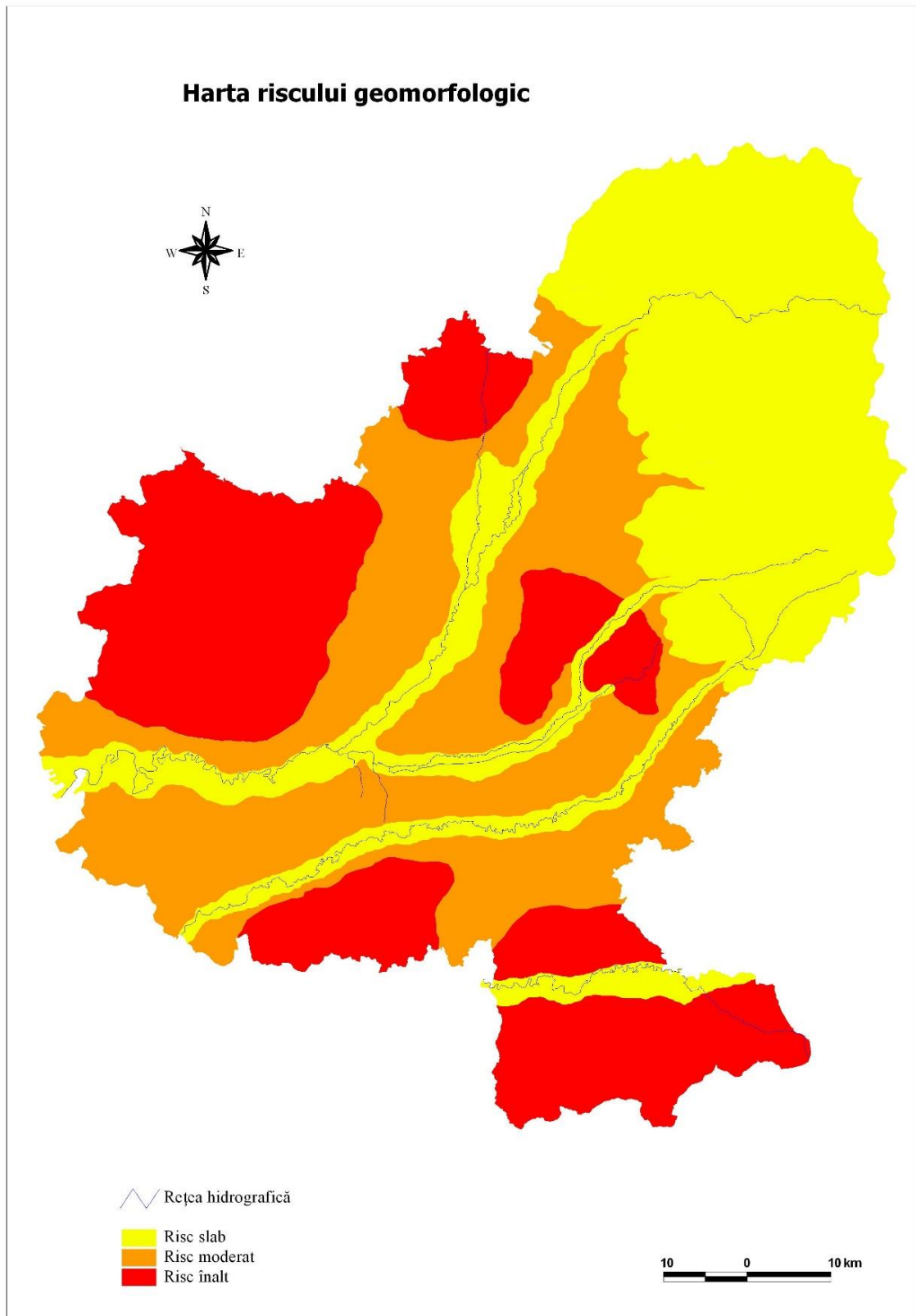
Zonarea potențialului vântului cu viteza ≥ 4 m/s: **zona E - 1500 ore/an**;

Zonarea încărcărilor date de zăpadă-greutatea de referință:

- **zona A**, $g_z = 0,9 / 1,2 / 1,5$ kN/mp, conform STAS 10101/21 – 1992;

Zonarea repartiției precipitațiilor medii anuale: **600 – 1000 mm**;

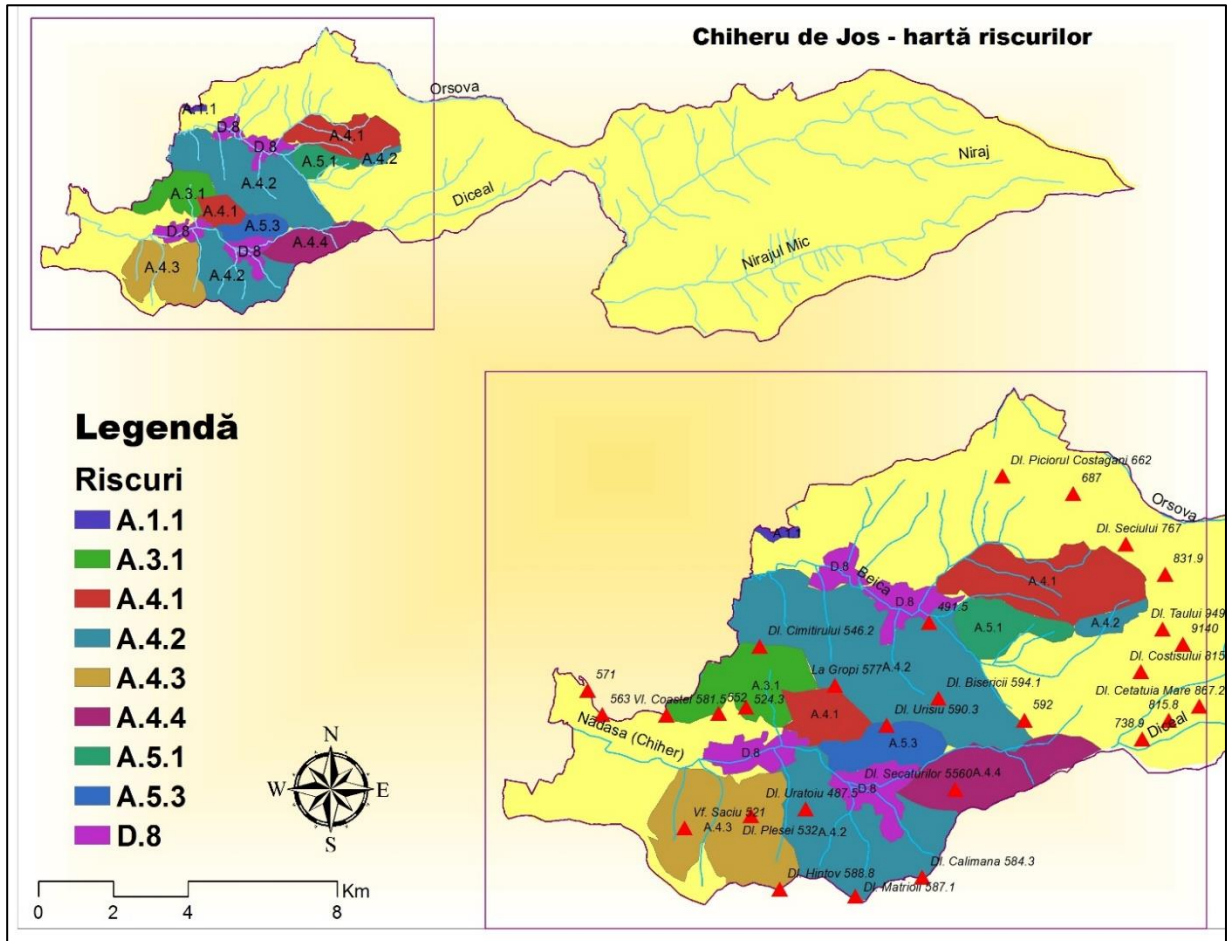
² conform Normativ privind proiectarea, execuția și exploatarea învelitorilor acoperișurilor în pantă la clădiri – anexa 4 (2003)

Hartă preluată din PATJ Mureș

Hartă preluată din PATJ Mureș

- Legenda proceselor de risc
- A. PROCESE DE RISC GEOMORFOLOGIC
1. Alunecări de teren
 2. Şiroire / torenţialitate
 3. Surpări / prăbuşiri / rostogoliri
 4. Creep / gonflare
 5. Procese complexe
- D. PROCESE DE RISC ANTROPIC
- 8.

- **Procese generatoare de risc geografic și măsuri propuse**

Tabel 53. Riscuri geografice

Localitatea	Suprafața teritoriului adm. (ha)	Tipuri de inundații		Potențialul de producere a alunecărilor	Tipul alunecărilor	
		pe cursuri de apă	pe torenți		primară	reactivată
Comuna Chiheru de Jos	11500.26	-	-	-	-	-

Conform PATN Secțiunea a V-a, Zone de risc natural

- **Alunecări de teren**

Formarea alunecărilor de teren presupune pătrunderea apei în sol până la un orizont impermeabil pe care îl umectează puternic și astfel îi impune funcția de “pod de deplasare” sau de alunecare. Spre deosebire de celelalte procese de versant, alunecările de teren se remarcă prin rapiditatea cu care se evacuează materialele și prin formele de relief care iau naștere.

- **cu risc foarte mare și mare de declanșare sau redeclanșare a alunecărilor de teren / alunecări declanșate**

Măsuri - reglementări:

- se impune monitorizarea permanentă a proceselor, efectuarea lucrărilor de stabilizare–drenare în încercarea de a le localiza și a nu permite extinderea lor;
- pe terenurile afectate de alunecări se interzice orice tip de activitate umană (inclusiv construcții) cu excepția lucrărilor de stabilizare a versantului;
- terenurile afectate se vor împăduri cu esențe cu rădăcină adâncă (eventual plantații cu livezi, vii, dacă permit condițiile microclimatice);

- **cu risc mediu și mediu-redus de declanșare sau redeclanșare a alunecărilor de teren.**

Măsuri - reglementări:

- se impun condiții speciale de fundare pe bază de expertiză geotehnică;
- se recomandă construcții din materiale ușoare cu regim de înălțime de max D+P+M, POT max. = 15% și plantarea zonelor afectate cu esențe cu rădăcină adâncă;
- se recomandă lucrări de drenare a apelor pluviale pentru ca procesul să nu se declanșeze (riscul cel mai mare fiind în perioade umede și de lungă durată).

- **Risc de inundare³**

Din punct de vedere hidrologic o inundație este orice creștere a nivelului apei ori a debitului peste un nivel care depășește malurile albiei minore (revărsare). Cauzele pot fi de origine naturală cum sunt cele climatice (ploi, fie torențiale, fie de lungă durată, topirea zăpezii sau topirea zăpezii suprapusă cu căderea de precipitații, excesul de umiditate) sau antropice, cum sunt despăduririle efectuate de om, alte procese: compactarea solului, acoperirea lui cu un strat impermeabil, dar și construcții hidrotehnice nereușite.

Inundații torențiale de-a lungul unor văi

Măsuri - reglementări:

- pentru autorizarea de construcții se va solicita avizul de Gospodărire a Apelor Mureș;
- se recomandă regularizarea albiilor cursurilor de apă, realizarea canalizării apelor pluviale, conform volumului de apă de pe versanți, amenajarea de drenuri, decompactarea solului și lucrări pedoameliorative. Se recomandă plantarea terenurilor cu specii arboricole absorbante (plop și arin).

Inundații prin ridicarea pânzei freatice

Inundare prin ridicarea la suprafață a pânzei freatice, oscilații frecvente a nivelului pânzei freatice, la căderi îndelungate de precipitații:

Măsuri - reglementări:

- se impun lucrări de drenare, izolarea fundațiilor pentru a nu le supune acțiunii agenților corozivi, ținând cont de agresivitatea chimică ridicată a apei freatice;
- amenajarea de drenuri speciale, sau întreținerea celor existente, prin decompactarea solului sau alte lucrări pedoameliorative;
- plantarea terenurilor cu specii arboricole absorbante cum ar fi plopul (*Populus alba*) și arinul (*Alnus glutinosa*);
- nu se recomandă clădiri cu subsol.

- **Risc de tasare și de gonflare a argilei- procese vertice**

Tasarea este un proces mecanic, de îndesare a rocilor, care se manifestă printr-o mișcare lentă petrecută în interiorul depozitelor friabile. Tasarea poate avea loc pe depozite argiloase, argilo-nisipoase, nisipo-pietroase de terase, dar și pe depozite coluviale sau deluviale neconsolidate.

Gonflarea argilei este un proces de mărire a volumului unui sol în condiții de exces de umiditate, la căderi îndelungate de precipitații.

Procesele vertice de compactare și mărire a volumului unui sol pot să afecteze construcțiile vechi cu fundații de suprafață din piatră și infrastructura.

³ Zona potențial inundabilă – corespunde unei viituri a cărei probabilitate de depășire a debitului maxim anual este până la 10%.
 Zona frecvent inundabilă – corespunde unei viituri a cărei probabilitate de depășire a debitului maxim anual este între 10 – 50%.
 Calea viituri – corespunde unei viituri a cărei probabilitate de depășire a debitului maxim anual este mai mare de 50%.

Măsuri - reglementări:

- se va evita amplasarea construcțiilor pe argile contractante, pentru a nu fi compromisă rezistența lor.
- se vor lua măsuri speciale de protecție pentru construcții și infrastructură (fundațiile se vor executa la adâncime mai mare decât stratul de tasare);
- se va interzice traficul greu în zonă;

2.9. ECHIPARE EDILITARĂ EXISTENTĂ ȘI PROPUNERI DE DEZVOLTARE

- Situația echipării edilitare**

Situația existentă – alimentare cu apă

În anul 2020, lungimea rețelei de apă potabilă din comună era de: 9,56 km în satul Chiheru de Jos, de 7,72 km în satul Chiheru de Sus. Celelalte două sate nu beneficiază încă de rețea de apă potabilă.

Conform datelor statistice, situația se prezintă în felul următor:

Tabel 54. Situația alimentării cu apă

JUDET / MUNICIPIU / ORAS / COMUNA / LOCALITATE COMPONENT A	NUMARUL LOCUITELOR CONVENTIONAL E	Are apa curenta						Nu are apa curent a
		in locuinta		in afara locuintei				
				in interiorul cladirii		in afara cladirii		
		din retea public a	din sistem propri u	din retea public a	din sistem propri u	din retea public a	din sistem propri u	
COMUNA CHIPHERU DE JOS	785	126	156	-	*	3	39	460
CHIPHERU DE JOS	232	68	33	-	*	3	27	100
CHIPHERU DE SUS	193	56	17	-	-	-	-	120
URISIU DE JOS	132	*	58	-	-	-	5	67
URISIU DE SUS	228	-	48	-	-	-	7	173

Sursa: Institutul Național de Statistică

- Situația existentă – canalizare**

În comuna Chiheru de Jos nu există rețea de canalizare a apelor uzate menajere. Apele uzate menajere sunt împrăștiate în incinta gospodăriilor, o parte dintre acestea infiltrându-se în sol și o parte fiind colectate în fose septice. Apele pluviale sunt colectate în rigole deschise și deversate în zonele mai joase, ajungând în emisari.

Tabel 55. Situația canalizării

JUDET / MUNICIPIU / ORAS / COMUNA / LOCALITATE COMPONENTA	NUMARUL LOCUITELOR CONVENTIONALE	Are instalatie de canalizare			Nu are sistem de canalizare
		la o retea publica	la un sistem propriu	alta situatie	
COMUNA CHIPHERU DE JOS	785	3	241	38	503
CHIPHERU DE JOS	232	3	88	10	131

CHIERU DE SUS	193	-	60	13	120
URISIU DE JOS	132	-	59	*	72
URISIU DE SUS	228	-	34	14	180

Sursa: Institutul Național de Statistică

• **Situația existentă – încălzirea clădirilor**

Încălzirea clădirilor și prepararea hranei se realizează cu gaz natural și combustibil solid - lemne în toate satele.

Tabel 56. Situația modului de încălzire

JUDET / MUNICIPIU / ORAS / COMUNA / LOCALITATE COMPONENTA	NUMAR LOCUINTE CONVENTIO NALE	Are incalzire centrala					
		Termo- ficare	Centrala proprie cu:				
			gaze din retea publica	gaze liche- fiate (butelie)	combu- s- tibil solid	com bus- tibil lichid	alt tip de energie folosit
COMUNA CHIERU DE JOS	785	-	*	-	38	-	-
CHIERU DE JOS	232	-	*	-	14	-	-
CHIERU DE SUS	193	-	-	-	13	-	-
URISIU DE JOS	132	-	-	-	7	-	-
URISIU DE SUS	228	-	-	-	4	-	-

JUDET / MUNICIPIU / ORAS / COMUNA / LOCALITATE COMPONENTA	NUMAR LOCUINTE CONVENTI ONALE	Nu are incalzire centrala, incalzirea se face cu:								Nu exist a incal zire delo c
		Aragaz cu:		Soba (semineu) cu:				Ener gie elect rica	Alt mod de incal zire	
		gaz e din rete a publ ica	gaze liche - fiate (bute lie)	gaz e din rete a publ ica	gaze liche - fiate (bute lie)	com bus- tibil solid	com bus- tibil lichid			
COMUNA CHIERU DE JOS	785	*	-	-	*	724	10	-	-	8
CHIERU DE JOS	232	-	-	-	-	206	4	-	-	6
CHIERU DE SUS	193	-	-	-	-	178	*	-	-	*
URISIU DE JOS	132	-	-	-	-	124	*	-	-	-
URISIU DE SUS	228	*	-	-	*	216	4	-	-	*

Sursa: Institutul Național de Statistică

- **Situația existentă – alimentare cu energie electrică**

Localitățile comunei sunt racordate la rețeaua de energie electrică, iar alimentarea gospodăriilor se face prin LEA 20 kV.

- **Situația existentă – telefonie, internet**

Localitățile comunei sunt racordate la rețeaua de telefonie fixă. Infrastructura acestora este parțial pe stâlpi de lemn.

- **Situația existentă - gospodărirea deșeurilor**

Cursurilor de apă sunt neamenajate, parțial colmatate, fără spații plantate pe terenurile riverane acestora.

Conform Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor Mureș, comuna este inclusă în zona 4.

Deșeurile colectate sunt transportate în vederea depozitării finale la depozitul ecologic de la Sânpaul. Pe teritoriul comunei nu există depozite de deșuri, doar puncte de colectare a acestora. De asemenea, nu există informații centralizate privind rata de reciclare a deșeurilor pe teritoriul comunei, respectiv privind cantitatea de deșuri eliminate prin depozitare.

Conform legii 211/2011, autoritățile publice locale au următoarele obligații:

- asigură implementarea la nivel local a obligațiilor privind gestionarea deșeurilor asumate prin Tratatul de aderare a României la Uniunea Europeană;
- urmăresc și asigură îndeplinirea prevederilor din PRGD și PJGD;
- elaborează strategii și programe proprii pentru gestionarea deșeurilor;
- hotărăsc asocierea sau cooperarea cu alte autorități ale administrației publice locale, cu persoane juridice române sau străine, cu organizații neguvernamentale și cu alți parteneri sociali pentru realizarea unor lucrări de interes public privind gestionarea deșeurilor, în condițiile prevăzute de lege;
- asigură și răspund pentru colectarea separată, transportul, neutralizarea, valorificarea și eliminarea finală a deșeurilor, inclusiv a deșeurilor menajere periculoase, potrivit prevederilor legale în vigoare;
- asigură spațiile necesare pentru colectarea separată a deșeurilor, dotarea acestora cu containere specifice fiecărui tip de deșeu, precum și funcționalitatea acestora;
- asigură informarea prin mijloace adecvate a locuitorilor asupra sistemului de gestionare a deșeurilor din cadrul localităților;
- acționează pentru refacerea și protecția mediului;
- asigură și răspund pentru monitorizarea activităților legate de gestionarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală.

Potrivit aceleiași legi, autoritățile publice locale au următoarele îndatoriri, alături de producătorii de deșuri:

- sa atingă, până în anul 2020, un nivel de pregătire pentru reutilizare și reciclare de minimum 50% din masa totală a cantităților de deșuri, cum ar fi hârtie, metal, plastic și sticlă provenind din deșeurile menajere și, după caz, provenind

din alte surse, in masura in care aceste fluxuri de deseuri sunt similare deseurilor care provin din deseurile menajere;

- b) sa atinga, pana in anul 2020, un nivel de pregatire pentru reutilizare, reciclare si alte operatiuni de valorificare materiala, inclusiv operatiuni de umplere rambleiere care utilizezadeseuri pentru a inlocui alte materiale, de minimum 70% din masa cantitatilor de deseuri nepericuloase provenite din activitati de constructie si demolari(Legea 211/2011 Art 17).

Prin modificarile aduse OUG nr. 196/ 2005 privind Administratia Fondului pentru Mediu, incepand cu data de 1 iulie 2010 a fost introdusa contributia de 100 lei/tona datorata de unitatile administrativ teritoriale in cazul neindeplinirii obiectivului anual de diminuare cu 15% a cantitatilor de deseuri municipale si asimilabile, colectate si trimise spre depozitare. Plata se face pentru diferenta dintre cantitatea corespunzatoare obiectivului anual de diminuare si cantitatea corespunzatoare obiectivului efectiv realizat prin activitati specifice de colectare selectiva si valorificare.

- **Propuneri de dezvoltare a echipării edilitare**

- **Propunere – alimentare cu apă și canalizare**

Realizarea de lucrări noi pentru alimentarea cu apă potabilă a fiecărei gospodării din comună presupune realizarea rețelelor de canalizare și a instalațiilor de epurare necesare. Aceasta rămâne o problemă stringentă în viitorul apropiat, respectiv o prioritate de ordin 0 pentru administrația publică locală.

- **Propunere – alimentare cu energie electrică**

Se va mări puterea posturilor de transformare, în funcție de solicitări.

Se vor înlocui stâlpii din lemn cu stâlpi din beton.

Se va extinde rețeaua electrică la gospodăriile neelectrificate din toate localitățile și se va reabilita iluminatul public stradal.

Extinderea rețelei electrice va ține cont de standardul privind puterea instalată a rețelei în funcție pe unități consumatoare. Astfel, necesarul putere instalată/mp arie desfășurată este următorul:

- P instalată unități industriale, de depozitare = 125 W / mp
- P instalată comerț, servicii = 100 W / mp
- P instalată locuințe unifamiliale = 20 W / mp
- P instalată iluminat public = 2 W / mp

- **Propunere – telefonie**

- Se vor înlocui stâlpii din lemn cu stâlpi din beton.

- Se propune extinderea numărului de posturi telefonice în funcție de solicitări.

- **Propunere – gospodărirea apelor**

- Decolmatarea tuturor cursurilor de apă;

- Se recomandă plantarea terenurilor, de pe malurile cursurilor de apă, cu specii arboricole absorbante, dar în mod obligatoriu autohtone.

- **Propunere – managementul deșeurilor**

Pentru eficientizarea managementului deșeurilor în comună, se recomandă aplicarea prevederilor SMID și a legii 211/2011 privind gestiunea deșeurilor, respectiv creșterea ratei de reciclare a deșeurilor în primul prin activități de informare și conștientizare.

- **Energia regenerabilă**

Cu scopul eficientizării consumului energetic, dar și din rațiuni de protecție a mediului, se recomandă, acolo unde este fezabil și rentabil economic, implementarea unor proiecte de exploatare a potențialului energetic neconvențional de care dispune comuna, cu atât mai mult cu cât pentru astfel de proiecte există disponibilitatea unor fonduri nerambursabile. Potențialul comunei în resurse energetice regenerabile constă în:

- Energie solară. Zona dispune de potențial solar ridicat, ca de altfel toată Transilvania, astfel încât ar trebui analizată oportunitatea investițiilor de acest gen;
- Energie din biomasă. Acest tip de energie constă în obținerea de biogaz din fermentarea unor biodeșeuri (deșeuri agricole, dejecții animaliere) sau a unor plante cu potențial energetic. În zonele rurale, cu activitate agricolă mai ridicată, aceste investiții sunt benefice, rezolvând atât problema deșeurilor agricole/animaliere și în același timp aducând beneficii economice locuitorilor.
- Energie hidroelectrică. Aceasta direcție va fi însă abordată cu precauție, având în vedere că pe teritoriul comunei sunt arii naturale protejate.

2.10. PROBLEME DE MEDIU. PROTECȚIA MEDIULUI

• Calitatea apei

La nivelul județului Mureș, se efectuează evaluarea calității apelor de suprafață conform Legii Apelor 107/1996 cu modificările ulterioare, utilizându-se metodologiile privind sistemele de clasificare și evaluare globală a stării apelor de suprafață recomandate prin Directiva Cadru a Apei (2000/60/CEE) și elaborate de către INCDPM București. Evaluarea se realizează cu raportare la "corpul de apă", unitatea de bază în activitatea de monitorizare. Calitatea corpului de apă se regăsește în starea ecologică a acestuia, care reflectă atât elemente de structură, cât și de funcționalitate a corpului de apă analizat. În cazul apelor de suprafață, există 5 niveluri ale stării ecologice și anume: foarte bună, bună, moderată, slabă și proastă, fiecărui nivel fiindu-i asociată o anumită culoare: albastru, verde, galben, portocaliu și roșu (albastru – foarte bună, roșu – proastă). În raportul privind starea mediului în județul Mureș (cel mai recent disponibil) este prezentată o situație globală a stării ecologice și chimice a corpurilor de apă din județ, prin urmare nu există referiri clare la calitatea corpurilor de apă de pe teritoriul comunei Chiheru de Jos.

Cât privește starea corpurilor de apă subterană, pe teritoriul comunei nu există niciun foraj de monitorizare..

Apa utilizată în scop potabil provine din surse freatice, necentralizat, în regim individual.

Nu există date cu privire la indicatorii de calitate a apei potabile pe teritoriul comunei, aceasta nefiind monitorizată prin prelevare de probe.

În prezent nu există rețea de canalizare centralizată în comună, astfel încât există disfuncționalități în acest moment ca urmare a impactului negativ pe care lipsa canalizării centralizate îl induce asupra apei.

• Calitatea aerului

Măsurile pentru reglementarea acțiunilor destinate menținerii și îmbunătățirii calității aerului sunt prevăzute în legea 104/2011, care asigură alinierea legislației naționale la standardele europene în domeniu. Pentru stabilirea calității aerului înconjurător în județul Mureș, s-au utilizat datele rezultate prin rețeaua de supraveghere a calității aerului, precum și date obținute prin rețeaua manuală. În comuna Chiheru de Jos, nu există stație de supraveghere automată a calității aerului.

Sursele de poluare atmosferică în comuna Chiheru de Jos pot fi asociate cu:

- activități casnice specifice așezărilor umane – încălzire rezidențială, preparare hrană;
- activitățile agricole și zootehnice din gospodăriile situate atât în interiorul, cât și în exteriorul zonelor rezidențiale;
- traficul rutier.

Principalele categorii de poluanți asociați activităților menționate sunt:

- surse staționare de ardere: oxizi de azot (NO, NO₂, N₂O), oxizi de carbon (CO, CO₂), oxizi de sulf (SO₂, SO₃), particule, compuși organici volatili și condensabili (inclusiv hidrocarburi aromatice policiclice - substanțe cu potențial cancerigen);

- creșterea păsărilor și animalelor: metan (CH₄) generat de fermentația enterică și de descompunerea dejectiilor, amoniac (NH₃) rezultat din descompunerea dejectiilor;
- culturi vegetale sezoniere și perene: compuși organici volatili nonmetanici, protoxid de azot, particule de proveniență naturală (particule minerale și vegetale), amoniac (NH₃) în cazul utilizării îngrășămintelor chimice, componenți chimici generați de utilizarea pesticidelor, poluanți generați de utilizarea mașinilor agricole (NO_x, N₂O, CH₄, compuși organici volatili nonmetanici, CO, CO₂, SO₂, particule încărcate cu Cd, Cu, Cr, Ni, Se, Zn, HAP);
- surse staționare reprezentate de motoare cu ardere internă (pompe, generatoare, etc.): NO, NO₂, N₂O, CO, CO₂, SO₂, particule încărcate cu metale grele, compuși organici volatili și condensabili (incluzând HAP și alți componenți potențial cancerigeni);
- traficul rutier: oxizi de azot (NO, NO₂, N₂O), oxizi de carbon (CO, CO₂), SO₂, CH₄, compuși organici volatili nonmetanici, particule încărcate cu metale grele (Pb, Cd, Cu, Cr, Ni, Se, Zn);
- unitățile industriale, brutăriile, alte activități: poluanți specifici arderii combustibililor, particule, compuși organici volatili nonmetanici.

Având în vedere intensitatea activităților derulate la nivelul localității, se poate aprecia că aerul în comună este în stare naturală, nefiind afectat semnificativ de activități umane.

• Zgomot și vibrații

În zonele populate, cele mai frecvente surse de zgomot și vibrații sunt traficul rutier, activitățile de construcții și demolări, activități agricole mecanizate și anumite activități industriale.

Limita maxim admisibilă nivelul de zgomot este stabilit prin STAS 10009/88, aceasta variind între 60-65 dB ziua și 40-45 dB noaptea.

Monitorizarea nivelului de zgomot se face de către Direcția de Sănătate Publică în cazul zgomotului la locul de muncă și de către Agenția pentru Protecția Mediului în cazul zgomotului ambiant. În ceea ce privește cea de-a doua categorie, în comuna Chiheru de Jos nu a fost monitorizat nivelul de zgomot în anul 2015, conform raportului anual privind starea mediului.

Se poate aprecia că mărimea unității teritorial administrative vizate, intensitatea traficului rutier și a activităților industriale actuale, ne pot conduce către concluzia că comuna analizată nu se confruntă cu probleme în ceea ce privește zgomotul și vibrațiile, astfel încât acestea nu se constituie în surse de disconfort pentru populația locală.

• Calitatea solului

În rapoartele privind starea mediului în județul Mureș, nu există informații cantitative cu privire la gradul de afectare a solului în comuna Chiheru de Jos.

Pe teritoriul comunei există și suprafețe de teren afectate de unele procese de versant, pe baza unui fond litologic dominat de roci sedimentare și argiloase.

Nu există indicii privind afectarea calității solului ca efect al activităților umane.

- **Calitatea componentei biotice**

Aflată în bioregiunea Continentală, din punct de vedere geomorfologic fiind inclusă în cadrul unităților de dealuri și munte, flora și fauna de pe teritoriul comunei Chiheru de Jos sunt reprezentate de specii caracteristice dealurilor și munților.

Astăzi, peisajul este unul mozaicat, dat de terenurile agricole arabile, pășunile, fânețele și pădurile care ocupă o parte reprezentativă din suprafața comunei. Amprenta antropică relativ redusă face ca flora și fauna de pe teritoriul comunei să se găsească într-o stare bună de conservare.

- **Procese generatoare de poluare și măsuri de protecție**
Poluarea electromagnetică

Poluarea cu unde electromagnetice de la liniile electrice de înaltă tensiune, antene GSM și relee.

Măsuri - reglementări:

- se impune păstrarea unei zone de protecție în jurul surselor de unde electromagnetice, pentru LEA 20 KV (pe o fâșie de 24 m);
- se interzice trecerea LEA peste locuințe;
- nivelul admis de radiație al unei antene de telefonie mobilă sau releu este cuprins între 4,5 și 9 W/mp (Ordinul Ministrului Sănătății Publice nr. 1193 / 29.09.2006).

Poluare olfactivă

Este poluarea prin emanații în atmosferă, datorită unor surse fixe.

Măsuri - reglementări:

- se interzice amplasarea locuințelor în zona de protecție sanitară a târgului de animale pe o rază de 200 m și a dispensarului veterinar pe o rază de 30 m.

- **Poluare fizică, chimică și organică a apei / solului, datorită depozitării neautorizate de deșeuri**

Măsuri - reglementări:

- se va institui zonă de protecție sanitară: câte 15 m din albia minoră pe ambele maluri ale cursurilor de apă cadastrale (peste 5 km lungime) și câte 5 m din albia minoră pe ambele maluri ale cursurilor de apă necadastrale (sub 5 km lungime);
- interzicerea și sancționarea depozitării și deversării de deșeuri menajere / rumeguș / dejecții animaliere pe malurile cursurilor de apă și refacerea cadrului natural - ecologizarea și refacerea siturilor contaminate;
- se vor promova minim 2 campanii de salubritate a malurilor cursurilor de apă/an;
- lucrările de decolmatare a albiilor se vor executa din 5 în 5 ani.

- **Zone naturale protejate:**

- Pădurile;
- Cursurile de apă;
- ROSCI0019, „Călimani-Gurghiu”;
- ROSPA0028, „Dealurile Târnavelor și Valea Nirajului”;
- ROSPA0033, „Depresiunea și Munții Giurgeului”;

- **Patrimoniul cultural**

Definire

Monument: construcție sau parte de construcție, împreună cu instalațiile, componentele artistice, elementele de mobilare interioară sau exterioară care fac parte integrantă din acesta, precum și lucrările artistice comemorative, funerare, de for public, împreună cu terenul aferent delimitat topografic, care constituie mărturii cultural-istorice semnificative din punct de vedere arhitectural, arheologic, istoric, artistic, etnografic, religios, social, științific sau tehnic.

Ansamblu: grup coerent din punct de vedere cultural, istoric, arhitectural, urbanistic ori muzeistic de construcții urbane sau rurale care împreună cu terenul aferent formează o unitate delimitată topografic ce constituie o mărturie cultural-istorică semnificativă din punct de vedere arhitectural, arheologic, istoric, artistic, etnografic, religios, social, științific sau tehnic.

Sit: teren delimitat topografic, cuprinzând acele creații umane în cadrul natural care sunt mărturii cultural-istorice semnificative din punct de vedere arhitectural, arheologic, istoric, artistic, etnografic, religios, social, științific, tehnic sau peisajului cultural.

Peisajul: Conform Legii nr. 451/2002 pentru ratificarea Convenției Europene a Peisajului, adoptată la Florența la 20 octombrie 2000, "Peisajul desemnează o parte de teritoriu percepută ca atare de către populație, al cărui caracter este rezultatul acțiunii și interacțiunii factorilor naturali și/sau umani".

"Protecția peisajului cuprinde acțiunile de conservare și menținere a aspectelor semnificative sau caracteristice ale unui peisaj, justificate prin valoarea sa patrimonială derivată din configurația naturală și/sau de intervenție umană."

Zone de protecție ale monumentelor istorice

Pentru fiecare monument istoric se instituie zona sa de protecție prin care se asigură conservarea integrată a monumentului istoric și a cadrului său construit sau natural.

Zona de protecție, constituită ca un teren format din parcele cadastrale situate în jurul monumentului, asigură perceperea nealterată a acestuia. În zona de protecție se instituie servituțile de utilitate publică și reglementările de construire pentru:

- păstrarea și ameliorarea cadrului natural al monumentului prin înlăturarea sau diminuarea factorilor poluanți de orice natură;
- păstrarea și ameliorarea cadrului arhitectural-urbanistic al monumentului prin aprobarea și supravegherea construirii;
- păstrarea și valorificarea potențialului arheologic;

Repertoriul Arheologic al județului Mureș, Comuna Chiheru de Jos:

1. CHIHERU DE JOS

A. În colecția A.Badea au existat două monede romane imperiale(una, probabil de la Traian; alta-un antoninian de la Dioclețian), găsite la Chiheru de Jos.
 Informație: V.Lazăr.

2. CHIHERU DE SUS

A. Cetate (1) la înălțimea de 236 m, situată la E de localitate, pe culme izolată de la confluența văii „Fânațelor” cu valea „Frunzelor”. De formă pătrată, cu perimetrul de 180 m și cu un turn rotund în colțul de N-V, cetatea are zidurile din pietre legate cu var. În interior se află o incintă, cu perimetrul de 90 m, și un turn central. Cetatea aparține, se pare, epocii feudale.

I.Marțian, *Urme*, p.32-33.

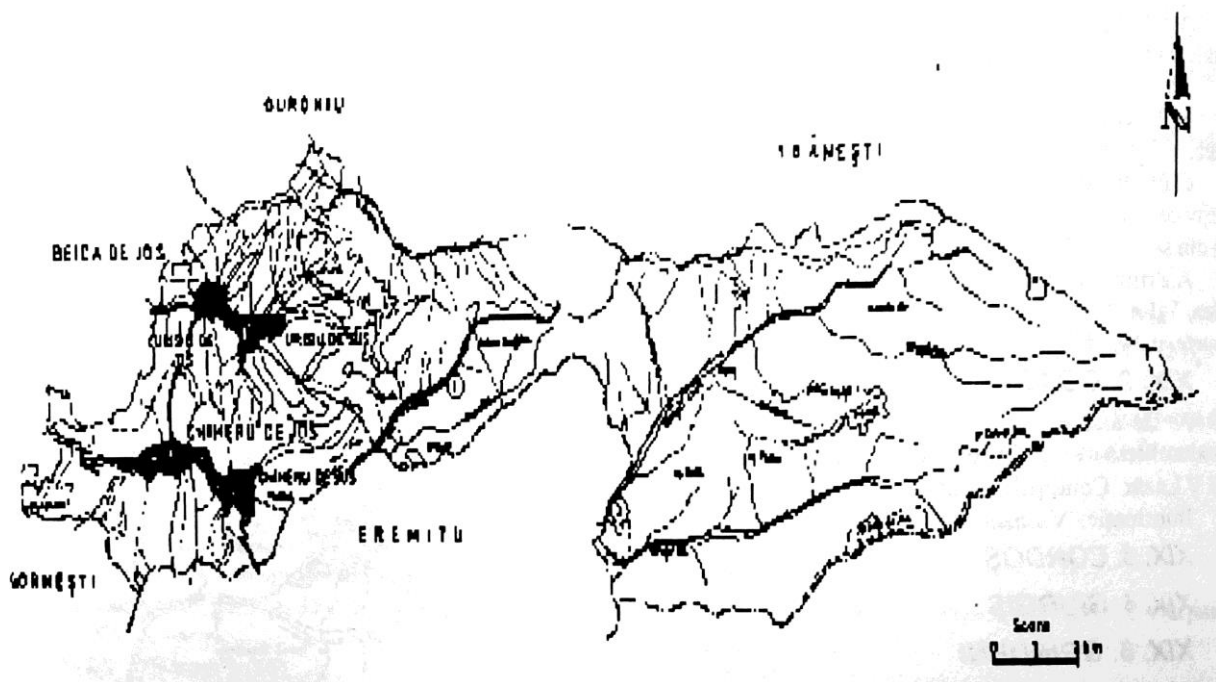
B. „Cetățuia” (2)

Punctul situat la circa 2 km de gara Eremitu păstrează urmele unei așezări din care provin cărămizi și chirpic. Lipsesc cercetări. Epoca neprecizată.

Informație: N.Crainic.

3. URISIU DE JOS

4. URISIU DE SUS

Repertoriul Arheologic Național

Informații despre SIT								
Cod RAN	116135.01							
Nume	Locuirea din epoca bronzului de la Chiheru de Jos-Gruicul Leorzii							
Județ	Mureș							
Unitate administrativă	Chiheru De Jos							
Localitate	Chiheru De Jos							
Punct	Gruicul Leorzii							
Reper	Situl se află la cca. 2 km vest de centrul comunei, la 200 m sud de pârâul Beica și la 170 m sud de drumul județean DJ 153 (Reghin - Sovata)							
Forma de relief	terasă							
Utilizare teren	agricultură							
Categorie	locuire							
Tip	așezare							
Descriere	Situl se întinde 100 m în direcțiile NE și Sv și 50 m în direcțiile SE și NV față de centroid							
Observații	Perimetrul sitului arheologic a fost afectat de lucrări agricole și de amenajarea unui drum de țară.							
Data descoperirii	20.05.2011							
Suprafața sitului	25.000 mp							
Stare de conservare	precară / 20.08.2014							
Riscuri antropice	Afectare parțială: 4 / 20.08.2014							
Regim de proprietate	privat							
Data ultimei modificări a fișei	20.8.2014							
Cercetare:								
Tip cercetare	An cercetare	Număr campanie	Observații	Colectiv			Instituții	
				Nume	Prenume	Rol	Instituția	Rol
1. periegheză	2011			GYÖRFI	Zalán		MJ Mureș	1
				NÉMETH	Rita			
				REZI	Botond			
Bibliografie								
1. Zalán, Györfi, 2011 [Fișă de sit]								

Sursa: Repertoriul Arheologic Național

Informații despre SIT				
Cod RAN	116144.01			
Nume	Cetatea medievală de la Chiheru de Sus			
Județ	Mureș			
Unitate administrativă	Chiheru De Jos			
Localitate	Chiheru De Sus			
Punct	Cetate			
Reper	Punct situat la E de localitate, pe culmea izolată de la confluența văii Fânațelor cu valea Frunzelor.			
Categorie	locuire civilă			
Tip	cetate			
Data ultimei modificări a fișei	20.7.2012			
Descoperiri în cadrul sitului:				
Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații	Cod LMI
Cetate	Epoca medievală	neprecizată		
Bibliografie				
1. Lazăr, Valeriu, Repertoriul arheologic al județului Mureș, Casa de Editură "Mureș", Târgu Mureș, 1995, 94 [Repertoriu] (sursa fișei de sit)				

Sursa: Repertoriul Arheologic Național

Informații despre SIT					
Cod RAN	116144.02				
Nume	Așezarea de la Chiheru de Sus - Cetățuia				
Județ	Mureș				
Unitate administrativă	Chiheru De Jos				
Localitate	Chiheru De Sus				
Punct	Cetățuia				
Reper	Așezarea este situată la 2 km de Gara Eremitu.				
Categorie	locuire civilă				
Tip	așezare				
Observații	Nu este precizată epoca.				
Data ultimei modificări a fișei	20.7.2012				
Descoperiri în cadrul sitului:					
Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ culturală	Faza	Descriere/ Observații	Cod LMI
Așezare	necunoscută	neprecizată		A fost identificată o așezare din care provin cărămizi și chirpic.	
Bibliografie					
1. Lazăr, Valeriu, Repertoriul arheologic al județului Mureș, Casa de Editură "Mureș", Târgu Mureș, 1995, 94 [Repertoriu] (sursa fișei de sit)					

Sursa: Repertoriul Arheologic Național

Tabel 57. Lista monumentelor istorice 2015 (editată MCIN), com. Chiheru de Jos

Nr. crt.	Cod LMI 2015	Denumire	Adresă	Datare
461	MS-II-m-B-15627	Cetate	sat Chiheru de Sus	Sec.XIV-XV
958	MS-II-a-A-16059	Ansamblul bisericii de lemn "Sf.Arhangheli"	sat Urisiu de Jos, nr. 104, în cimitirul vechi	Sec.XVIII-XIX
959	MS-II-m-A-16059.01	Bisericia de lemn "Sf.Arhangheli"	sat Urisiu de Jos, nr. 104, în cimitirul vechi	1747, 1848
960	MS-II-m-A-16059.02	Clopotniță din lemn	sat Urisiu de Jos, nr. 104, în cimitirul vechi	Sec.XVIII
961	MS-II-m-A-16060	Bisericia de lemn "Sf.Treime", cu clopotnița	sat Urisiu De Sus, nr. 178	Sec.XVIII, 1852

Notă:

Categorii de monumente istorice :
a – ansamblu
m – monument
s – sit

Categorii după natura obiectivului:
I – arheologie
II – arhitectură

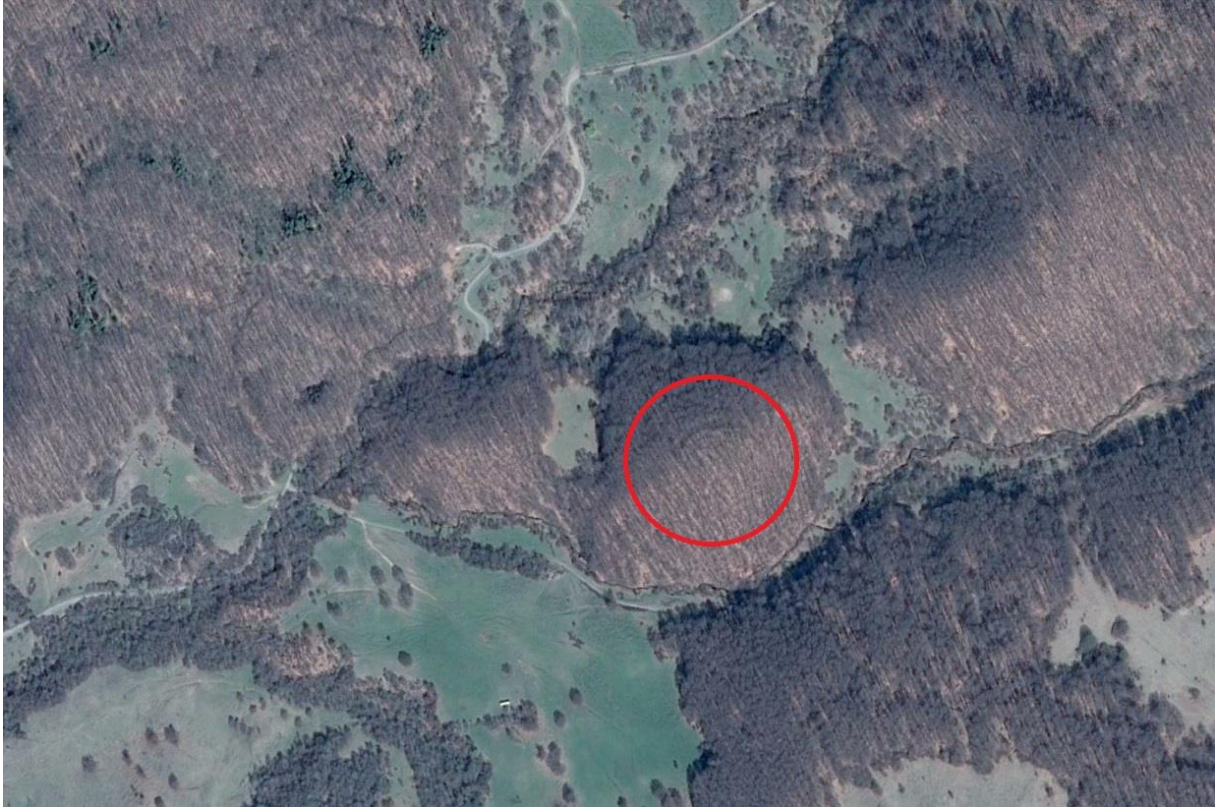
Grupe valorice pt. clasarea monumentelor istorice:
A – valoarea națională și universală
B – reprezentative pt patrimoniul cultural local

ZONELE CU ANSAMBLURI ȘI MONUMENTE DE ARHITECTURĂ

1. MS-II-m-B-15627

Cetate, Chiheru de Sus

Sec. XIV-XV

1. MS-II-a-A-16059	Ansamblul bisericii de lemn "Sf. Arhangheli", Urisiu de Jos	Sec.XVIII-XIX 1747, 1848
2.MS-II-m-A-16059.01	Biserica de lemn "Sf.Arhangheli", Urisiu de Jos	
2.MS-II-m-A-16059.02	Clopotniță din lemn, Urisiu de Jos	Sec.XVIII

1.

2.

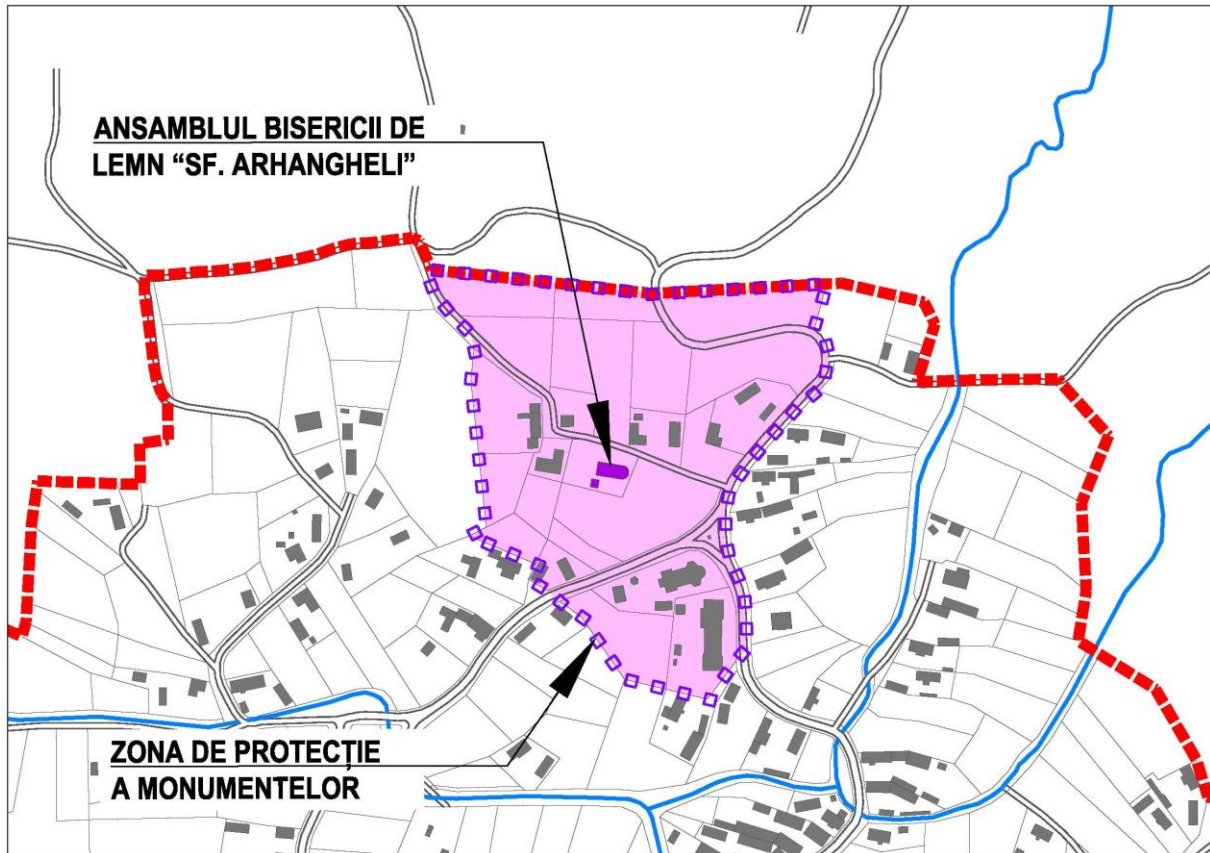
Construită în anul 1747, biserica din Urisiu de Jos poartă hramul “Sfinții Arhangheli”. Mărturie a stat până nu demult, o bucată de lemn de la ușa de la intrare, pe care era încrustat anul 1747, lemn care din păcate, nu se mai păstrează. Biserica a fost contruită din lemn.

Din cauza dimensiunilor mult prea reduse pentru nevoile satului, se pare că a suferit unele modificări: în anul 1848 a fost mărită, iar intrarea a fost mutată din partea de sud în partea de vest. I s-a adăugat de asemenea tinda de la intrare. Anul 1851 a însemnat pentru acest lăcaș realizarea picturii. Întreg interiorul bisericii este pictat cu scene biblice din Noul Testament, de către pictorul popular Popa Gheorghe din Șerbeni. Nu se știe însă nici cine a sfințit-o, nici data sfințirii. În altarul bisericii poate fi citită pisania: „Această Sfântă Biserică s-au lărgit în anul 1848, s-au gătit cu zugrăvit cu tot, 1851 noimebrie 1 în zilele înălțatului împărat Iosif I și a mării sale Vlădica Alexandru Suluț, fiind protopop Eparhii Mihail Crișan și parohu satului Pop Aron fecorator Teodor Suci și ceilalți coratori Ioan Badi, Ioan Suci, Danil Pop, Mihail Botoș, Moisă Suci, Gavril Matei, Nicolae Mihuț, meșterii ce au făcut-o din lemn au fost din Șerbeni, Teodor Pop cantor și Gore Bîrsan și s-au zugrăvit de mine Popa Gheorghe din Șerbeni”.

2.

Lista coordonatelor zonei de protecție a Ansamblului Bisericii de lemn "Sf. Arhangheli", Urisiu de Jos:

1. X=491987.093 Y=579215.023	25. X=492121.326 Y=579231.745
2. X=491982.768 Y=579255.439	26. X=492119.794 Y=579222.492
3. X=491978.443 Y=579295.855	27. X=492119.794 Y=579212.195
4. X=491980.190 Y=579314.107	28. X=492120.707 Y=579204.099
5. X=491978.630 Y=579321.827	29. X=492121.804 Y=579198.421
6. X=491967.640 Y=579332.788	30. X=492124.311 Y=579192.682
7. X=491959.549 Y=579342.606	31. X=492127.915 Y=579184.319
8. X=491957.167 Y=579347.187	32. X=492129.012 Y=579181.696
9. X=491953.776 Y=579356.591	33. X=492130.459 Y=579174.536
10. X=491956.618 Y=579357.552	34. X=492131.146 Y=579166.059
11. X=492001.725 Y=579352.744	35. X=492131.347 Y=579152.971
12. X=492025.287 Y=579350.209	36. X=492131.606 Y=579148.051
13. X=492079.163 Y=579344.027	37. X=492125.545 Y=579140.935
14. X=492175.781 Y=579349.741	38. X=492109.626 Y=579119.697
15. X=492168.801 Y=579324.540	39. X=492086.691 Y=579125.221
16. X=492175.558 Y=579316.619	40. X=492063.756 Y=579130.745
17. X=492176.900 Y=579311.435	41. X=492043.260 Y=579160.289
18. X=492177.161 Y=579306.031	42. X=492039.744 Y=579165.357
19. X=492174.898 Y=579298.352	43. X=492027.669 Y=579173.787
20. X=492174.199 Y=579293.412	44. X=492020.908 Y=579179.907
21. X=492159.042 Y=579280.746	45. X=492010.363 Y=579186.184
22. X=492142.954 Y=579262.875	46. X=492014.400 Y=579194.568
23. X=492133.896 Y=579252.312	47. X=491977.696 Y=579210.202
24. X=492124.824 Y=579239.751	

MS-II-m-A-16060

Bisericii de lemn "Sf. Treime", cu
clopotnița, Urisiu de Sus

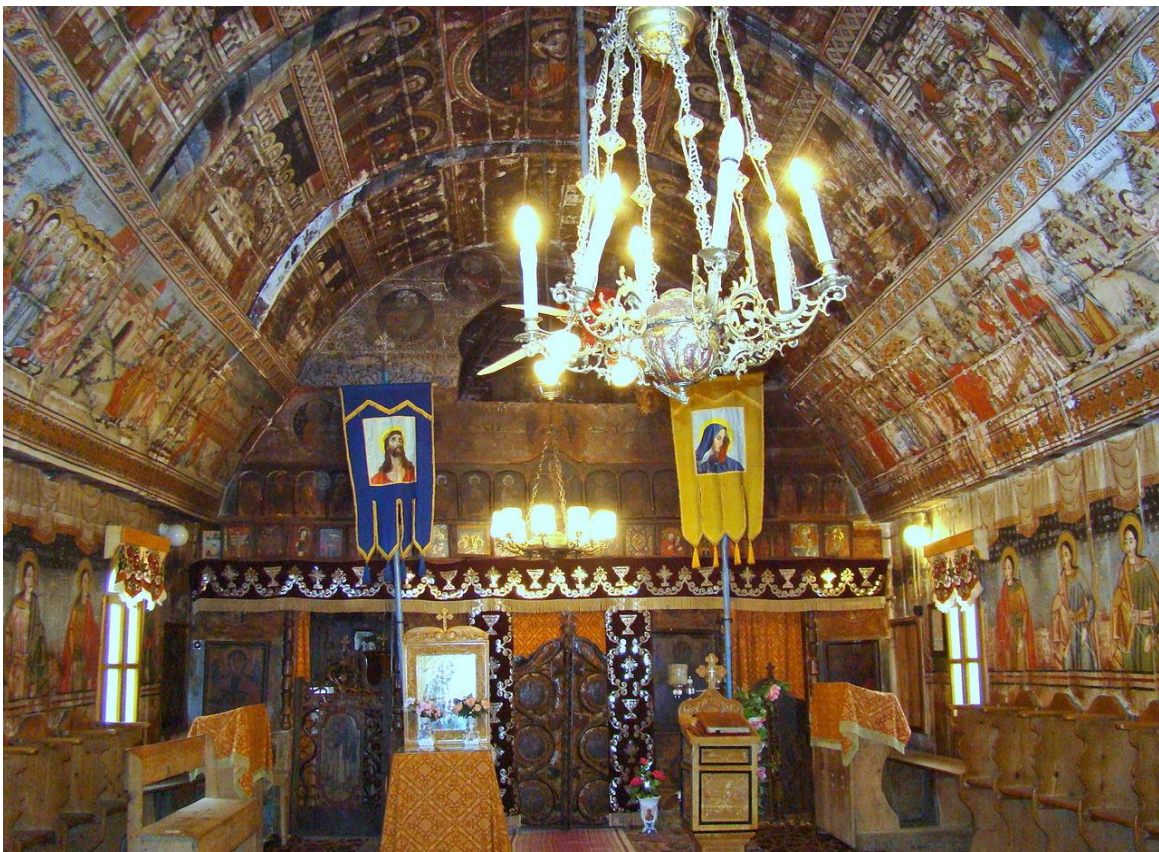
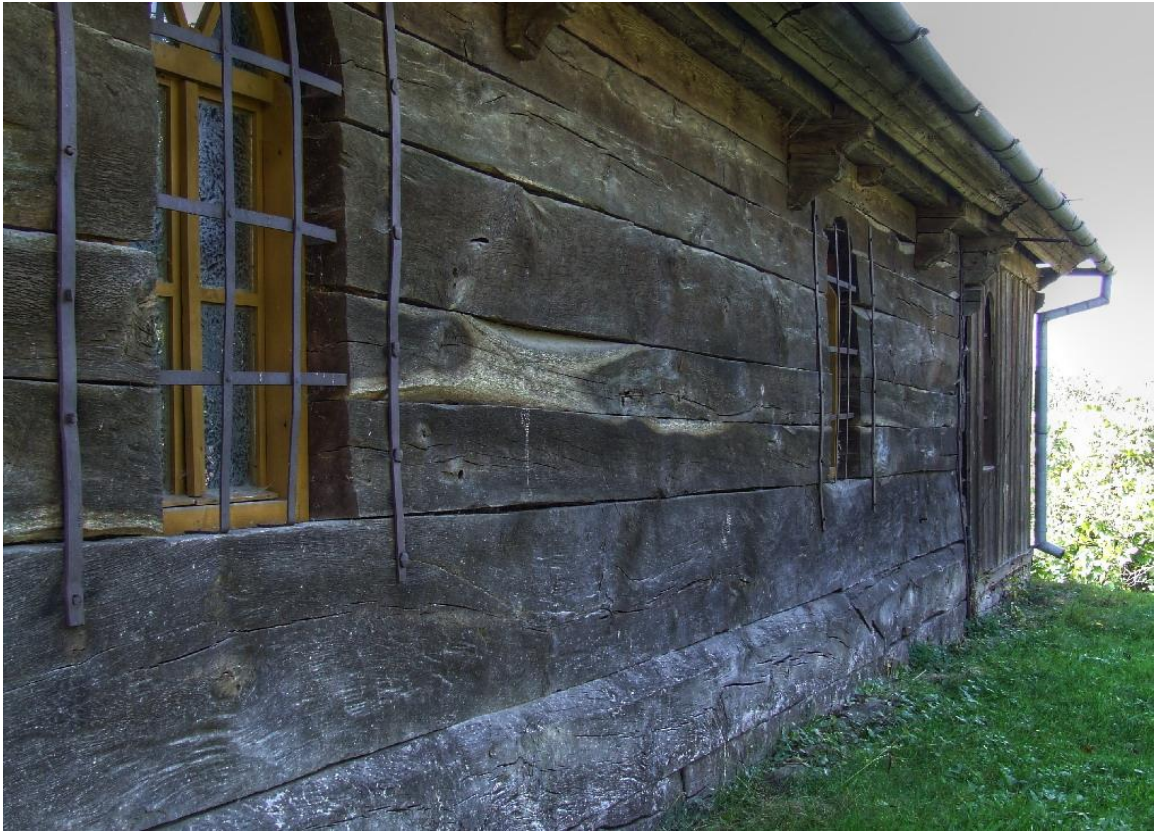
Sec.XVIII, 1852

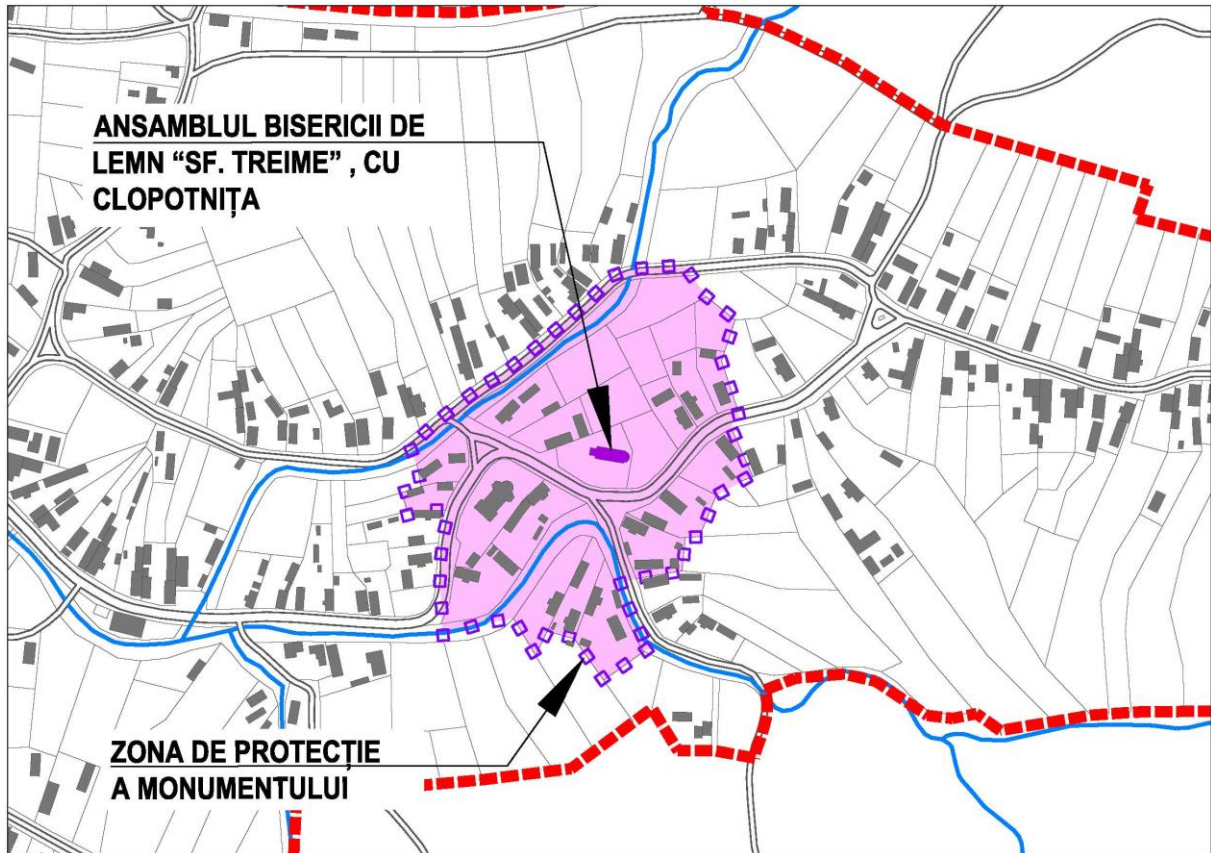

Biserica ortodoxă din Urișiu de Sus a fost construită între anii 1848 și 1852 pe locul vechii biserici de lemn, o biserică mai mică și mai șubredă despre care nu se știe mai mult.

Biserica actuală, construită în întregime din lemn, în formă de corabie, a fost pictată în întregime cu scene biblice din Noul Testament, de către pictorul popular Popa Gheorghe din Șerbeni, în anul 1856. A fost mărită mai târziu, în anul 1929, când i s-au construit turnul și tinda de la intrare.

Lista coordonatelor zonei de protecție a Bisericii de lemn "Sf. Treime", cu clopotnița, Urisiu de Sus:

1.	X=493236.734	Y=578553.787	31.	X=493343.624	Y=578426.159
2.	X=493254.751	Y=578567.616	32.	X=493349.107	Y=578422.944
3.	X=493264.950	Y=578573.424	33.	X=493343.529	Y=578419.768
4.	X=493274.815	Y=578581.277	34.	X=493321.191	Y=578403.917
5.	X=493284.679	Y=578589.129	35.	X=493304.981	Y=578426.760
6.	X=493294.197	Y=578597.550	36.	X=493289.993	Y=578431.120
7.	X=493309.057	Y=578610.696	37.	X=493283.497	Y=578417.633
8.	X=493318.611	Y=578619.724	38.	X=493271.373	Y=578438.128
9.	X=493324.629	Y=578625.624	39.	X=493255.252	Y=578435.628
10.	X=493329.861	Y=578629.323	40.	X=493244.737	Y=578432.447
11.	X=493332.511	Y=578630.292	41.	X=493232.147	Y=578430.104
12.	X=493338.346	Y=578631.823	42.	X=493230.523	Y=578458.944
13.	X=493350.034	Y=578632.804	43.	X=493230.746	Y=578465.327
14.	X=493365.536	Y=578633.812	44.	X=493230.969	Y=578471.710
15.	X=493378.202	Y=578616.343	45.	X=493231.963	Y=578481.453
16.	X=493394.059	Y=578603.468	46.	X=493233.445	Y=578489.167
17.	X=493386.549	Y=578580.799	47.	X=493235.168	Y=578496.196
18.	X=493395.110	Y=578555.019	48.	X=493233.580	Y=578498.074
19.	X=493396.682	Y=578548.198	49.	X=493215.371	Y=578498.150
20.	X=493392.468	Y=578547.090	50.	X=493211.934	Y=578497.279
21.	X=493392.304	Y=578542.963	51.	X=493209.253	Y=578507.859
22.	X=493403.924	Y=578516.651	52.	X=493220.073	Y=578511.183
23.	X=493397.143	Y=578513.983	53.	X=493217.642	Y=578523.395

24.	X=493383.744	Y=578506.398	54.	X=493213.318	Y=578534.560
25.	X=493374.256	Y=578483.307	55.	X=493218.700	Y=578538.704
26.	X=493366.568	Y=578482.927	56.	X=493224.081	Y=578542.849
27.	X=493364.975	Y=578464.390	57.	X=493228.302	Y=578546.855
28.	X=493339.255	Y=578460.162	58.	X=493231.110	Y=578549.127
29.	X=493330.495	Y=578458.020	59.	X=493236.734	Y=578553.787
30.	X=493334.518	Y=578445.628			

2.11. DISFUNȚIONALITĂȚI LA NIVELUL TERITORIULUI COMUNEI

CIRCULAȚIE	
DISFUNȚIONALITĂȚI	PRIORITĂȚI
Lipsa zonei de siguranță / protecție de-a lungul DJ și DC.	Instituirea zonei de siguranță de la limita exterioară a amprizei drumului până la: - 1,50 m de la marginea exterioară a șanțurilor, pentru drumurile situate la nivelul terenului; - 2,00 m de la piciorul taluzului, pentru drumurile în rambleu; - 3,00 m de la marginea de sus a taluzului, pentru drumurile în debleu cu înălțimea până la 5,00 m inclusiv; - 5,00 m de la marginea de sus a taluzului, pentru drumurile în debleu cu înălțimea mai mare de 5,00 m. Instituirea zonei de protecție de la marginea exterioară a zonei de siguranță: - 20 m la drum județean, pe ambele părți; - 18 m la drum comunal, pe ambele părți;
Rețea stradală nemodernizată, fără trotuare, fără sistem de colectare al apelor pluviale.	Modernizarea carosabilului, trotuarelor, canalizării pluviale, marcajului rutier, semnalizării circulației, după realizarea sau modernizarea rețelelor subterane.
Zone conflictuale între autovehicole, pietoni.	Toate traseele pietonale și spațiile publice, vor fi amenajate cu pavaje, vor fi îmbogățite cu amenajări peisagistice, obiecte decorative statice, mobilier urban și vor fi iluminate favorizant.
Număr insuficient de parcări publice.	Amenajarea de parcări publice (1 parcare / 5 locuințe, 1 parcare / 1 apartament, 1 parcare / 30 salariați în adm. + 20 %, 1 parcare / 50 mp comerț, 5 parcări / biserică, 10 parcări / cimitir, 1 parcare / 30 locuri cămin cultural sau teren sport, 1 parcare / 4 cadre didactice sau sanitare, 1 parcare / 5 locuri restaurant, 4 parcări / 10 paturi cazare, 1 parcare / 100 mp clădiri agro-industriale și depozite).
Insuficiența transportului în comun, cu un grad scăzut de confort.	Extinderea și reorganizarea transportului în comun în toate satele comunei. Se va prevedea min.1 parcare pt. autoutilitare și 1 parcare pt. mijloacele de transport în comun în fiecare sat.

FOND CONSTRUIT ȘI UTILIZAREA TERENURILOR	
DISFUNȚIONALITĂȚI	PRIORITĂȚI
Terenuri cu risc mediu de declanșare a alunecărilor de teren	Interdicție temporară de construire până la elaborarea de studiu geotehnic pentru fiecare construcție, care să determine condițiile de amplasare–fundare. Nu se permit modificări importante ale parametrilor de pantă: tăierea pantei, supraîncărcarea pantei etc.. Se interzic: defrișările, excavațiile la baza versanților. Se recomandă construcții din materiale ușoare cu regim de înălțime de max D+P+M, POT max. = 15% și plantarea zonelor afectate cu esențe cu rădăcină adâncă.
Imagine urbană și relații spațiale necontrolate.	Se recomandă o îmbunătățire a relațiilor cu strada d.p.d.v. al trotuarelor, împrejmirilor, acceselor auto și pietonale, al spațiilor plantate și cu cursurile de apă. Se vor amenaja taluzuri, ziduri de sprijin, podețe, mobilier urban. Se va păstra regimul de înălțime specific zonei.
Spații insuficiente pentru dezvoltare.	Extinderea intravilanului și elaborarea de PUZ-uri pentru restructurare urbană (parcelări, străzi propuse, etc) și schimbarea destinației terenului agricol. Se interzic construcțiile pe terenurile fără acces direct la parcelă. Înglobarea unor noi zone de centralitate în zonele de extindere propuse (10% din teren). Rezervarea de terenuri cu destinația: activități agro – industriale / de depozitare.

PROBLEME DE MEDIU	
DISFUNCȚIONALITĂȚI	PRIORITĂȚI
Poluare electromagnetică datorată LEA	Se interzice amplasarea construcțiilor în zona de protecție LEA 20 KV (pe o fâșie de 24 m) și LEA 110 KV (pe o fâșie de 37 m).
Poluare olfactivă	Se interzice amplasarea locuințelor în zona de protecție sanitară a dispensarului veterinar pe o rază de 30m.
Spații verzi publice insuficiente.	Se vor rezerva terenuri pt. spații verzi publice (min 26 mp / locuitor). Se va planta vegetație arboricolă pe terenurile în pantă, degradate, pe malurile cursurilor de apă și de-a lungul traseelor pietonale.
Lipsa zonelor de protecție sanitară de-a lungul cursurilor de apă.	Instituire zonă de protecție sanitară: - câte 15 m din albia minoră pe ambele maluri ale cursurilor de apă cadastrale – peste 5 km lungime - câte 5 m din albia minoră pe ambele maluri ale cursurilor de apă necadastrale – sub 5 km lungime
Poluare fizică, chimică și organică a apei / solului, datorită depozitării neautorizate de deșeuri	Interzicerea și sancționarea depozitării și deversării de deșeuri menajere / rumeguș / dejecții animaliere pe malurile cursurilor de apă și refacerea cadrului natural - ecologizarea și refacerea sit-urilor contaminate. Se vor promova min. 2 campanii de salubritate a malurilor cursurilor de apă / an. Lucrările de decolmatare a albiilor se vor executa din 5 în 5 ani.
Risc social	Se vor promova operațiuni urbanistice de parcelare, construire de locuințe sociale echipate cu utilități și programe de asistență socială.

SPAȚII PLANTATE, AGREMENT, PERDELE DE PROTECȚIE	
DISFUNCȚIONALITĂȚI	PRIORITĂȚI
Lipsa de perdele de protecție de-a lungul căilor de circulație importante: DJ, DC	Plantarea de fâșii verzi de protecție de-a lungul căilor de circulație importante: DJ și DC, fără a periclita vizibilitatea la trafic. Realizarea de spații verzi de aliniament între carosabil și zona rezidențială, peste tot unde este posibil.
Lipsa de perdele de protecție la unitățile agricole, industriale / depozitare, gospodărie comunală, construcții tehnico-edilitare.	Amenajarea de perdele de protecție, minim 20% din suprafața terenurilor rezervate pentru: unități agricole, industriale / depozitare, cimitire și construcții tehnico-edilitare. Realizarea de perdele de protecție de min. 10 m lățime în incintele ce se învecinează cu zonele de locuit și cu dotări social – culturale.
Lipsa spațiilor plantate pe terenurile riverane cursurilor de apă / iazurilor	Plantarea cu vegetație arboricolă (salcâm, pin, salcie, etc) pe terenurile riverane cursurilor de apă / iazurilor.
Lipsa amenajărilor aferente spațiilor verzi publice, de agrement și terenurilor de sport	Amenajarea de parcuri / grădini publice (15 mp / locuitor), scuaruri (2,5 mp / locuitor), locuri de joacă pt. copii (1,3 mp / locuitor), zone de agrement (min. 10 mp / locuitor), terenuri de sport conform normelor în vigoare. Se vor promova spațiile verzi de protecție a versanților, malurilor cursurilor de apă și de-a lungul traseelor pietonale.

PROTEJAREA ZONELOR: CU VALOARE DE PATRIMONIU ȘI PE BAZA NORMELOR SANITARE ÎN VIGOARE FAȚĂ DE CONSTRUCȚII ȘI CULOARE TEHNICE CU DESTINAȚIE SPECIALĂ, ZONE POLUATE	
DISFUNCȚIONALITĂȚI	PRIORITĂȚI
Lipsa delimitării zonei de protecție aferente monumentelor istorice.	Instituire zonelor de protecție și stabilirea lucrărilor de intervenție la monumente (consolidare, restaurare, modernizare, punere în valoare / introducere în circuit public / păstrare perspective spre monumente).
Zone naturale protejate definite în Natura 2000 ce necesită reglementarea activităților și regimului de protecție.	Reglementarea protecției și activităților în cadrul SCI și SPA.
Lipsa zonei de protecție sanitară din jurul fermelor agrozootehnice.	Se vor respecta normele sanitare conf. OMS 119/2014 modificat prin OMS 994/2018 privind distanțele minime de protecție sanitară față de fermele zootehnice.
Lipsa zonei de protecție sanitară între unitățile de învățământ / cultură / sănătate și locuințe.	Instituire zonă de protecție la o distanță de 50 m, față de locuințe.
Lipsa zonei de protecție sanitară între unitățile comerciale / prestări servicii și locuințe.	Instituire zonă de protecție la o distanță de 15 m, față de locuințe.
Lipsa zonei de protecție sanitară din jurul surselor de poluare.	Se interzice amplasarea locuințelor în zona de protecție sanitară a dispensarului veterinar pe o rază de 30 m.
Lipsa zonei de protecție sanitară între parcare / groapă compost / platformă deșeuri / adăpost animale și locuințe.	Instituire zonă de protecție la o distanță de 10 m, față de locuințe.
Lipsa zonelor sanitare cu regim sever în jurul surselor de apă.	Instituirea zonelor de protecție împrejmuite în jurul captărilor de apă (100 m în amonte de priză, 25 m în aval și lateral de priză), stației de pompare (R=10 m) și rezervorului de apă (R=20 m).
Rețea insuficientă de alimentare cu apă și canalizare	Extindere rețea de alimentare cu apă și de canalizare și instituire zonă de protecție sanitară cu regim sever pe o distanță de 10 m din ax, în fiecare parte și 30 m față de orice sursă de poluare la conductele de aducțiune apă.
Ape uzate insuficient epurate.	Realizarea stației de epurare și instituirea zonei de protecție de 50 m față de locuințe.
Distanță neadecvată între fosele septice și fântâni	Distanța minimă admisă este de 10 m.

Lipsa zonei de protecție aferentă LEA și antenelor GSM / releelor radio-TV.	Se interzice amplasarea construcțiilor în zona de protecție LEA 20 KV (pe o fâșie de 24 m) și LEA 110 KV (pe o fâșie de 37 m). Nivelul admis de radiație al unei antene de telefonie mobilă sau releu este cuprins între 4,5 și 9 W/mp (Ordinul Ministrului Sănătății Publice nr. 1193 / 29.09.2006).
Nevalorificarea energiei regenerabile	Se impune promovarea conceptului de energie regenerabilă pe baza unor studii de fundamentare. Se vor respecta distanțele sanitare între locuințe și: - parcuri eoliene: 1000 m; - parcuri fotovoltaice: 500 m.

2.12. NECESITĂȚI ȘI OPȚIUNI ALE POPULAȚIEI

- **PUG - Instrument de implementare a politicilor de dezvoltare locală**

Planul urbanistic general este unul din instrumentele administrației publice locale prin care asigură planificarea și coordonarea dezvoltării localităților. Acest instrument necesită coordonarea eforturilor comunității la încă două nivele: cel al unui plan de management eficient și a unor politici financiare care să facă viabile fiecare sector al dezvoltării locale: dezvoltarea terenurilor, locuirea, dezvoltarea serviciilor publice, renovarea și întreținerea cadrului fizic existent, dezvoltarea economică, protecția mediului localităților.

Luarea deciziei este în sarcina factorilor politici abilitați; pregătirea acesteia se face de către specialiști, iar implementarea de către factorii executivi. La fiecare din aceste trei etape: prin reprezentare, prin rezultatele prelucrării datelor, prin asumarea procesului de implementare, participarea cetățeanului constituie baza procesului în sine.

- **Domeniile strategice ale dezvoltării locale**

Dezvoltarea locală implică activitățile concertate ale tuturor membrilor comunității, în scopuri colectiv asumate, ca factori angajați în diverse domenii specifice, dar în egală măsură ca cetățeni. Domeniile strategice ale dezvoltării locale sunt următoarele:

- demografic;
- economic;
- social;
- cultural;
- cadrul fizic;
- mediul localității;
- politic.

Domeniilor strategice de dezvoltare le corespund un număr de obiective strategice care definesc orientarea și prioritățile care pot fi dezvoltate de către comunitatea respectivă, având un anumit potențial.

- **Actorii implicați în procesul de implementare a PUG**

- Administrația Publică Locală are ca principală sarcină coordonarea și planificarea dezvoltării locale; ea acționează ca lider și ca partener în același timp, potrivit scopului urmărit și gradului de implicare necesar.
- Sectorul Public este orientat cu precădere spre diversificarea ofertei către populație și ridicarea nivelului acesteia; în sarcina acestui sector stau planificarea și finanțarea serviciilor publice, managementul și adecvarea acestora la exigențele dinamice ale comunității.
- Sectorul Privat urmărește și se adaptează cererilor pieței; este interesat în regulamente locale flexibile, piață de terenuri structurată, amplasamente de calitate, informație adecvată. Rezultatele conlucrării cu acesta se traduc în dezvoltarea competitivității, diversificarea ofertei, locuri de muncă, crearea de piețe.

- Cetățenii structurați în grupuri de interese și pe venituri, constituie factorul de bază în implementarea politicilor de dezvoltare locală: sunt sursa principală de informații la nivelul PUG și instrumentul principal de control al adecvării propunerilor, sunt de asemenea, mijlocul permanent de implementare și evaluare a rezultatelor măsurilor respective.
- **Etape relevante ale PUG care solicită consultarea cetățenilor**
 - Pregătirea PUG constă în culegerea și actualizarea datelor pentru construirea liniilor strategice de dezvoltarea a localităților, structurarea acestora și procesul de analiză a situației existente și a disfuncționalităților. Informațiile privind nevoile populației pot confirma sau aduce schimbări în structurarea planului urbanistic local. De la nivelul acestor informații se conturează specificul, identitatea locală – modul personalizat în care sunt rezolvate disfuncțiunile, în care este valorificată suma resurselor.
 - Evaluarea adecvării propunerilor făcute prin PUG, verificarea regulamentului local aferent are loc prin consultarea cetățenilor. La această fază sunt semnalate situații particulare care pot scăpa abordării la scara localităților, precum și schimbări survenite în timpul întocmirii documentației PUG.
 - Implementarea planului urbanistic are loc prin utilizarea banilor publici și prin respectarea regulamentului local de urbanism; ambele laturi ale acestui proces reclamă asumarea de către cetățeni a prevederilor PUG, implicarea în monitorizarea acestuia. Odată însușite, PUG și regulamentul aferent devin lege locală.
 - Monitorizarea este un proces complex în cadrul căruia presiunile interesului comunității le domină de regulă pe cele ale intereselor individuale, iar obiectivele pe termen mediu fac, poate, mai puțin interesante pe cele pe termen scurt. Înțelegerea acestui raport este importantă pentru construirea unei atitudini civice durabile.
- **Modalități de implicare a cetățenilor**
 - Utilizarea mijloacelor de comunicare în masă este una din modalitățile cele mai eficiente de diseminare a informației și de obținere a unei imagini generale a reacției cetățenilor. Acest proces presupune un parteneriat solid cu firmele și instituțiile de profil.
 - Utilizarea mijloacelor de culegere a informațiilor relevante în diverse faze de structurare a PUG: Chestionarele, sondajele de opinie, interviurile sunt modalități specifice de a obține date primare privind, de exemplu, opțiunile cetățenilor pentru direcții de dezvoltare, sau stabilirea de priorități la nivel local care, prelucrate de către specialiști vin în sprijinul procesului de întocmire a PUG,
 - Informarea și dialogul prin centrele de informare pentru cetățeni sunt esențiale pentru că oferă un mediu transparent și profesional, favorabil comunicării bilaterale.
 - Utilizarea corespondenței cu cetățenii urmărește stârnirea reacțiilor la probleme punctuale, în scopul găsirii unei soluții, pentru care localnicii pot determina curente de opinie în favoarea unei anumite abordări.

- Structurarea de grupuri de interes cetățenesc se află la îndemâna administrației locale ca unul din cele mai puternice instrumente de angajare a cetățenilor în rezolvarea unor probleme de anvergură medie. Acest proces presupune efortul de a concerta interesele indivizilor într-o organizație cetățenească sprijinită de factorii locali abilitați, în procesul de rezolvare a problemei respective.
- Alcătuirea de grupuri consultative privește structurarea pe domenii de interes local a unor cetățeni neangajați neapărat în sisteme instituționale, dar care pot oferi sprijin competent în acordarea de informații și consultanță cu privire la acele domenii. Scopul grupurilor consultative este de a adecva soluții propuse prin PUG, la capacitatea de implementare a populației.
- Constituirea de lideri locali este un instrument eficient de descentralizare a atribuțiilor administrației locale la nivelul micilor comunități ale localităților; este o interfață eficientă pentru mobilizarea potențialului uman local în implementarea prevederilor PUG, precum și pentru culegerea reacțiilor micilor comunități în acest sens. Liderii locali sunt persoane charismatice care se implică în acest proces în mod voluntar și pentru care recunoașterea eforturilor lor și rezolvarea problemelor sunt singurele așteptări.
- Alte manifestări. La îndemâna administrației stă o gamă largă de instrumente care să aducă într-un mod premeditat împreună pe cetățeni și problemele lor: evenimente existente sau create care să favorizeze contactul între cetățenii implicați în rezolvarea unei anumite probleme, care să aducă împreună într-un cadru neoficial cetățeni și factori de decizie, care să conducă la schimburi de experiență în domenii de interes etc. La fel de importantă este crearea unei baze civice în educația la nivelul grădinițelor și școlilor, utilizând mai mult contactele cu aspecte concrete, jocuri, simulări, decât teoria care, de multe ori este prea aridă.

2.13. REGLEMENTĂRI URBANISTICE, ZONIFICARE

Autorizarea executării construcțiilor în intravilanul localităților comunei Chiheru de Jos tise poate face numai cu condiția asigurării dotărilor tehnico-edilitare minime aferente. Acestea sunt:

- alimentarea cu energie electrică;
- asigurarea unui punct de alimentare cu apă potabilă la o distanță de maximum 200 m de obiectiv;
- colectarea și depozitarea în condiții ecologice a apelor menajere reziduale și a deșeurilor;

Se interzice utilizarea pentru alte scopuri decât cele prevăzute în P.U.G. a terenurilor libere rezervate pentru lucrări de utilitate publică. Acestea sunt:

- căile de comunicație rutieră: deschiderea, alinierea și lărgirea străzilor, modernizarea intersecțiilor existente, precum și lucrările de artă aferente (poduri, ziduri de sprijin, etc.);
- clădirile și terenurile necesare dotărilor de învățământ, sănătate, cultură, sport, turism, administrație publică, culte, comerț;
- zonele de protecție sanitară a surselor și rezervoarelor de apă, spațiile verzi și cele destinate amenajărilor sportive și de agrement;
- terenurile necesare realizării rețelelor tehnico-edilitare.

Se interzice amplasarea, pe terenurile aparținând domeniului public, aferente dotărilor de învățământ, sănătate, cultură, culte, sport, turism, administrație publică, culte, comerț existente a obiectivelor cu alte funcțiuni, decât cele prevăzute prin regulament.

- **Zone de protecție a monumentelor istorice:**

Tabel 58. Situri cu cercetare / supraveghere arheologică obligatorie

Denumire	Obiecte	Datare
1.Cetate, Chiheru de Sus	-	Epoca feudală
2.“Cetățuia”, Chiheru de Sus	Cărămizi și chirpic	Epoca neprecizată

*Numerotarea s-a făcut conform Reperoriului Arheologic al Județului Mureș.

Tabel 59. Lista monumentelor istorice 2015 (editată MCIN), com. Chiheru de Jos

Nr. crt.	Cod LMI 2015	Denumire	Adresă	Datare
461	MS-II-m-B-15627	Cetate	sat Chiheru de Sus	Sec.XIV-XV
958	MS-II-a-A-16059	Ansamblul bisericii de lemn “Sf.Arhangheli”	sat Urisiu de Jos, nr. 104, în cimitirul vechi	Sec.XVIII-XIX
959	MS-II-m-A-16059.01	Bisericia de lemn “Sf.Arhangheli”	sat Urisiu de Jos, nr. 104, în cimitirul	1747, 1848

			vechi	
960	MS-II-m-A-16059.02	Clopotniță din lemn	sat Urisiu de Jos, nr. 104, în cimitirul vechi	Sec.XVIII
961	MS-II-m-A-16060	Bisericia de lemn "Sf.Treime", cu clopotnița	sat Urisiu De Sus, nr. 178	Sec.XVIII, 1852

Notă:

Categoriile de monumente istorice :	Categoriile după natura obiectivului:	Grupe valorice pt. clasarea monumentelor istorice:
a – ansamblu	I – arheologie	A – valoarea națională și universală
m – monument	II – arhitectură	B – reprezentative pt patrimoniul cultural local
s – sit		

• **Zone naturale protejate:**

- Pădurile;
- Cursurile de apă;
- Spațiile verzi din intravilan;
- ROSCI0019„Călimani-Gurghiu”;
- ROSPA0028„Dealurile Târnavelor și Valea Nirajului”;
- ROSPA0033„Depresiunea și Munții Giurgeului”;

• **Zone de protecție sanitare cu regim sever:**

- surse de apă – captări (100 m amonte, 25 m lateral, 25 m aval sursă);
- rezervoare de înmagazinare a apei potabile (raza = 20 m);
- stații de pompare (raza = 10 m);
- conducta de aducțiune a apei potabile (10 m din ax în fiecare parte, respectiv 30 m față de orice sursă de poluare);
- ape curgătoare cadastrale (câte 15 m pe ambele maluri);
- ape curgătoare necadastrale (câte 5 m pe ambele maluri);

• **Zone de protecție sanitare între locuințe și alte funcțiuni:**

- târg de animale (raza = 200 m);
- ferme zootehnice (raza = 50 – 1500 m) în funcție de profilul unității – conf. OMS 994 / 2018;
- unități industriale (raza = 50 – 500 m) în funcție de profilul unității – conf. OMS 994 / 2018;
- unități de cultură, învățământ și sănătate (raza = 50 m);
- unități comerciale și de prestări servicii (raza = 15 m);
- distanțele minime admise în cadrul gospodăriilor individuale, sunt:
 - fosa septică / fântână (10 m);
 - adăposturi pt. animale / locuință (10 m);
 - platforma pentru deșeuri menajere / locuință (10 m);
 - parcare / locuință (10 m);
 - groapă compost / locuință (10 m);

- **Zone de protecție față de construcții și culoare tehnice:**
 - linii electrice aeriene:
 - LEA 20 kV (12 m din ax, în fiecare parte);
 - LEA 110 kV (18,5 m din ax, în fiecare parte);
 - relele radio-TV și antene GSM
 - Nivelul admis de radiație al unei antene GSM sau releu este cuprins între 4,5 și 9 W/mp (Ordinul Ministrului Sănătății Publice nr. 1193 / 29.09.2006).
 - căi de comunicație:
 - DJ (20 m de la marginea exterioară a zonei de siguranță, în fiecare parte);
 - DC (18 m de la marginea exterioară a zonei de siguranță, în fiecare parte);
- **Zone cu interdicție definitivă de construire:**
 - în zona de siguranță a căilor de comunicații:
 - DJ (12 m din ax, în fiecare parte);
 - DC (10 m din ax, în fiecare parte);
 - în zona de protecție sanitară cu regim sever:
 - ape curgătoare cadastrale (câte 15 m pe ambele maluri);
 - ape curgătoare necadastrale (câte 5 m pe ambele maluri);
 - în zona de protecție a liniilor electrice aeriene:
 - LEA 20 kV (12 m din ax, în fiecare parte);
 - LEA 110 kV (18,5 m din ax, în fiecare parte);
- **Zone cu interdicție temporară de construire:**
 - pe terenurile cu risc mediu de declanșare a alunecărilor de teren – până la elaborarea de studiu geotehnic pentru fiecare construcție, care să determine condițiile de amplasare–fundare. Nu se permit modificări importante ale parametrilor de pantă: tăierea pantei, supraîncărcarea pantei etc.. Se interzic: defrișările, excavațiile la baza versanților. Se recomandă construcții din materiale ușoare cu regim de înălțime de max D+P+M, POT max. = 15% și plantarea zonelor afectate cu esențe cu rădăcină adâncă.
 - în zonele de protecție ale monumentelor istorice delimitate conform planșe – până la elaborarea PUZCP și obținerea avizului Ministerului Culturii și Identității Naționale;
 - în zonele cu descoperiri de vestigii arheologice nelocalizate delimitate conform studiu arheologic – până la terminarea lucrărilor de supraveghere / evaluare arheologică obligatorie.
 - în zonele care necesită restructurare urbană (parcelări, străzi propuse, etc), pentru care se solicită PUZ (conf. Planșă Reglementări Urbanistice Zonificare), până la aprobarea PUZ.

- **Zone și subzone funcționale**

Teritoriul administrativ al comunei Chiheru de Jos cuprinde următoarele zone și subzone funcționale, respectiv UTR-uri:

Zona de protecție a monumentelor istorice (ZP)

Zona instituții și servicii publice:

- ZC Subzona centrală
- ISP Subzona instituții și servicii publice dispersate:
 - sport
 - administrative, financiar-bancare, cultură, comerț
 - turism
 - învățământ, culte
 - sănătate, asistență socială

Zona locuințe și funcțiuni complementare cu regim mic de înălțime (LFC)

Zona unităților agricole (UA)

Zona spațiilor verzi, perdele de protecție (SV)

- SV1 Subzona spații verzi publice amenajate
- SV2 Subzona perdele de protecție

Zona de gospodărie comunală (GC)

Zona cu destinație specială – (S)

Zona tehnico-edilitare (TE)

Zona căilor de comunicație rutieră și a construcțiilor aferente (CC)

- Subzona căi rutiere / pietonale

Terenuri agricole (TA)

Terenuri neproductive (N)

Ape (A)

Păduri (P)

Zone naturale protejate (ZNP)

Tabel 60. Obiective de utilitate publică comuna Chiheru de Jos

DOMENII		CATEGORIA DE INTERES		
		Național	Județean	Local
Instituții și servicii publice	Administrative			X
	Cultură			X
	Învățământ			X
	Culte			X
	Sănătate și asist. socială			X
	Sport			X
	Turism			X
	Alimentație publică			X
	Comerț, prestări servicii			X
Căi de comunicație	DJ		X	
	DC, poduri			X
	Străzi, parcuri, trotuare			X
Infrastructura majoră	Rețea LEA 110 / 20 kV, posturi de transformare, telefonie	X		
	Captare apă			X
	Rezervor de înmagazinare a apei / stație de pompare			X
	Conductă de aducțiune apă			X
	Rețea de distribuție apă			X
	Conductă de canalizare			X
	Stație de epurare			X
	Magistrale de transport gaz / SRM gaz	X		
Gospodărie comunală	Cimitire umane			X
	Cimitir de animale			X
	Salubritate			X
Sisteme de protecție a mediului	Îndiguri de-a lungul cursurilor de apă / lacuri	X		
	Natura 2000	X		
	Păduri		X	X
	Spații verzi publice			X
	Perdele de protecție de-a lungul apelor curgătoare / căilor de comunicație			X
Salvarea, protejarea și punerea în valoare a monumentelor istorice	Situri arheologice			X
	Monumente și ansambluri de arhitectură	X		X
Apărarea țării, ordinea publică și siguranța națională	Poliție	X		

- **Identificarea tipului de proprietate asupra terenurilor**

Proprietate publică

- Terenuri proprietate publică de interes național:
 - Apele de suprafață cu albiile lor minore, apele subterane, lucrările de regularizare a cursurilor de apă;
 - LEA20 kV, LEA110 kV ,posturile de transformare;
 - Magistrale de transport gaz, sonde de gaz;
 - Păduri, pepiniere;
 - Monumentele istorice clasate;
- Terenuri proprietate publică de interes județean:
 - podurile, parcările aferente;
 - păduri.

Tabel 61. Terenuri proprietate publică de interes local

Denumirea bunului	Elemente de identificare	Unități
BUNURI IMOBILE		
Clădirea consiliului local	Localitatea Chiheru de Jos, nr. 81, construită din cărămidă, acoperită cu țiglă	160 mp
Școala generală	Localitatea Chiheru de Jos, construită din cărămidă, acoperită cu țiglă	387 mp
Școala generală	Localitatea Chiheru de Sus, construită din cărămidă, acoperită cu țiglă	185 mp
Școala generală	Localitatea Urisiu de Jos, construită din cărămidă, acoperită cu țiglă	215 mp
Școala generală	Localitatea Urisiu de Jos, construită din cărămidă, acoperită cu țiglă	745 mp
Cămin cultural	Localitatea Chiheru de Jos, construită din cărămidă, acoperită cu țiglă	273 mp
Cămin cultural	Localitatea Chiheru de Sus, construită din cărămidă, acoperită cu țiglă	140 mp
Cămin cultural	Localitatea Urisiu de Jos, construită din cărămidă, acoperită cu țiglă	120 mp
Cămin cultural	Localitatea Urisiu de Jos, construită din cărămidă, acoperită cu țiglă	180 mp
Dispensar medical uman	Localitatea Chiheru de Sus, DJ 153, construită din cărămidă, acoperită cu țiglă	140 mp
Cimitirul eroilor	Localitatea Chiheru de Jos, amplasat lângă biserica ortodoxă, eroi căzuți în cel de-al doilea război mondial având un număr de 37 cruci din piatră	-
Cimitirul eroilor	Localitatea Chiheru de Sus, amplasat pe drumul județean 53, între 61-64, eroi căzuți în cel de-al doilea război mondial	-

	având un număr de 51 cruci din piatră	
Monumentul eroilor	Localitatea Chiheru de Jos, amplasat în centrul localității, lângă biserica greco-catolică, construit din piatră, eroi căzuți în primul război mondial, fii ai satului	-
Monumentul eroilor	Localitatea Chiheru de Sus, amplasat pe DJ 153, lângă dispensarul uman, construit din piatră, eroi căzuți în primul război mondial, fii ai satului	-
Monumentul eroilor	Localitatea Urisiu de Jos, amplasat pe DC 11, construit din piatră, eroi căzuți în primul război mondial, fii ai satului	-
Monumentul eroilor	Localitatea Urisiu de Sus, amplasat pe DC 11, construit din piatră, eroi căzuți în primul război mondial, fii ai satului	-
Teren	Teren aferent clădirii consiliului local	2640 mp
Teren	Teren aferent școlii generale Chiheru de Jos	2260 mp
Teren	Teren aferent școlii generale Chiheru de Sus	860 mp
Teren	Teren aferent școlii generale Urisiu de Jos	1260 mp
Teren	Teren aferent școlii generale Urisiu de Sus	1140 mp
Teren	Teren aferent căminului cultural Chiheru de Jos	358 mp
Teren	Teren aferent căminului cultural Chiheru de Sus	430 mp
Teren	Teren aferent căminului cultural Urisiu de Jos	300 mp
Teren	Teren aferent căminului cultural Urisiu de Sus	980 mp
Teren	Teren aferent dispensar medical uman Chiheru de Sus	1740 mp
Teren	Teren aferent cimitirului eroilor Chiheru de Jos	100 mp
Teren	Teren aferent cimitirului eroilor Chiheru de Sus	80 mp
Teren	Teren aferent terenului de sport Chiheru de Jos	7000 mp

- Terenuri proprietate privată a persoanelor fizice sau juridice:
 - Accese carosabile, pietonale;
 - Pășuni, fânețe, terenuri arabile, vii / livezi, păduri.

-
- Construcții, clădiri: locuințe, biserici, magazine, baruri, grajduri, fânare, ferme agricole, ateliere, unități de producție;
 - **Determinarea circulației juridice a terenurilor între deținători, în vederea realizării noilor obiective de utilitate publică:**
 - Terenuri ce se intenționează a fi trecute în domeniul public al statului;
 - Terenuri ce se intenționează a fi trecute în domeniul public al unităților administrativ-teritoriale:
 - Lărgiri, modernizări căi de comunicație;
 - Spații verzi publice;
 - Terenuri în extravilan propuse pentru împădurire în zonele afectate de alunecări de teren cu risc foarte mare și mare de declanșare.

3. CONCLUZII ȘI MĂSURI ÎN CONTINUARE

Suprafața totală a intravilanelor, în valoare de 267,50 ha, s-a mărit prin reactualizare PUG cu 46,70 ha.

Tabel 62. Bilanțul pe trupuri și localități

Denumire sat	Intravilan (ha)				
	Total Existent		Extinderi / Excluderi proapse	Total propus	
Chiheru de Jos	T1 - T3	90,00	13,26	T1 - T5	103,26
Chiheru de Sus	T1 - T2	72,06	13,19	T1 - T2	85,25
Urisiu de Jos	T1	41,44	14,25	T1	55,69
Urisiu de Sus	T1	64,00	6,00	T1 - T3	70,00
TOTAL		267,50	46,70		314,20

Tabel 63. Bilanț centralizator pe comună și zone funcționale

ZONE FUNCȚIONALE TOTAL COMUNA CHIHERU DE JOS	EXISTENT		PROBUS	
	Suprafața (ha)	% din total intravilan	Suprafața (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni complementare, din care	61,28	22,91	245,30	78,07
• Locuințe cu regim mic de înălțime	61,28		245,30	
Instituții și servicii de interes public	6,30	2,36	6,30	2,01
Unități industriale și de depozitare	0,26	0,10	0,60	0,19
Unități agricole	5,99	2,24	12,85	4,09
Căi de comunicație și transport din care:	13,34	4,99	17,21	5,48
• căi rutiere / pietonale și construcții afereute	13,34		17,21	
Spații verzi, agrement, perdele de protecție	10,80	4,04	18,38	5,85
Construcții tehnico – edilitare	0,00	0,00	0,81	0,26
Gospodărie comunală, din care:	5,04	1,88	5,37	1,71
• cimitire	5,04		5,37	
Destinație specială	0,04	0,01	0,04	0,01
Ape	2,65	0,99	3,00	0,95
Terenuri agricole	161,80	60,49	4,34	1,38
Păduri	0,00	0,00	0,00	0,00
Terenuri neproductive	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAL INTRAVILAN	267,50	100,00	314,20	100,00

- **Propuneri de dezvoltare comuna Chiheru de Jos**

- Promovarea și dezvoltarea activităților de agrement în cooperare cu cele de turism rural și industrie casnică artizanală:
 - promovarea agroturismului în gospodării tradiționale omologate;
 - promovarea investițiilor în domeniul structurilor de primire și agrement;
 - crearea și diversificarea unităților și atracțiilor turistice;
 - conservarea tradițiilor, culturii, a specialităților culinare și a băuturilor;
 - protejarea și conservarea patrimoniului natural, cultural și arhitectural;
- Promovarea și dezvoltarea activităților din sectoarele secundar și terțiar:
 - panificație;
 - industria laptelui;
 - industria cărnii;
 - prelucrarea lemnului;
 - artizanat;
 - apicultură;
 - colectarea de ciuperci și fructe de pădure;
 - colectarea de plante medicinale;
 - servicii în agricultură;
- Creșterea competitivității sectorului agro-alimentar prin:
 - revitalizarea și rentabilizarea activităților agricole prin dezvoltarea proceselor de producție agro-industriale integrate (producție – colectare – prelucrare – procesare – distribuție);
 - încurajarea pluriactivității în agricultură (culturi de câmp și creștere animale), la nivel de fermă;
 - încurajarea asocierilor între producători și sprijinirea fermelor:
 - mici de 2–5 ha (care își acoperă necesarul de autoconsum al unei gospodării de 1-3 persoane);
 - medii de 5–10 ha (care își pot comercializa o parte din producție);
 - comerciale de peste 10 ha;

Condiția preliminară pentru a fi înregistrat în Registrul Fermelor și pentru a beneficia de plăți este de a lucra cel puțin 1 ha de teren, compus din parcele care nu sunt mai mici de 0,3 ha.

 - creșterea gradului de mecanizare;
 - încurajarea întreprinzătorilor ce realizează produse tip “bio” și “de marcă”;
 - utilizarea eficientă a îngrășămintelor, pesticidelor, ierbicidelor etc.;
 - utilizarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare și agro-pedo-ameliorative prin împădurirea zonelor joase (mai expuse fenomenelor asociate cu schimbările climatice) și a celor afectate de eroziune și cu pericol de alunecare;
 - promovarea sistemelor de asigurări contra factorilor de risc prin constituirea și utilizarea fondului de protecție a producătorilor agricoli;
- Aplicarea de politici de atragere de capital, activități economice, sociale, culturale etc.;
- Sporirea cantității și calității infrastructurii edilitare a comunei și racordarea

- gospodăriilor la utilități de tip urban;
- Dezvoltarea și utilizarea mai mare a surselor de energie regenerabilă, inclusiv a biocombustibililor din agricultură, precum și prin creșterea nivelului de conformitate cu standardele comunitare a fermelor de creștere a animalelor (de ex. prin reducerea emisiilor de amoniac).
- Înființarea pădurilor tinere, cu viteză mai mare de creștere, care absorb cantități mai mari de CO₂ în comparație cu pădurile îmbătrânite;
- Dezvoltarea rețelei de perdele forestiere;
- Creșterea nivelului de educație și pregătire profesională a populației;
- Modernizarea circulației în teritoriu:
 - Lucrări de întreținere la drumul județean, drumurile comunale și poduri;
 - Lucrări de modernizare a străzilor (împietruire) în toate satele, inclusiv trotuare și piste pentru bicicliști;
 - Realizarea de rigole pentru scurgerea apelor meteorice cu pantă de scurgere spre văile existente;
 - Amenajarea traseului dirijat, cu balize, indicatoare, zebre – în toate localitățile;
 - Amenajarea acostamentelor și a refugiilor pentru stațiile de transport în comun;
- Dezvoltarea în viitor a comunei trebuie pusă în contextul dezvoltării unităților administrative învecinate.

3.1. ANEXE

Tabel 64. Necesarul de instituții și servicii publice

Tip dotare	Destinația	Teren necesar	POT %
Învățământ	Grădiniță	22 mp / copil 25 copii / grupă	25
	Școală primară și gimnazială	20 mp / elev 30 elevi / clasă	
	Sală sport	120 mp / 1.000 loc.	
Sănătate	Dispensar	5 mp / consultație 7,5 consult./ an / loc	20
	Cabinet stomatologic	20 mp / 1.000 loc.	
	Farmacie	100 mp / 1.000 loc.	
Comerț	Alimentar	180 mp / 1.000 loc.	40
	Nealimentar	250 mp / 1.000 loc.	
	Prestări servicii	180 mp / 1.000 loc.	
	Alimentație publică	180 mp / 1.000 loc.	
	Piață alimentară	60 mp / 1.000 loc.	
Cultură	Club, Cinematograf	40 locuri / 1.000 loc	40
	Biblioteca	3 locuri / 1.000 vol.	
Sport	Bază sportivă	0,6 ha / 1.000 loc.	50
	Bazin înot	5 mp x pop. / 100	
Administrație	Poștă și telefoane	50 mp / 1.000 loc.	40
	Poliție și PSI	50 mp / 1.000 loc.	
	Financiar – bancare	50 mp / 1.000 loc.	
Turism	Pensiune	min. 1000 mp	35
Culte	Biserici	0,25 mp / loc.	25
Industria	Industria / depozitare		65
Gospodărie comunală	Cimitir	0,5 ha / 1.000 loc.	
	Platformă gospodărească	2 mp / locuință	
Locuri de joacă	0 – 3 ani	150 mp	
	3 – 6 ani	0,2 mp / loc.	
	6 – 10 ani	0,4 mp / loc.	
	peste 10 ani	0,7 mp / loc.	
Spații verzi	Parc / scuar	10 mp / loc.	
Străzi		100 mp / autoturism	
Parcări publice		50 locuri / 1.000 loc	
Destinație specială	Adăposturi de protecție civilă	1 mp / loc.	

În privința numărului de locuri aferente structurilor de alimentație publică se apreciază optim un raport locuri în alimentație publică / locuri de cazare de 1,2 – 1,5.